

ARGIA

1986 Azaroa 30 — XLIX urtea — 1127. zenbakia — 130 pezeta (BEZ barne) / 7 libera

Hegoaldeko
irrati
libreak:

«DATORREN ERASOARI KOORDINAZIO BIDEZ
ERANTZUNGO DIOGU»

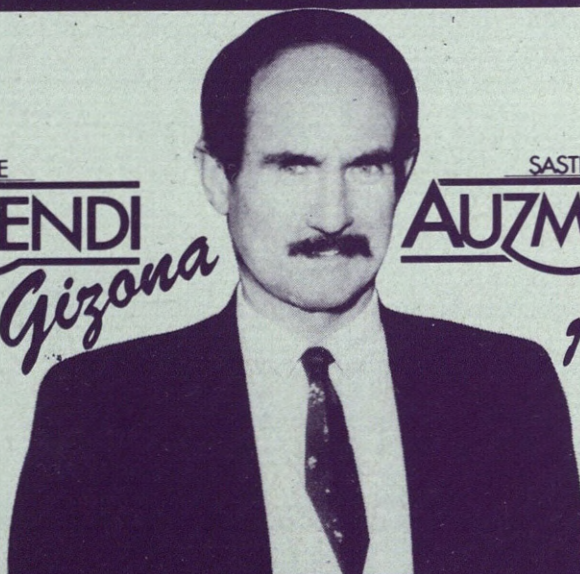
Balendin itzalita, Enbeitarren mende-
beteko lanaren errainua distiretsu

«VASCUENCE»AREN LEGE FORALA
PROBOKAZIO BAT

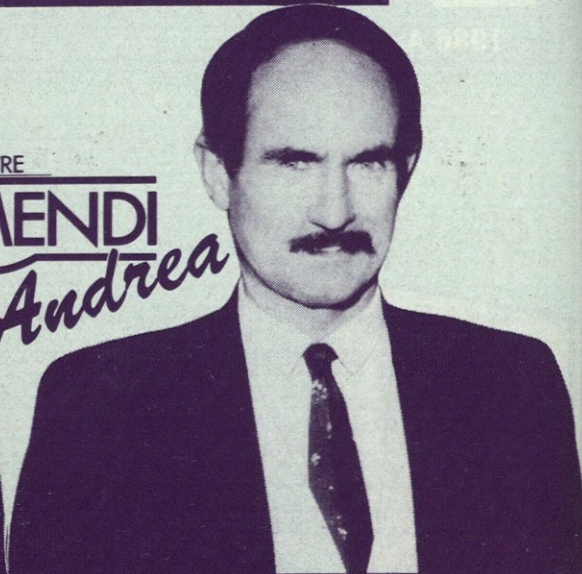
**Donostiako
emakumeak gizasemeen pare azkenean.**

AUZMENDIK BISKIAK ORAINGOAN

SASTRE
AUZMENDI
Gizona

SASTRE
AUZMENDI
Andrea

Avda. 11 y Vergara, 1

Donostiako estiloa

ZINKUNEGI OPTIKA

Optikari-Optometrista

Ukipen lenteak

hernani, 4

donostia

t.42 06 24

Dena prest dago. Joan den asteen, artean beren botoa erabakitzeke zeukaten 250.000 euskaldunetako batzuk harra-patzeko partiduek azken ahaleginak burutu dituzte. Neguaren etorrera iragarri duten erauntsiek eramanak dituzte goizegi hasi den kanpaina bateko iragarki eta zintzilikarioetako asko. Mundu guztiak aitortzen du estabilitate handirik ezin dela espero igandeko emaitzetatik. **14. orrialdea.**

Eusko Jaurlaritzak FMrako egin berri duen frekuentzi banaketarekin batera, eraso gogorra datorkie Hegoaldeko Irrati Libreei. Hala ere, ez etsitzeko eta elkarrekin koordinatzeko asmoa aitortu du te eraso horren kontrako erantzun bezala. Horri buruz eta irrati libreen inguruan interesik lezakeen ezein gai planteiatu nahi izan dugu aste honetan prestatutako dossier berezian. Fanxin kolaboratzaileak prestatu digu eta guk **erdi-ko orrialdeetan** ematen dugu.

Jabea: Zeruko ARGIA S.A.L.

ARGIA egiten dugu:

Donostian: Mikel Antza, Iñaki Camino, Jon Barandiaran, Ostaiska Irastorza, Gorka Izeta, Josu Landa, Pablo Sastre, Iñaki Uribe, Xalbardin, Pello Zubiria, Joxemi Zumalabe.

Bilbon: Antton Azkargorta, Edorta Jimenez, Karmelo Landa, Laura Mintegi, Iñaki Uriarte, 'Anaitasuna Taldea'.

Gastelzen: Blanca Agiriano, Txotxe Andueza, Irantzu Iriondo, Josu Olano, Pablo Ruiz de Aretxabaleta.

Iparaldean: Ladix Arrosagarai, Mikel Iribarren, Itxaro Borda, Allande Sokarros.

Iruñean: Jon Alonso.

Kolaboratzaileak: Xabier Agirre, Martxel Aizpurua, Itziar Alkorta, Joseba Alvarez, Enrike Amonarriz, Joxe Azurmendi, Balere Bakaikoa, Amaia Elosegi, Enbido, Xabier Erro, Xarlot Etxezaharreta, Esther Forcada, Joxean Gezalaga 'Zaldubi', Gure Irratikoak, Tito Irazusta, Irulegi Irratikoak, Koldo Izagurre, Kaki, Asun Larrañaga, Josetxo Lizartza, Loren Loidi, Emilio Lopez Adan 'Beltza', Alfonsito Martinez, F.J. Mendiguren, Bego Montorio, Mikel Nabarro 'Trikuharri', Eneko Olasagasti, Xabier Portugal, Koldo San Julian, Andoni Sarriegi 'Murumendi', Joseba Sarriñana, J.L. Alvarez 'Txillardegui', Mikel Ubillos, Urederra.

Marrazkilariak: Joxemi, Julio.

Publizitatea: Maximo Aierbe, Joxe Mari Ostolaza.

1.127. zenbakia

4.— Astegihoa.

POLITIKA

13.— Ttamtaka. **E. Galar.**

14.— Igandean bozkatzeko da Komunitate Autonomoaren ingobernabilitatea. **I. Zubiondo.**

18.— Nazioartekoa. **P. Sastre.**

ERREPORTAIK

20.— Sobietarrek Martitzera igorritako sateliteez. **Elhuyar-eko Iñaki Irazabalbeitia & M.J. Barandiaran.**

23.— DOSSIERRA: Hegoaldeko Irrati Libreak. **Fanxin.**

31.— Aste honetako elkarrizketa: Martin Idiakez. **Iñaki Uribe.**

36.— «Vascuencea»ren Lege Forala, euskarari iruzurra. **J.M. Gogorza.**

40.— Mauritaniako rallyean ibilitako bi euskaldunekin. **Jon eta Agus.**

44.— Irakurleak mintzo.

KULTURA

45.— Kultur ataria. **Sabin.**

46.— Natxo de Felipe: Hamabost urte bete ditu Oskorri euskal kantagintzan». **G. Arrese.**

48.— Enbeita itzalita, Enbeitarren mende-beteko lanaren erreinu distiratsua. **P.U.**

51.— Bilboko Laburmetraia eta Dokumental Zinema Lehiaketa. **I.G.**

ETA BESTE

47.— Aizkolari Txapelketa. **G. Arrese.**

48.— Denborapasak.

50.— Azkena: Mario Onaindiaz gutun irekia. **Andolin Eguzkitza.**

oskorri in fraganti

«Oskorri in fraganti» izango da bilbotar taldeak eskainiko digun hamargarrena, hain zuzen ere taldearen beraren hamabostgarren urtea betetzen delarik. Taldeko burua den Natxo de Felipekin berbatan aritzeko abagadune lasaia eduki dugu, diskoak eta taldeaz ere bai, noski. Horrezaz gain, **46. orrialdean** aurki daitekeen elkarrizketan, beste asmo berriak ere iragartzen dizkigu: kantaldi-espektakuluak eta liburu baten argitalpena.

Bertsolaritza dolumenez dugu aste honetan. Azaroaren 20ez hil zitzaigun Muxikako erresinola zen Balendin Enbeita, eta berorrek batera, Enbeitarren mende-beteko lanaren errainuak distiretsu dira. Hile bereko 22an berebiziko omenaldia egin zitzaion hiletak baliatuz, baina oraingoan geuk ere geure apurra jarri nahi izan dugu omenaldi horretan, sei bat bertsolariri bertso bana eskatuz. ARGIAko ohizko kolaboratzailea ere bazenak merezi zuen soberan ere! **48. orr.**

Administratzailea: Jon Barandiaran.

Ardura teknikoa: Simeon Barroso, J. Jose De Marcos.

D.L.: 80—1963.

Helbidea: ARGIA, Ametzagafia 19 Behea. 20012 Donostia.

Telefona: 28 33 99.

Inprimategia: Gráficas SEMI.

Ale Bakarria: 130 pezeta / 7 libera (BEZ barne).

1986. urterako harpidetza sariak: (BEZ barne)

Hego Euskal Herria.....4.800 pezeta.
Ipar Euskal Herria.....330 libera.
Estatu Espainola.....4.800 pezeta.
Beste atzerriak.....6.600 pezeta.
Airez.....10.000 pezeta.

AZAROA 30 ABENDUA 6

abenduaren lehen
ilberri

mareak: (azaroaren 30ean)
gora: 02.56 eta 15.18
behera: 09.09 eta 21.31

eguzkia: (azaroaren 30ean)
irten: 08.17
sartu: 17.49

(ordulariaren ordutan)

liburuak

Mikel Mendizabal

Titulua: IBAI makinista
Egilea: Jesus Ballaz
Argitaletxea: ELKAR
Ezaugarriak: 28 orrialde,
585 peza.

Zazpi-zortzi urtetako haur-
rentzat idatzia dago, Jesus
Ballaz naparrak egindako
azken liburutxo hau. Ma-
rrazki alaiak eta irudimenez
beterik, tren baten zeregin
guztiak erakusten dizkigu
kaligrafi hizkietan aurkeztu-
rik. Interesatzen zaionari,
bada sail berdinean IBAI es-
ploratzaile, pilotu, doma-
tzaile eta astronauta. Mar-
goen erabilpenean ohitutze-
ko, bada ere IBAI MARGO-
TU saila.

Titulua: Hamasei urte bete
nuenean hiriko argiak
iraungi ziren

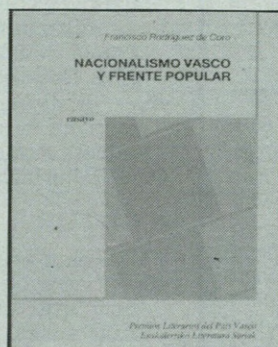
Egilea: Joxemari Iturralde
Argitaletxea: Eusko Jaurla-
ritzaren argitalpen zerbi-
tzu nagusia

Ezaugarriak: 26 orrialde,
160 peza.

Mundu kontraesaneko eta
arrea deskribitzen digu Itu-
rralde ipuin honetan. Ironia
handiz salatzen du gure in-
guru egoista eta zentzu ga-
bekoa, mundu moderno ba-
teah sarturik. Protagonista,
hamasei urteko gazte bat,
bere eguneroko borrokan
murgildurik dago, lanez jo-
sia, nagusiaren indar eraba-

tekoa, familia, despisteak...
hala eta guztiz humorea ez
da inoiz falta eta liburua
anekdota bitxiz agertzen da.
Autoreak ez digu argumentu
erraz eta logikoa egiten, gaz-
tearen mundua bezala, ipui-
na nahiko nahastua eta zaila
da zenbait unetan. Iturralde-
dek, hizkuntza aberatsez
idazten du istorioa, hala eta
guztiz gaiari dagokionez
zenbait forma gramatikal ez
arruntak azaltzen ditu, egu-
nero erabiltzen ez direnak,
behitatz.

Liburu jatorra, ideia tradi-
zionaletik ateratzen dena,
1985 garren urtean, Eusko
Jaurlaritzak antolatutako lite-
ratura saria irabazi zuen.

Titulua: Nacionalismo Vas-
co y frente popular

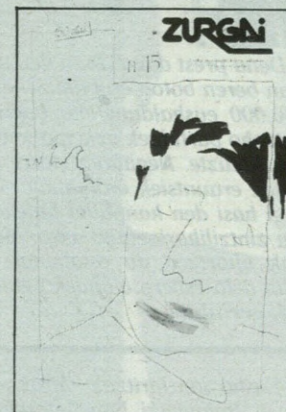
Egilea: Francisco Rodriguez
de Coro

Argitaletxea: Eusko jaurla-
ritzaren argitalpen zerbi-
tzu nagusia

Ezaugarriak: Ensaio libu-
rua. 220 orrialde, 425
peza.

Lan honek, lehen aurkez-
tutako liburua bezala, 1985
garren urtean, Eusko Jaurla-
ritzako ensaioko saria iraba-
zi zuen. Bertan 1936.ean
PNV-ko ideologia aztertzen
du. Liburuak garrantzi han-
dia ematen dio EUZKADI
egunkariari, honek lagun
gaitzakelako egoera politi-
koa ulertzen. Argitalpen hau
1913-garren urtean atera
zen, jaungoikoa eta lege za-
rra, lemarekin, eta noski be-
re helburua ez zen informa-
zioa, beraiek zioten bezala,
aktitude moral handiagoa
bait zuten. Baina noski, guda
zibilan egunkari honek, bila-
kaera ederra jasan ondoren,
gure herriko historiaren izpi-
lu bezala agertzen zaigu, po-
litika, ekonomia, gizarte
mailan, eta horregaitik era-
baki du R. de Corok azter-

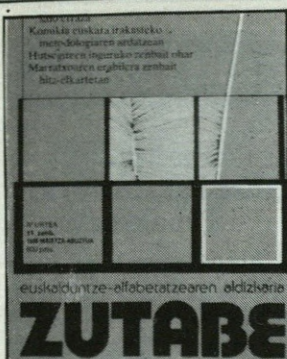
tzea. Baina aldizkari honetaz
aparte EL DIA, LA LUCHA
DE CLASES egunkariak lan-
du izan ditu informazio zeha-
tzagoaren bila. Publikazioe-
taz at, zenbait garaiko politi-
ko eta ideologo ikertzen di-
tu. Hauetan E. Aranzadi, P.
Basaldua, J. Etxenausi eta F.
Muñoa nagusienak izaki.

Aldizkariaren izena: ZUR-
GAI

Ezaugarriak: Poesia aldiz-
karia, 44 orrialde, 150
peza.

Hirurogeitamargarren ha-
markadan agertu zen litera-
tura aldizkari hau. Hasiera-
tik kritika eta oztopo latzak
izan dituzte eraman duten
politikaz. Beraiek ordea, ha-
sierako xede berbera aurre-
ra eraman dute, hots poe-
siazko aldizkari indepen-
dientea egitea. Eta badirudi
lortu egin dutela, bertako
poesia gehienak kalitate
handizkoak baitira. Ale ho-
netan aipagarria Mikel Las-
aren ibilera poetikoaren aur-
kezpena 1961 eta 1978 tar-
tean, bere zenbait poema na-
gusi agertuz. Ederrak ere
ateratzen diren bi ipuinak:
bata FDEZ de la Sota eta I.
Ezkerrarenak. Estilo sinple
eta imaginario batez, bi
autoreak gizonaren anbi-
zioa, maltzurkeriaz kritika-
tzen dute. Hala eta guztiz
ere, aldizkaria poesiazkoa da
bereziki, estilo guztietakoak
aurki ditzakegunak eta nos-
ki, beti bezala, gaztelera eus-
kara baino askoz ugariagoa
izaki.

Aldizkariaren izena: ZUTABE

Ezaugarriak: lau hilabeteroko aldizkaria, 11-garren alea, 171 orrialde, 500 peza.

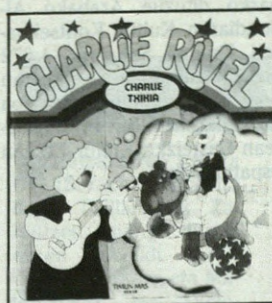
Euskara errazean argitaratua dugu ZUTABE aldizkaria, euskaldun berriak alfabetatu nahiean. Azken ale honetan BAI HORIXE ETB-ko programa hartu du monografikotzat, hiru artikulatu osatuz. Lehenengoak, «hizkuntza ikasbide multimedia» deritzanak, komunikabideek hizkuntza irakaskuntzan eskeintzen dituzten ahalbide eta mugak aztertzen ditu. Beste biek BAI HORIXE dute aztergai.

«Esperientziak» sailan hiru lan ditugu. Lehenengo komikiaz baliatzeko aukera batzu azaltzen zaizkigu. Bigarrenak «bide isilean» metodoan hain ezagunak diren erregelaz baliatzeko metodoa eskeintzen digu. Hirugarrena «talde berezi» ikastaroari buruz dihardu eta Donostiako elizbarrutiko irakasle eskolan eginiko esperientzia azaltzen da.

Bederatzi artikulatu osatzen dute itzulpenak eta lankidetzak saila. R.V. Whiterenak, 7-8 aletik aukeratutako hariari jarraiki, mintzamina ez ezik beste trebetasunak ere hurbilpen funtzionalaren bidez landu daitezkeela azaltzen du. «Mintza-praktika» deritzana saio horri etekina ateratzeko zenbait baldintzaz ari da, aldi berean zenbait ideia berri emanez. J.A. Letamendiak, bere aldetik, «bakarka»ren azterketa eskaintzen du. «Irakasle komunikatiboak» irakasleak, klasean izan dezaken jarrera dihardu eta honek ikaslearengan duen eragina. Joxe Lizarralde murratxoaren erabilera zenbait hitz elkartetan du aztergai. «Tandem» izene-

ko artikuluan hizkuntza ikastaroak eratzeko modu berri ikertzen da. Hurrengo artikulua euskararen atalase maila ukitzen du. J. Zenozen lanak hutsegiten aurrean kontuan zer hartu behar den azaltzen digu. Azkenik P. Ellakuriak, irakaskuntza eskolako irakasleak irakurmenari buruz artikulua azaltzen digu, hots, zer, nola eta zergaitik irakurri.

Aldizkari interesgarria hitz bitan, gure hizkuntza alfabetatze mailan pixkat gara dadin.

Titulua: Charlie txikia
Egilea: M. Sitjar, E.Ramonek itzulia

Argitaletxea: ELKAR
Ezaugarriak: 28 orrialde, 570 peza.

Liburu hau CHARLIE RIVEL ipuin saileko laugarren alea da, eta aurrekoek bezala irakurketa-ihardunean hasi berriak diren neska-mutlak ditu batez ere gogoan.

Nolanahi ere marrazki handiak eta kolore biziak direla bide, ikusi egiteko ipuinak direla funtsean bilduma honetakoak: kaligrafiaz idatzitako esaldi errazak, batzuek aise irakurriko badiutze ere, idatzita dagoenaz kanpo, hamaika istorio asmatu eta kontatzeko bidea ere zabalik uzten du.

Gaiari dagokionez ZIR-KOA dute ardatz eta aitzaki desagertzeaz dagoen mundu guztiz erakargarria, eta kontakizun guztien haria, J. A. CHARLIE Rivel zenaren ahotan jarri dute egileek.

CHARLIE TXIKIA izeneko azken ale honek hain zuzen, duela hiru urte hil zitzaigun pertsonai maitatu honen haurtzaroa kontatzen digu.

ASTE HONETAN NABARMEN

Lurraldea hobetu nahian

Titulua: Asmoen hirigintza, arkitektura eskolako lankidetasuna

Egilea: Alfonso Vergara eta J.L. de las Rivas

Argitaletxea: Bizkaiko Foru Aldundia

Ezaugarriak: 190 orrialde, 2.650 peza.

Gure herrian ditugun hirigintza arazoak hainbat eta hainbat izanik, ikerketa, azterketa eta konponketa lanean ekitean, argitaratu da liburu hau.

Liburuak Bizkaiko hiru itsas-herri aztertzen ditu: Bermeo, Lekeitio eta Ondarroa. Liburu hiru ataletan zatitzen da. Lehenengoan, hogeigarren mendean izan diren hirigintzazko ideia nagusiak, adibidez hiri-eraketa,

funtzionalismoa edo ta «sistemiko» deritzan hirigintzan. Liburuko bigarren atalean, Bermeo, Lekeitio eta Ondarroa ikergai harturik, hirigintzazko ikerketa lana azaltzen du. Erantzunak hiru mailakoak dira: non lan egin, zein programakin eta zein diseinu moztaz. Azkenik, liburuko hirugarren atalean, ikerketa teoriko eta praktikoa egiten da, hots, bere ideia nagusia azaltzen du. Honek ez du unibertsala izan beharrik, gure kultura eta hiri giroaren erreflexio zehatzetik etorritakoa baizik. Azkeneko atal honetan eskeinitako ideiak, kritika eta eztabaida positiboa hartuko dutelakoan egin dute.

Beharrezkoak dira liburu mota hauek, gure herriko hirigintza hain zatar aurkitzen delarik, kasu askotan behintzat, ea pixkana-pixkana obetzen den.

zinema

Kresala

abendua

[1] Donostiako Kresala zine klubak abenduaren 1rako "El milagro de Ana Sullivan" izeneko filma eskainiko du. Arthur Penn zinegilearen lan honetan Helen Keller neska gor-mutu eta itsu bati Ana Sullivanek hitz egiten erakusten dio. Negar eragiten duen melodrama erraz horietako bat badirudi ere, badu bere balioa. Emanaldia Donostiako Aurrezki Kutxa Munizipalaren kultur aretoan izango da (Arrasate kalea 12) arratsaldeko 7,30tan.

Bilboko Fas

abendua

[1] Bilboko zine klub honek abenduaren 1erako Bilbon ospatzen ari den Nazioarteko Dokumental eta Laburmetraia Iharduneladien emanaldiak eskainiko ditu. Abenduaren 1erako beraz, arratsaldeko 7,30tan, San Vicente 4-2.ean, Albia-ko lorategien ondoan.

Goierriko zine kluba

abendua

[6] Goierriko zine klubak ere badu zer eskaini abendu hasiera honetarako. "La noche del cazador" deritzan filma izango da abenduaren 6eko emanaldian ikus ahal izango den filma. Charles Laughtonen film hau beldurrari buruzkoa da. Banku batean lapurretan egiteagatik gizon bat gartzelaratzeko dute; ametsetan dirua non izkutatu duen esaten du eta zelda berean dagoenak dena entzuten du eta gartzelatik ateratzean dirua bilatzen hasiko da... Ordiziako Herri Antzokian arratsaldeko 4etan.

Euskal Herriko Zinemagintza Amateurraren IV. Lehiaketa

Arabako Diputazioaren Kultur Batzordeko Zinema Sekzioak antolatutako lehiaketa hau zabalik dago. Abenduaren 5ean amituko da lanak aurkezteko epea. Lanak

honoko helbidera bidali beharko dituzue Arabako Al-
dundiaren Kultur Kontseilu-
aren Zinema Sekziora, 1.672
posta kutxatila. Lehiaketa
onartutako filmen proiektzioa
urtarrilaren 12tik 16ra bitar-
tean Gasteizko Kultur Etxean
ospatuko dira.

-filma

Ederto egindako Woodykeriak

Titulua: "Hannah y sus hermanas"

Egilea: Woody Allen.

Aktore/sak: Mia Farrow

Michael Cain

Honez gero gaitza da Woody Allen-en betiereko gaiak eta egite umoretsu, fin eta ironiatsua ez eza-gutzea; eta beraz filme honek ez gaitu ustekabeen harra-patu, baina behin eta berriz ere Allen-en maisutasuna txalotu beharrean gaude. Beste autore askok tratatzen dituzten gai berberak hartuta (maitasuna, desoea, infide-litatea, adiskidetasuna, lan arazoak, inestabilitatea, eta nola ez, psikoanalisi famatua), produktu borobildua bu-rutzea lortu du, umore pintzeladak, seriotasun apurra eta erreflexiorako aukera fina istorio bakar batetan ba-tuz, batzu eta besteak nahastu gabe ordea.

Hiru ahizpa dugu filmearen ardatza, eta Hannah, guztien arteko lokarria, bere bigarren eta lehenen-go senarrek beste bi ahizpekiko harremanak bait dituzte, harreman kurio-soak, oso, bestalde. Woody Allen-en filme honek aurretikoen («Interiores», «Annie Hall») intelektual-keria galdu du. Beste aldetik, Bergman-en eragina soma-tzen zaio, baina bere estilora moldatuta. Guri gustatu egin zaigu. Merezi du ikustek.

AMAIA LANZ

antzerkia

Azpeitiko IV. Euskal Antzerki Topaketak

Abenduaren 1etik 21era ospatuko dira Azpeitin antzerki topaketa hauek. Honokoak dituzue aste honi dagozkion antzerki emanal-diak: abenduaren 2an hau-
rrei zuzendutako antzerkia-
ren txanda izango da, Her-
naniko Ttanttaka Antzerki
Taldeak "Ondoloin" izene-
ko lana eskainiko du. Lan
honen ideia eta gidioa Mikel
Antza eta Ttanttaka taldea-
renak dira. Bi emanaldi
izango dira bata, goizeko
11etan eta bestea, arratsal-
deko 3,30tan, Zelaitxo An-
tzokian.

Helduei dagokienez,
abenduaren 5ean Donostia-
ko Zintzilik Konpainiak "As-
pirina para dos" izeneko la-
na eskainiko du. Woody
Allen-en lan batean oinarri-
tutako antzeslan hau gaue-
ko 9,30tan Zelaitxo Antzo-
kian eskainiko dute. Aben-
duaren 6an berriz, Baiona
Xirixti Mirixti antzerki tal-
deak "Gazteluko Mutxurdi-
nak" izeneko lana antzestu-
ko du. Lan honen egileak
Daniel Landart eta Pantxoa
Etxegoien dira. Emanaldia
gaueko 9,30tan Zelaitxo An-
tzokian izango da.

Santurtzik VIII. Antzerki Astea

Santurtzik VIII. Antzerki Astea abenduaren 2tik 7ra bi-tarterarte ospatuko da. Honokoa duzue egun hauetan izan-go diren emanaldien egitaraua: abenduaren 2an Teatro del Alba (Zaragoza) izeneko taldeak "Asi pasen cinco años" Fe-derico Garcia Lorcaren lana eskainiko du. Abenduaren 3an berriz, Teatro de la Ribera Zaragozako taldeak Fassbin-der-en "Sangre en el cuello" deritzan lana antzestuko du. Hi-laren 4an aldiz, Maskarada taldeak "Gastibeltzaren karabi-nak" Mark Legassen lana ikusteko aukera eskainiko digu. Hilaren 5ean Teatro de Viaje Murtziako taldeak "Conferen-cia en la cumbre" Robert Mac Donald-en lana antzestuko du. 6an aldiz, pertsonai eta lan bitxia ikus ahal izango dugu: Pawlovsky. Showman honek bere lanetan denetik nahasten du, clown-a, transformismoa, dramatizazioa, etab. Antzesle honek bi emanaldi eskainiko ditu bata, arratsaldeko 8tan eta bestea, 10,30tan. Bukatzeko, hilaren 7an Markeline taldeak goizeko 11etan "Mundo fantastico" izeneko lana eskainiko digu, eta arratsaldez Teatro Gasteiz taldeak Dario Fo-ren "Aqui no paga nadie" deritzan lana antzestuko du. Emanal-diak Santurtzik Consa zineman izango dira.

ihardunaldiak

■ Abenduaren 19 eta 15erako iragarrita dago Txillardegik Zarautzen emango dituen azken hitzaldi sorta. Gaiak: "Euskara eta Matematikak" eta "Diglosiaren ideia erabilpenaren mugak aztertuz". A.K.M.ren aretoan, arratsaldeko 8tan.

Unamunori omenaldia EUTGkoek

Unamunoren berrogeita-margarren urteurrena dela eta, topaketa internacional batzu eratu ditu EUTGko Filo-sofia eta Letren Fakultateak. Honela, topaketa hauek abenduaren 2, 3 eta 4ean izango dira. Hiru sail ezberdinetan banatu dituzte topaketa hauek. Lehendabizikoak, Unamunoren poesia izango luke aztergai; antzerkia hurrengoak eta Unamunoren pentsamoldea azkenekoak. Bestalde, hilaren 1, 2 eta 3ra-ko Donostiako Aurrezki Kutxa Probintzialaren Kultur Aretan hiru hitzaldi ospatuko dira. Bertan hizlari honoko hauek izango dira: Francisco Yndurain (Madrilgo Complutense Unibertsitateko katedratikoa), Luciano Garcia Lorenzo eta Ciriaco Moron.

Antzerkia

Harrizko Aresti hau

Maskarada
 Oskorriren musika zuzenean
 Bilbon, 86.XI.15-23

A zkenengo egunotan Bilboko Udalak Gabriel Arestiri eginiko omenaldiaren hesparruan, Maskarada antzerki-taldeak landutako azken obra gozatzeko aukera izan dugu, "Harrizko Aresti Hau" izenburukoa; bai, adiskide, ondo irakurri duzu: Ohar kritiko batetarako hasiera objetiboegia ez bada ere, horretarako aukera izan genuen: gozatzekoa.

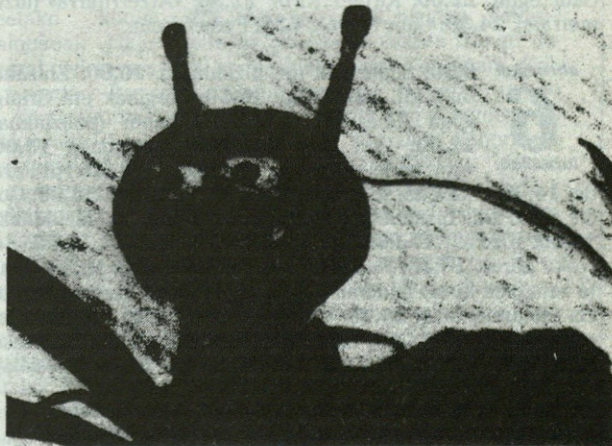
"Harrizko Aresti Hau", collagea dugu; gaiak berak, pertsonaiaren bizitzak, figurak eskatzen zuen teknika erabili izan da: antzerki-collagearena. Oskorriren musika —ezagunagatik honetan inoiz baino liluragarriagoa?—, antzesturiko egoerekin batera datorren aparteko perkusio zarata hotsa, filminen, formen, koloreen batuketa estetikoa, (Arestiren baino gehiago) Arestiren ahoetan ezarritako diskurtsoak, Mundu-munduan delakotik harturiko pasarteak, kontularitzara dedikaturiko poetaren ipuietatikoa gehi amaiera harrigarri hori, azkenengo urteotan euskal antzerkilaritzan lortutako produktu onenetariko bat osatu dute. Hauxe esatea ez dela larregi esatea?... Agian, konforme.

Garbi geratu dadila, edozelango modutan, "Harrizko Aresti Hau" ez dela inondik inora «euskararen/salbazioaren/ikurra/izanen/den/Parisera/zein/New Yorkera/esportatzeko/moduko/obra» izango, Horretarako, urrunago jo gabe, hobeto finkatu beharko dira euskal antzeslanen pasarte ezberdinen arteko loturak, hobeto, sakonago landu beharko Arestiren zein beste edozein idazleren sinbologi poetikoa... diru eta askatasun kopuru zabalagoak izan beharko direla medio.

PELI GOIKOENEA

Tolosako Txotxongilo Jaialdia

Hilaren 30ean amaitzen da azaroaren 24ean hasi zen Tolosako IV Nazioarteko Txotxongilo Jaialdia. Txotxongiloe-kin urtero burutu ohi den jaialdi honetan, Euskal Herriko bi talde hartzen ari dira parte, batetik Bilboko 'Goiztiri' taldea, eta bestetik Gasteizko 'Ordago' taldea. Estatutik etorriko diren beste taldeak, Sevilla, Bartzelona, Granada eta Valencia-koak dira. Bestalde, horietaz aparte Txekoslovakia eta Kanadako taldeak ere Tolosan ditugu egun hauetan. Txotxongiloen inimizazio, espezializazio eta erakusketak prestatzeko ikastaro bat gauzatzen ari da egun horietan zehar. Mahai inguru bat ere iragarri dute. Gaia: «Txotxongiloea eskolan», bertan besteak beste, Mariano Dolgi aditu italiarra izango delarik.

ETB

azaroak 11,00: Meza. 12,00: Klasikoen txokoa. 13,00: Haur Kirolak. 14,30: Teleberri. 15,00: Pottokiak (m. bizidunak). 15,30: Don, Don, Kikilikon (pailazoak). 16,30: Simon eta Simon (telesaila). 17,30: Kenny Everett show (umorezko saioa). 18,00: Txoria dut maite. 18,30: Emakume bionikoa (telesaila). 19,30: Basabizitza (dokumentala). 20,00: Hauteskunde Saio Berezia. 21,30: Gaur Egun. 21,50: Arbasoen Jauregia. 22,30: Kirolez Kirol. 24,00: Amaiera.

abenduak 13,00: Pottokiak (m. bizidunak). 13,30: Kirolez Kirol. 14,30: Teleberri. 15,20: Bai Horixe. 15,50: Lur berriak (telenobela). 18,30: Haur Kirolak. 20,00: Plastikozko gizona (telesaila). 20,30: Magnum (telesaila). 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: «Egunero uztailak 4 denean» (luzemetraia). 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,00: Plastikozko gizona (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Benedetta (telenobela). 16,15: «Egunero uztailak 4 denean» (luzemetraia). 19,30: Dotakon (m. bizidunak). 20,00: «Arranoaren azken begirada» (luzemetraia). 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Aurrez aurre. 22,30: Tenko (telesaila). 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,00: Barazki sorta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,00: Bai Horixe. 15,05: Benedetta (telenobela). 16,00: «Arranoaren azken begirada» (luzemetraia). 19,30: Dotakon (m. bizidunak). 20,00: Ransay gaztea (telesaila). 21,00: Lapikoka (telesaila). 21,30: Gaur Egun. 22,00: Bai Horixe. 22,10: Mahai Inguru. 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,00: Dotakon (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Benedetta (telenobela). 16,15: «Boom» (luzemetraia). 19,32: Xagu ausarta (m. bizidunak). 20,00: Emakume bionikoa (telesaila). 20,45: Vice Versa (telesaila). 21,25: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Munduan zehar. 22,30: Borgiarrak (telesaila). 23,30: Gaur egun.

abenduak 14,00: Xagu ausarta (m. bizidunak). 14,30: Teleberri. 15,05: Bai Horixe. 15,15: Benedetta (telenobela). 16,15: «Zergatik Panpox» (luzemetraia). 19,32: Goldie Gold (m. bizidunak). 20,00: Hit Parade. 20,30: Arkupe. 21,00: Bai Horixe. 21,30: Gaur egun. 22,00: Kirolez Kirol. 22,30: «Atzeritarra» (luzemetraia). 24,30: Gaur egun. 24,35: Fede Giroan.

abenduak 9,30: Superman (m. bizidunak). 10,00: Ehizakatuak (m. bizidunak). 10,30: Sorginak eta Grinigoga (telesaila). 11,00: Magnum (poliziakoa). 12,00: Don Don Kikilikon (pailazoak). 13,00: Aita, bedekina nazazu (telesaila). 13,30: Hit Parade. 14,00: Aita Charlie (telesaila). 14,30: Teleberri. 15,00: Goldie Gold (m. bizidunak). 15,30: King Kong (m. bizidunak). 16,00: Kirolak. 17,00: Ramsay gaztea (telesaila). 18,00: Borroka libre. 18,30: Hardy'ar mutilak (telesaila). 19,30: Traste zaharren kutxa (zinema komikoa). 19,30: Noeren kutxa bizia (dokumentala). 20,20: Gazteak (telesaila). 21,00: Ipuin harriarriak. 21,30: Gaur Egun. 21,50: «Behin arrotz bat musukatuz gero» (luzemetraia). 23,30: Hamar ipui italiar (telesaila).

Oharra: programazio honetan egon daitekeen edozein huts edota azken orduko aldaketaren erantzukizuna ETBrena berarena da, halaber zehaztu gabeko programena.

aste honetako luzemetraiak

Filme ospetsu bakarra

Hauteskundeak direla ta, Igandero ohiturik geunden ohizko luzemetraia ezin izango dugu ikusi. Dirudienez, igande horretan gertatuko dena eragin sakona izango duenez EITB-n alde batera utziko dute luzemetraia eta saio berezi bat eskeiniko diote egungo hauteskunderi.

Izango ditugun luzemetraien artean, Orson Wells-ek zuzenduriko eta era berean, luzemetraia horretan antzesle gisa esku hartzen duen «Atzeritarra» luzemetraia da aipagarriena. Atzeritarra filme hau, Victor Trivas eta Decia Dunnig-ek idatziriko elaberrian oinarriturikoa dugu.

Gainontzerako luzemetraiak, bai antzesle eta bai zuzendariei dagokien oso ezagunak ez izan arren, argumentuei begiratzen badiegu erakargarriak bilaka zataizkigukete. Egoera desberdinetan aurkituko gara eta euskal filme bat ikusteko aukera izango gara: Zergatik Panpox. Dirudienez, azkenik aste honetan ikusiko dugu eta ostiralez izango da. Arantxa Urretabizkairen nobelan oinarritutako filma honek, gure ikusmina suspertu du eta hemen egiten diren ekoizpenen fruituak ikusiko ditugu.

Beraz, aste honetan, hauteskunderen bihamona ahal den neurrian leuntzeko hor izango ditugu luzemetraia hauek.

azaroa

30 Salinako bidea. Giro zorabiatsua narbaria da Salinakobidean. Jonas zer gertatzen den jakitekotan joaten denean, basamortua dagoen etxe bakarti batean sartu da zerbait hartzeko asmotan. Sartu eta berehala, ordea, Mara izeneko andre batek begiratzen dio eta gainera joaten saio Rocky bere seme galdutaz hartuz.

Jonasek ez dio aurka egiten eta ala balitz bezala, bazkaria eman diezaioten ere onartzen du. Rockyren adiskideak eta baita arreba ere, benetan Rocky balitz bezala hartzen dute. Honen bestez, Jonas senitartekotzat hartzen dute guztiek, baina azer nolako sendia!

Rockiren arreba, Billiek, Jonas maitemintzen du. Berrez, intzesto denik ez daiteke esan, baina... Jonasek Rockyren andregai ohiaren bitartez jakiten du Billie eta Rocky benetan maitaleak zirela. Hala aurrepiztutako Jonasek Billieri egia jakiteko asmoz, eta baita jakin ere. Neskatzak bere neba hil zuen, beste edozein emakumearekin alde egin ez esan.

Luzemetraia honen zuzendaria George Lauther dugu eta antzesleak Mimsy Farmer, Robert Walter eta Rita Hayworth ditugu.

abenduak

1 Egunero uztailak 4 denean. Luzemetraia honen zuzendaria Dom Curtis dugu eta antzesle gisa Dean Jones, Loise Sonel eta Harris Yulin izango ditugu.

Emakume gazte batek, lanbidez lege gizona den bere aitarekin hitzegiten du, komunitatea izaturik daukan hiltzaile baten aurka herria defenda dezan lortzeko.

abenduak

2 Arranoaren azken begirada. Theytraz eta Germain, filme honetako pertsonai nagusia, dagoeneko berrogei eta hamar urte dituzte. Jaiotzen ikusi dituen mende honetako sekretu guztiak ezagutzen dituzte, baina badakite bere arbasoek —gurasoek batez ere eta berarik ere, gazte zilerarik— ordaindu behar izan zutena, hots lanez, eta sakrifizioz beteriko lana ezer barkatu ez dieten inguruareri errebantxa dute hartzeko, Weisshorn-era igo zirenean 30 urte lehenago erabaki zutena, hain zuzen ere, Germain piloto izango da eta hegazkinekin mendi tontorretan lurreratuko da eta Theytraz arkitekto izango da eta turismo zentroa eraikiko ditu eta baita erremonteak ere.

Luzemetraia hau Jean Jacques-en zuzendaritzapean

egin zen eta Michele Gleizer, Pierre Ruegg eta Lucian Hubert-ek antzesle gisa esku hartzen dute

abendua

5 Atzerritarra. Filme hau, Victor Tribas eta Decia Dunning-ek idatziriko elaberrian onarrituan dago. Izugarrizko argazkia duen pelikula honetan, nazien gudan hiltzaile baten istorioa kontatzen da. Gizon honek

oso ondo hitzegiten du ingelera eta Connecticut hiriko herriska batetan etxe txiki baten bila dabil. Bertan, maisutza lana ematen diote. Hizkutaleku aparta dirudi eta bertan neska amerikar batekin ezkontzen da. Hala ere, badirudi agente federal bat dabilela atzetik.

Orson Wells idazle ospetsua zuzenduriko filmea du gu hau. Filme honetan ere

antzesle gisa azalduko zaigu. Orson Wellsekin batera antzesle lanetan, Yong Philip Merimale, Richard Long eta Constantine Shaine ibiliko dira.

abendua

69 Behin arrotz bat muskatuz gero. Diana arduraturik dabil eta elbarriturik dagoen bere izeba Margaretengan joan da, Europarantz joateko baimena eskatzeko asmoz. Honek dioenez, behar beharrezkoa da aurretik, Haggis sikiatraren onespina.

Diana golf txapelketa batetan partaide da. Jerry Marshall, Mike Wilson eta Pete Delaney-rekin batera. Beranduago Diana Jerry topatzen du eta proposamen harrigarri bat egiten dio, berak, Mikek, haren arerioa hilgo duela, Baldin berak beste bat hiltzen badu, Jerryk baietz esango dio barrezka baina ez daki Diana esan duen guztia grabatu egin duela.

Robert Spar izango dugu zuzendari eta Paul Burke eta Carol Lynley antzesle badu.

botoia sakatu aurretik

«Zergatik Panpox» azkenean!

Hiru aldiz iragarri dugu gutxienez dagoeneko Arantxa Urretabizkaiaren nobela laburrean oinarritutako luzemetraia emango dutela zure pantailako botoiari sakatzerakoan. Badirudi laugarrenean agintzen diguten honetan definitiboki agertuko zaigula gure 365 lerroetan. Auskalo!

«Zergatik Panpox» azaroak 28, ostiralean, ikusi ahal izango duzue arratsaldeko lau t'erdietan. Hala bada, seme bat utzita senarrak zergatik alde egin dion ulertzen saiatzen den emakumearen istorioa ikusteko parada eskeiniko da. Eta ea onuragarria suertatzen den liburua eta luzemetraia arteko erkaketa.

Hauteskundeetako saio berezia

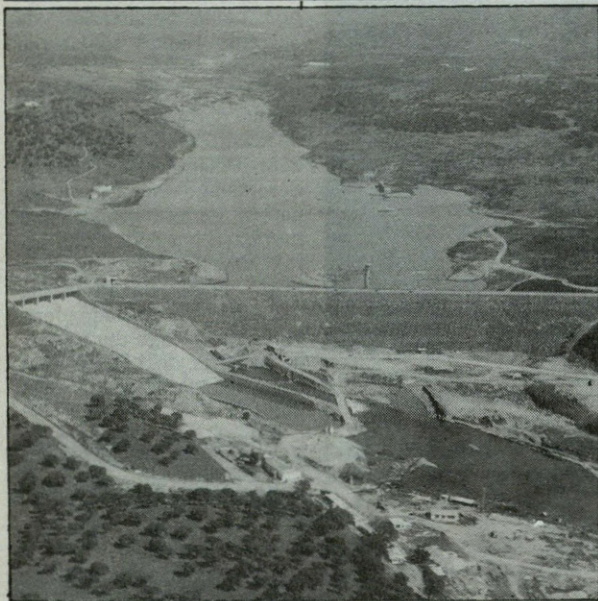
Igande ilunabarreko zortziretako Hauteskundeetako kontu guztien nondik norainokoak jakin ahal izango dituzu Euskal Telebistak atonduko duen saio bereziari kasu egiten baldin badiozu. Aurrerakuntza teknikoak gero eta azkarrago dabil-tzan sasoiei erantzunaz, telebistak berehala eramango ditu zure etxeraino—edota zure ohizko txikiteoko tabernaraino— igandean burutuko diren Hauteskundeetako emaitza freskoak, aldeztu aurretik jakinaren gainean bait daude berri horien gose eta ezin ase izango zarela, zure botuak zertarako balio izan duen ezagutzeko irrika bizian. Emaitzak pozgarriak kausitzen ez badira zure aparailuak erririk izan ez duela gogora arazi nahi dizugu—astakeriaren bat egin aurretik—.

Goldie Gold marrazkiak

Abenduaren aurrenengo ostiralean marrazki bizidun koloretuekin gozatzeko aukera izango duzu arratsaldeko zazpi t'erdietan: «Goldie Gold» izenekoak da berau, nongo protagonista superizarra hemezortzi urteko neskato bat den, ilehori eta xarmanta, emakumezko James Bond-en pamera betetzen. Bereztu, Goldie *Gold Street Journal* egunkariko publizista izan arren, abentura zirraragarrien maitale agertzen da, sarritan muturra sartu behar ez duen lekutan sartzeko ohitura erakutsiko dizularik. Berarekin Jack Travis erreporter maitagarria, Sam Gritt editorea eta Nugget zakurra... denak 007 agentearen andantzak eta mudantzak itzaltan uzteko pronto.

Energiari buruzko ihardunaldiak Bilbon

EVEK abenduaren 1etik 5era bitartean Ingenieria Teknika Industrialaren Eskola Unibertsitarioan, Bilbon, «Energia Birmoldagarrien Lehenengo ihardunaldiak» eratu dituzte. Ihardunaldi hauetan energi klase ezberdinak aztertuko dituzte: energia eolikoa, energia hidraulikoa, energia gertermikoa, eguzki energia aktinoa, eguzki energia pasiboa... eta ondorioak. Ihardunaldi hauek arratsaldeko 4,30etatik 8,30etara bitartean izango dira. Informazio gehiago 4310410 eta 4441054 telefono zenbakietara deituz.

arte

□Hilearekin bukatuko da Gonzalez Ramos Bilboko Egu-berri erakustokian eskaintzen ari den erakusketa.

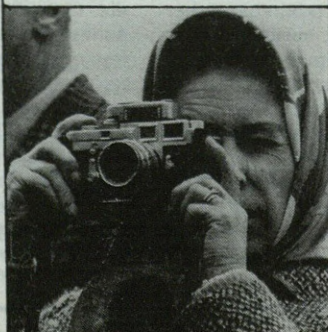
□Azaroaren 22tik abenduaren 14ra bitartean Donostiako G.A.K.en aretoan Tomas Hernandez Mendizabal pintorearen lanak ikus ahaliko dira.

Unamunori buruzko erakusketa

Unamunoren heriotzaren berrogeitamargarren urteurrena dela eta, bere bizitzari buruzko erakusketa bat ospatuko da abenduaren 17a bitartean Bilboko Bankuak hiri horretan duen kultur arteoan. Toki berean abenduaren 20an omenalditxo bat eskainiko diote, horretarako zenbait ekitaldi prestatu delarik.

Euskadiko II. Argazki lehiaketa

Euskadiko Bigarren Argazki Lehiaketa antolatu da. Bertan parte hartu nahi duenak informaziorik lortu nahi badu Kulturako Lurralde-Ordezkaritzetako informazio bulegoetara jo beharko du. Gasteizen, Gral. Araba kalea, 10, lehenengo. Telefono zenbakia: 231874. Donostian, Andia kalea, 13, 2.a. Telefono zenbakia: 426520. Bilbon, Gran Via kalea, 17. Telefono zenbakia: 4164411 eta 4164422.

Artea

Herri baten oihu grafikoa

Irudi taldea
Bizkaiko A. Kutxa. Gran Via
Abenduak 8rarte

Irudi Taldeak hamar urte inguruko bizitza dauka eta bere ezaugarri nabariena horixe da hain zuzen, partaide batzuren ospearen gairi, talde-lana egiten dakiena. Oraingoan, talde osoak kamarak hartu eta Bizkaian zehar ikusi dituzten muralak jaso dituzte. Muraletarako erabili diren gaiak oso esanguratsuak dira: politika, erreindibikapen laboralak, Reagan eta misilak, euskara, feminismoa, presoak, ingurugunea (batez ere ibai ezker aldean), pazifismoa, arazo antinuklearra, droga, Gernika (kalitate handiko muraletan), eta abar luzea. Oso kasu gutxitan erabili dira gai estetizistak, eta honetan ere desberdinak ditugu euskal artista anonimoak eta Europako ormetan pintatzen dituztenak. Hainbat ormatan benetako artisten arte-lanak nabari daitezke. Mural guztietan, lan imajinatiboak, plastikoki ederrak, sinbolikoak, eta erreferentzia kulturalak jositik agertzen dira. Muralok herriaren ohiurretan sustraiturik daude, hizkuntza zuzen eta indartsua erabiliz, eta, dudarik gabe, herri baten oihu grafikoa suposatzen dute. Nahiz eta batzutan «kontra»koek ezabatzeko ahalegindu diren, ia denak errespetatuak izan dira.

AMAIA LANZ

lehiaketak

IX. «Donostia Hiria» Ipuin Lehiaketa

Donostiako Kultur eta Turismo Ekintzetxeak, Aurrezki Kutxa Munizipalaren laguntzaz, «Donostia Hiria» ipuin lehiaketa antolatu du. Ipuiek gaia librea dute, eta lehen argitaragabeak behar dute izan, lanek gehienez 12 orrialde izan ditzaketarik. Idazlanak bidaltzeko epea abenduaren 6an amaitzen da, lanak honako helbidera bidali behar direlarik: «Donostia Hiria» ipuin lehiaketa, Kultur eta Turismo Ekintzetxea, Reina Regente, 20003 donostia.

Txartel lehiaketa Oreretan

Oreretako King Kong zine klub taldeak urtarrilaren 16an ospatuko den Terrore Gaua izeneko jaiaren inguruan txartel lehiaketa bat antolatu du. Honokoak dira lehiaketa honetan parte hartzeko asmorik baldin baduzue bete beharko dituzuen baldintzak: lanak DIN A-2 neurrian aurkez-

tu beharko dira, nahiz kolorez nahitxuri beltzez. Gaia ospatuko den Terrore Gaua izango da eta bertan azalduko den testoak honokoaizan beharko du: «Terrore Gaua/1987ko Urtarrilaren 16a/Erreterria». Lanak Candanchu tabernan (Maria de Lezo kalea, Erreterria) utziko dira, edo ta Jose Manuel Bernardo Glani emango zaizkio (Elias Salaberria, 10, 1go. esk.) abenduaren 6a baino lehen. Edozein argibide nahi izanez gero, dei ezazue 516771 (edo 516571, ez gaude oso seguru) telefonora eta aurretik aipatutakoarengatik galdetu.

ikastaroak

■ Gurutze Gorriak eratu duen eta Hondarribiko Klink elkartean ospatuko den sukaldaritza ikastarorako matrikula epea zabaldu da. Irakaslea Irungo Romatxo jatetxeko Pedro Gomez izango da. Azkar ibili, abenduaren 2an hasiko bait da.

■ Gipuzkoako Sokorismoko Federakundeak antolatutik sokorismo ikastaro bat eratu da, azaroaren 24ean hasi zen eta abenduaren 19ra bitartean. Jo telefono honetara (ar. 6tatik 7tara): 459300.

Ikastaro bereziak Azpeitian

Dendariei zuzenduriko ikastaro berzi batzu antolatzeari ekin dio Azpeitiako Udalak. Ikastaro hau sail ezberdinetan banatua dago, ha-

la nola informatika, kontabilitatea, IVA, salketa teknikak, eskaparaterako teknikak, diru laguntzak, komertzioaren errentagarritasuna... e.a. izango dira ikastaro honen sail ezberdinak. Dendariek beraiek aukera dezatela da udaletxearen nahia, eta eskatzen zaie orria bete eta udaletxearen eskuetan utz dezatela.

Antzerki ikastaroa Deban

Debako Kultur Elkartek, Goaz Antzerki Taldearen inizatiba eta laguntzaz 30 ordutako antzerki ikastaroa eratu du. Ikastaro honetan, Maskarada taldearen teknikariak izango dira irakasle, gorputz espresabidearen, taula gaineko ibiliaren eta aho-espresabidearen lehen urratsak ematen irakatsiko dutelarik. Ikastaro hau abenduaren 12an hasi eta 30ean amaituko da. Izena emateko Udal liburutegira edo Turismo Bulegora jo behar da eta epea abenduaren 5ean amaitzen da, izena eman dutenek egun horretan arratsaldeko 7tan Kultur Elkarteko aretoan batzar bat izango dutelarik Ikastaroa burutzen dutenei adierazpen agiria eman go zaie.

bertsolaritza

Bertso saioa Antzuolan

azaroa

29 Antzuolako zineman azaroaren 29an bertso jaialdi bat ospatuko da. Egun horretan gaueko 10etan Murua, Lazkao Txiki, Joxe Agirre eta Sebastian Lizaso bertsolariak arituko dira. Gai jartzailea Joxe Mari Gabilondo izango da eta alaigarri gisara herriko trikitilariak arituko dira.

Bertsolari eta Trikitilari saioa Tolosan

azaroa

29 Azaroaren 29an Tolosako Beotibar pilotalekuan bertsolari eta trikitilari saio bikaina ospatuko da. Bertsolarien dagokienez, Lazkao Txiki eta Peñagarikano arituko dira Aranalde gai jartzailea izango delarik. Trikitilariak berriz, Txapelketaren Finalean aritu zirenak arituko dira Tolosan ere: Joseba Tapia eta Xabier Leturia, Zabale anaiak, Kepa eta Mutriku, Pagadi anaiak, Martin eta Imanol, Miren eta Iturbe, Jauregi anaiak eta Imuntzo-Epelarre bikotea, hain zuzen ere.

Mutrikuko AEKk bertso paper lehiaketa antolatu

Mutrikuko AEKko gau eskolako II. Bertso Paper Lehiaketa antolatu du. Hona hemen sariaketa honen baldintzak: Mutrikuar eta Mutrikun bizi direnek har dezakete parte; bi mailatan zatituta dago, 14 urte bitartekoentzat eta 14 urtetatik gorakoentzat; neurria libre da baina lau eta hamar bertso bidali beharko dituzten bi maila horietako partaideek; gaia libre da; lanak bidaltzeko epea abenduaren 12an amaituko da eta honoko helbidera bidali beharko dira: Mutrikuko Galeskola AEK, Frontoia Kalea z/g, Mutriku. Sari banaketa Santo Tomas egunean eguerdiz egingo da Beheko Plazan.

kantaldiak

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa

Euskadiko Orkestra Sinfonikoa Hego Euskal Herriko hiriburutan ematen ari den kontzertu sorta horren hurrengoa Donostiako Astoria Antzokian abenduaren 11ean ospatuko da. Egun horretan G. Rossiniren "Pequeña Misa Solemne" delako, eskainiko da. Partaideak honakoak izango dira: Enedina Lloris (sopranoa), Helga Muller Molinari (Mezzoa), Vinson Cole (Tenorea), Giorgio Surjan (Baxua). Donostiako Orfeoia Antxon Aiestaranen zuzendaritzapean ere parte hartuko du. Euskadiko Orkestraren zuzendaritza lana Maximiano Valdesen esku geratuko da.

■ Azpeitian Julian Barrenetxearen oheretako ekintzen barnean, azaroaren 29an, 'Legazpikoak' abesbatza kontzertu bat eskainiko du, San Sebastian parrokiaren, gaueko 10etan.

□ Azaroaren 29an gaueko 10,30tan Sorluzeko Bergara pilotalekuan Mikel Laboak kantaldi bat eskainiko du.

□ Abenduaren 4an Win Mertens arituko da Donostiako Victoria Eugenia Antzokian.

kantaldi

bikaina

Bergaran

Bergarako Compañía de Maria Ikastetxeko aretoan Mikel Laboak kantaldi bat eskainiko du azaroaren 29an gaueko 10etan. Mikel Laboarekin batera Jesus Artze eta Andoni Aleman txalapartariak arituko dira, eta pianoan Iñaki Xalbador. Udaberrirarte ez omen du gehiago kantatzeko asmorik Mikelek.

jaiak

Nafarroa:

- ☐ Adoain, 1ean.
- ☐ Aizkorbe, 1ean.
- ☐ Aristu, 1ean.
- ☐ El Busto, 1ean.
- ☐ Eparoz, 1ean.
- ☐ Esparza, 1ean.
- ☐ Espinal, 1ean.
- ☐ Iguzkiza, 1ean.
- ☐ Lerruz, 4ean.
- ☐ Ogoz, 4ean.

kirolak

Idi demak Azkoitian

Azkoitian azaroaren 29 eta 30ean, eta abenduaren 1ean, 6ean, 7an, 8an eta 10ean dema lehiaketa bikainak izango dira ikusgarri, babesle Sanders pentsu etxea delarik. Probalari partehartzaileak bi mila kilotako harria erabiliko dute eta idipare bakoitzak non nahi aukeratutako bi itzairen laguntza izango du. Mila eta ehun kiloko pisuan sartu behar dute idi pareak. Lehen-go seientzako sariak honakoak dira: 105.000 pezeta, 95.000 pezeta, 85.000 pezeta, 75.000 pezeta, 65.000 pezeta eta 55.000 pezeta. Azkoitiako lehiaketa hau Debako Mercedes Bebz etxeak eta Bizkaiako Aurrezki Kutxak antolatu duten Txapelketa Nagusira-ko baliagarri da.

■ Azaroaren 30ean hasita ostiralero Azpeitiako Frontoi Txikian goizeko hamarretan jubenil eta afizionatu mailako Eskuzko Txapelketa ospatuko da.

Bigarren kategoriako Euskadiko Aizkol Txapelketa martxan

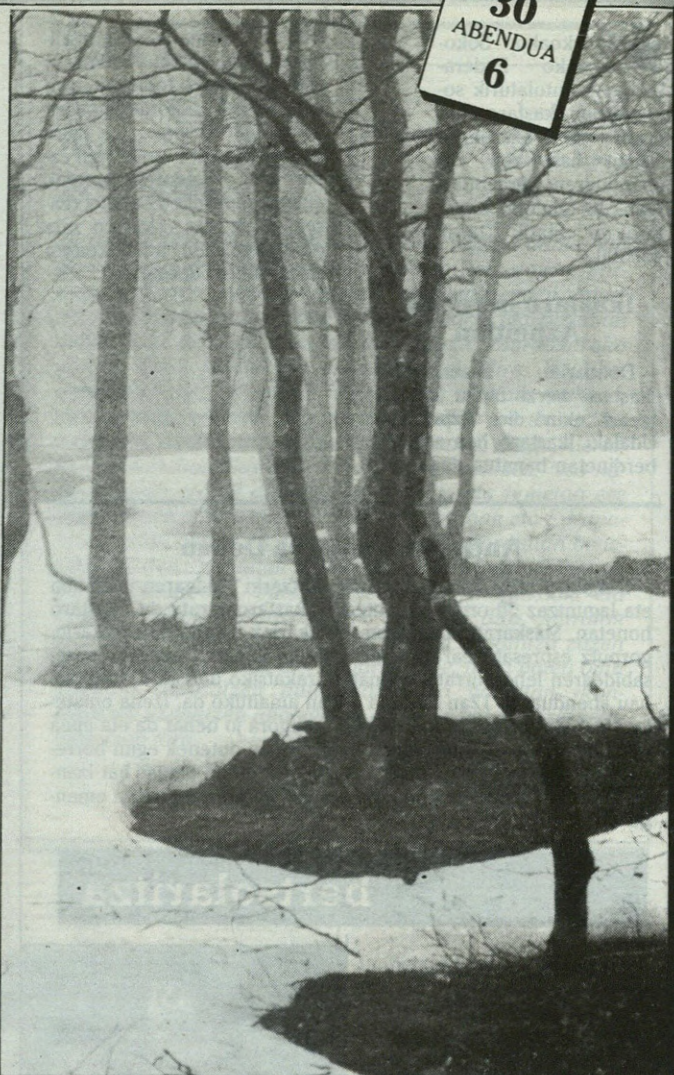
azaroa

30 Urtero bezala aurten ere bigarren mailako aizkol txapelketa jokatu da. Bi fasetan egingo da eta lehenbizikoa kanporaketa gisa, Azkoitiako Herriko Enparantzan, hil honen 30ean eguerdiko 1ean. Lana: bost kanaerdiko moztutzea. Kanporaketan dieta bakarrik jasoko dute. finala berriz, Azkoitian bertan, bainā abenduaren 27an izango da herriko pilotalekuan. Izango duten lana ia hamarna kanaerdiko. Finalerako bost aizkolari izango dira. Final horretan emango diren sariak irabazlearentzat 40 mila pezeta eta txapela. Bigarrenak 35 mila pezeta, 30, 25 eta 15 mila pezeta izango dira jasoko dituztenak. Aurtengo lehenengo kategoriako aizkolari txapelketan parte hartzen duenak ezin izango du parte hartu txapelketa honetan. Azken bost urte hauetan lehenengo kategoriako txapelketako fase finalean parte hartu duenak ere ezin izango du parte hartu.

Etxebarrian San Andres

Jaiak

Etxebarriako San Andres jaietako egitaraua honako hau da: haxe duzue, berba gutxitan esanda: azaroaren 29an arratsaldeko 4,30tan haurrentzako antzerkia izango da Ttanttaka taldearekin. Gero txokolate jana, 8tan zesta partidua, 9tan afaria eta erromeria Kepa, Mutriku eta Zabaletarekin. 30ean, 12tan Ondarruko Txanpa dantza taldearen saioa. Ondoren, pilota partidua.

mendi ibilaldiak

azaroaren 30erako

- ☐ Meategi eskualdeko mendi taldeak: Atxurbira, Idiazabal - Olaberria.
- ☐ Sestao: Motxotegi, Ubidea - Otxandio.
- ☐ Anaitasuna (Iruñea): Pantikosako Balnearioa.
- ☐ Gasteiz: La Muela - San Roman de Campezo.
- ☐ Azpeitia: Otarre.

abenduaren 7rako

- ☐ Kresala (Donostia): 6, 7 eta 8an Parisera bidaia.
- ☐ Tabira (Durango): 6, 7 eta 8an Belaguara.
- ☐ Gasteiz: ibilaldi berezia 6, 7 eta 8an Toledo mendietara.
- ☐ Lagun Onak (Azpeitia): Murumendi.
- ☐ Pagoeta (Zarautz): Mailoak.
- ☐ Anaitasuna (Iruñea): Hetxo - Osako ohiana.
- ☐ Sestao: Pico Mayor-en elkarte honen sorreraren urteurrena.
- ☐ Erdella (Elorrio): Aizkorri.

1985eko Ekaina

larrun

1. zenbakia

01

Historia: **Eustakio Mendizabal «Txikia»**, abertzale belaunaldi baten mitoa. Gatzaga taldea ■ **Aljeriako gerla**, J.L. Davant ■ **Saiakera** **ETAk hogeitabost urte**, J. Apalategi ■ **Nazionalismo espāñolak** erasotzen gaitu. Beltza ■ **Geopolitikaren inguru** Elkarrizketa: **Iñaki Larrañaga**, Euskararen sustitua gelditu. ■ **Dossiera: Ikastolak**. Historia, egoei Ekologia: **Euskal Herriko basoen hondamendia**

1985eko Asteazkena

larrun

2

2. zenbakia

Elkarrizketa: **Jose Luis Elkoro**, Galdutako aukeraz eta aukera berriak sortzearen zailtasunaz. ■ **Ekologia: Ikerketa Globala 2000**, XXI. menderako aurrikusi kezkarriak. Mikel Ubillos. ■ **Dossiera: Gerra berezia Irlandan**. Europako laboratoriora. Gatzaga Taldea. ■ **Saiakera: Modernitatea eta gu**. Beltza. ■ **Euskal kantagintzaren aldaketak** ulertu nahian. Xalbardin. Markos Iraola. ■ **Gödel-en teorema**. Antton Azkargorta. ■ **Zenbait gogoeta botere eta biolentzia politikoari buruz**. Humanismoaz. humanismoaren alde, humanismoaren kontra

Irlanda, gerra bereziaren

1985eko Ekaina

larrun

3

Elkarrizketa: **Isidro Monzon**. Abertzaletasun zahararen p... abertzaletasun berria. ■ **Dossiera: Hego Euskiadi, bi autonomiatan zatitua**. ■ **Basongadetasun Komunitate For** Autonomoaz. Koldo Goenaga. ■ **Nafarroako Komunitate For** Kapa Larrañaga. ■ **Irakurketa ekonomiko bat**. Markos Iraola. ■ **Saiakera: Lege Antiterrorista eta komunikabideak**. Hego Euskiadi. ■ **Elkarrizketa: ofentzialak sortutako zenbait gogoeta**. Markos Iraola. ■ **Nazioarteko Kurdistan, Ekialde Erdiaren bizkarrezurrean**. Pablo Sastre.

Hego Euskadi, bi autonomiatan zatitua

Larrun

Gure alea askatasunari buruz

«Cabra» nahastu dute azkenean Garaikoetxearen telefonoaren «pintxazoarekin»

ZUMALDE «Cabra» plazaratu du «Tiempo» astekariak Zarautzko zentrolean Garaikoetxearen telefonoa legearen kontra kontrolatu zuena bezala. Berekin batera lehen «berrozi» famatuak eta orain «Ekintza» taldeko partaide direnak: Iñigo Agirrerren anaia Xabier; Joseba Goikoetxea, taldeko arduraduna; Josu Olazarán, Bizkaiko PNVko organizazio arduraduna; Gorka Agirre, Retolazaren suhia, eta Jesus Llona Simon, Arzalluzen txofer eta zaindaria. Guztien buru zen Gerardo García Andoain, iturri batzuek diotenez zentrole telefonikoan sartu zenetako bat. Xabier Zumalde «Cabra»k, ETAko kide izandako bezala agertu bada ere, bere talde autonomoa antolatu eta mantendu zuen, Arantzazuko mendietan entrenatzen zena, gerrillan bezala torturak jasaten.

Ultraeskuindar espāñolek indar erakusketa egin zuten Madrilen

FRANCOREN heriotzearen hamaikagarren urteurrenean aspaldi ez bezalako jendetza bildu zuen eskuin mutur espāñolak. Madrilgo polizia municipalak berak 50.000 lagun kontatu zituen joan den igandean han egindako manifestaldian, eta berriek diotenez partaideak edo oso gazteak edo 50 urtetatik gorakoak omen ziren. Horietako asko Alianza Popularrek orain arte bereganatu baditu, Fragaren partiduak eta eskuin osoak bizi duen krisiari posibilitate berriak ematen dizkio Blas Piñar-en jendeari. Ultraeskuindarrak, bestalde, ofentsiban ari dira Europar eta Madrilen sortu berria duten «Frente Nacional» delakoak Estatu Frantsesean Le Pen-ek bildutako emaitz oparoak eskuratzeko itxaropenak ditu. Ez dira egoera berdinak, baina azken urteotan eskuinik integristenak inbertitu dituen esfortzuak fruituak ematen hasiak dira Europa osoan.

«El Perdon»eko koartelaren kontrako mobilizazioak goraka

BOST mila lagun bildu ziren igandean Iruñean «El Perdon»en Madrilgo Gobernuak OTANek erabili dezan erai-ki nahi duen superkoartelaren kontra protestatzeko. Iruñea eta Gares artean dagoen mendia da «El Perdon», eta koartel handi hori bertan Nafarroako Gobernuak kudeatzen dituen sail komunal batzutan eraikiko litzateke. Inguruko 30 herrietako jendeak eta horietako zenbaitetako udalak ere bai proiektuaren kontra azaldu dira hasieratik, baina oraindik ez dute lortu ezta Nafarroako Gobernuko presidente Urralburuk berekin elkarriketa bat onartzea ere. Lehendabizikoa helburua hori dirudi, eta justu beren boza entzun dadila eskatuz manifestatu ziren igandean 5.000 nafartar. Ondoko asteetan mobilizazio eta ekintza gehiago egingen da, OTANek Pirinioetako zonaldean base estrategiko bezala erabili nahi duen eraikuntza horren kontra.

Abortorearen inguruko polemika Madrilgo detentzioen ondoren

BOST mediku Madrilgo Carabanchel eta Yserias-ko espetxeetan daude, poliziak «Dator» eta «Duratón» zentroetan abortuak egiteagatik detenitu ondoren. Ez die balio izan abortu liberalizatuz Gobernuak plazaratu berria duen dekretuak. Feministen eta indar ezkertiarren protestak antzun diran alde batetik eta bestetik Elizaren izenean bere gotzainek eskatu diete katolikoei eta batik bat medikuei abortuak egiteari uko egin diezaiotela. Ildo horretik idatzi du bere editoriala «Deia» egunkariak, eskatuz abortu legeztatzerara baino lehen beste bideetara jo dadila, ez bukatzeko «en unas medidas que pueden acabar en una liberalización total del aborto que equivalga, en la práctica, a licencia para matar».

Mikel Zabaltza detenitu eta «desagertu» zuteneko urteurrena

ASTEAZKEN honetan, azaroaren 26a, bete da Mikel Zabaltza Orbaiztarra Intxaurrondoko bere etxean Guardia Civilak detenitu eta «desagertu» zenetik urtebete. 21 egunen buruan «agertuko» zuen Guardia Civilak Gipuzkoa eta Nafarroak muga egiten duteneko Enderlazarako koarteleetik berrehun metrotara. Garai bateko trenbideak zuen tunel batetik ibaira ihes eginean salto egin zuela deklaratu zuten Guardia Civilaren buruek, baina gero kaso haren irregulartasunak sonatuak egin ziren. Zabaltzarekin batera detenituak izan zirenen deklarazioek segurutzat ematen dute Mikel Zabaltza guardia civilen eskuetan hil zela, interrogatorioetako torturak gainditu ezinda. Justizia mantsoa bait da, irregularitate haien ondoren, eta Euskal Herri osoan izan ziren manifestaldi eta mobilizazioen ondotik, prozesu judizialaren berririk ez du inork.

Igandean bozkatzen da Komunitate Autonomoaren ingobernabilitatea

Dena prest dago. Joan den astean, artean beren botoa erabakitzeke zeukaten 250.000 euskaldunetako batzuk harrapatzeko partiduek azken ahaleginak burutu dituzte. Neguaren etorrera iragarri duten erauntsiek eramanak dituzte golzegi hasi den kanpaina bateko iragarki eta zintzilikarioetako asko. Mundu guztiak aitortzen du estabilitate handirik ezin dela espero igandeko emaitzetatik.

Legebiltzarretik aterako den edozein gobernu ahuldade eta tirabiretara kondenaturik dago.

Inkesta ezberdinek ematen dituzten iragarpen diferenteen gainetik, guztiak datoz kointzidentzia batean ados: ezein alderdik ez duela gobernua bakarrik antolatzeko moduko gehiengorik eskuratu. Abenduaren 1etik aurrera eztabaidatu beharreko koalizio posibleak daude, beraz, auzitan, baina urte edo hilabete gutxiren buruan berriro hauteskunde berrietara jo beharra ere bai.

PSOE Lakuako gobernura blean eta Gipuzkoan HB nagusi?

PNV eta PSOE nahiko berdindurik agertzen dira orain arte plazaratutako

inkesta gehienetan. «El Pais», «Diario 16», «La Gaceta»renak eta «El Diario Vasco» eta «El Correo Español»en artean burututakoa dira lau inkestarik inportanteenak. Azken hauek PSOEr ematen diote abantaila pittin bat, eta aurreko hiruek PNVri, baina edonola ere aski parekatuak doaz biak. Baina kalkulatu daiteke, gure ustez, oraindik botoa erabaki gabe daukatenak dezidituz doazen neurrian horien eritziak PNV lagunduko duela gehiago.

Eusko Alkartasunak lehendabiziko aldia izateko ez ditu emaitza txarrak lortzen, baina PNVgandik urruti geratu-

ko dela nahiko segurua da, ongien Gipuzkoan ibiliko delarik. Inkesta gehienek bere aurretik ipini dute Herri Bata-suna. Honi aurrerakada bat iragartzen diote inkestek, eta baita Euskadiko Ezkerrari ere. CPren beherakada handia gertatu daiteke, eta CDS ez da Gasteizko Legebiltzarrean indar inportante bat izanen.

Probintziak, Bizkaian PNVk bere nagusitasuna konfirmatuko du, Araban PSOEk berea, eta zalantzak Gipuzkoan daude. Batzuen kalkuluetan Herri Bata-suna bihurtuko da herrialde horretako indarrak inportanteena, honek dituen ondorio guztiekin, eta beste batzuen ustez aldiz Eusko Alkartasuna. Bi horiek eta PNV, dena dela, oso berdinduak ibiliko dira eskainutan.

Parlamentuko koalizioak ez du gobernu koalizioa esan nahi

Ajuria-Enearen eta Lakuako egoitzaren kontrola, beraz, koalizioen mende geratuko dela pentsatzea zuzena dirudi. HB Parlamentuan agertuz gero 38 boto beharko lirakeke maioritatea eskuratzeko, eta ez joatekotan 32. Inork ez ditu bere taldearekin bakarrik horiek bilduko.

Nola erdietsi beharrezko kopurua? PNV-PSOE koalizioa agertzen da posibilitate nahiko seguru bezala. Baina parlamentuan tratatu batera iristeak ez du nahi ta nahi ez koalizio gobernu bat egin beharra. PNVk udazken honetan PSOErekiko legegaldi tratua hautsi badu 20 parlamentaritatik jaitsi delako izan da, baina horiek orain ziurtatuak dauzka.

PSOEkoak jeltxideekin enpate gertatzekotan —edo irabazi, baina hau ez da

Herri Batasunaren orain arteko papera berplanteiatu daiteke hauteskunde hauen ondoren.

Eta Herri Batasuna Gipuzkoan nagusi bada?

PNV hautsi ondoren jeltxideen hegemonia lehendabiziko aldiz zalantzan zegoela ikusita, Herri Batasunako buruzagien artean instituzioen aurreko jarrera gozoagoa ikusi da azken hilabeteotan. HB barruan independenteen bozera-mailatzat jotzen den Iñaki Esnaolak berak argitu du Gasteizko Parlamentuan ez dutela parte hartuko, baina behin eta berriro errepikatu dute buruzagi guztiek «benetan Euskal Herriarentzako ezer funtsezkorik eztabaidatzen den lekuan» egonen direla.

ETA eta Madrilgo aginte faktikoen artean KAS alternatiba negoziatzearen inguruan zentratu du HBk azken hilabeteotan bere kanpaina, eta berek joko instituzionalean normaltasunez parte hartzeko Hego Euskadin marko politiko berri bat lortu beharra azpimarratu dute.

Udaratik honuntza, ordea, aldaketa funtsezko batzuk gertatuak dira. Bate-tik, HBk Gasteizko Parlamentuan arbitro lana egiteko posibilitatea ikusi dute bere buruzagiek, eta horretaz baliatu beharra. Aldi berean, HBk instituzioen aurrean jarrera instituzional itxi bat edukitzeak EAren gaitasuna botoak eramantitzakeela.

Bada beste puntu bat HB barruan

gauzak berplanteatzera bultzatzen duena. Alegia, herri askotako udal-tan eta Gipuzkoako Diputazioan batik bat posibilitate berriak agertzen zaizkiola talde politiko horri.

Junta Jeneralak eta Diputazioa eskuragarri badira

Gipuzkoan, izan ere, indar politiko nagusi bihurtu daiteke HB. PSOEek hor hauteskunde munizipaletan askoz boto gutxiago biltzen ditu, inplantazio gutxiago duelako herrietan, eta PNV eta EA erdi eta erdi banatu dira. Ezaguna da, bestalde, HB barruan instituzioetan parte hartzeari buruzko debata eman zenean, korrante batek defenditzen zuela gutxienez Diputazioan parte hartu beharra.

Arazoa ez da samurra, eta talde politikoko buruzagiek badakite. Komunitate Autonomoko Diputazioak eta Junta Jeneralak konparatu daitezke Nafarroako Parlamentu eta Gobernuarekin, hau Gasteizko Legebiltzararekin eta Jaurleritzarekin haina. Instituzio batean parte hartzen hasiz gero mugak non jarri erabakitzea ez dirudi erreza.

Baina arazoa berriro planteatzera zenbait gertakizunek bultzatzen du. Batetik, orain arte ez bezala udalbatzutan nagusitzeko posibilitateak egonik eskaintza «errealista» bat egin beharra. Bestetik, Garaikoetxeak bere estilo populistarekin hartu dezakeen protagonismoa; edo eta PNVk, oposizioan geratzea egokitzen bazaio. Hauteskunde hauen ondoren ilegalizazio kanpaina hasi dezake, bestalde, Madril.

Posible al da negoziaketaren aldeko estrategia eta instituzioak uztartzea? Horrek ze tentsio ekarri ditzake talde barrura? Prolema asko. Konstituzioari zin egin beharra ez da txiki; baina badirudi edozein udaletako zinegotzi izateko ere juramentua beharrezkoa izanen dela.

PNV oposizioan baino edozein koaliziotan seguruago ikusten dute kronista politikoeak.

hain probable ikusten— iniatiba hartu eta koalizio baterako deia egin ahal izango liekete alboko partiduei. PSOE-EA-EE posibilitatea aipatu da, eta askoz aukera gutxiago dituen PSOE-EE-CDS. EEkoak posibilitate horretatik desmarkatuak dira, ordea, lehendakari abertzale bat beharrezkotzat jo dutenean.

Gutxiago aipatzen dena PNV-EA posibilitatea da. Eta behar bada bera da probableena. Beste norbaiten beharra izango lukete seguruenik majoritatea lortzeko, eta EEk luzatu ahal izango luke hori. Zein prezio ipiniko dio bere laguntzari, ordea, partidu bakoitzak?

Lakuako urduritasunak eta PNV-EA posibilitatea

Sozialistak Lakuako gobernuaren partaide izatera pasatzeak hainbat burohauste sortu du, ez bakarrik politikari jeltikideen artean, baizik eta baita azken zazpi urteotan eraiki den administrazio sare guztian ere. Aldaketa handiak suposatuko lituzke horrek.

Ertzantzari begiraturaz, orain artean hor PNVk eramandako politikaren ispi-lua da «Ekintza» talde bereziaren konposaketa, partiduko aparatoaren konfidantzazko jendez osatua. Komunikabi-

de instituzionaletara ere aldaketa frango ekarriko luke. Azken berriek aipatzen zuten ETB Kultur ministraritzari kendu eta Presidentziari lotu diotela, sozialistekin agintea partekatu beharra iritsiz gero, telebista ongi lotuta edukitzeko.

Koalizioa PNV eta EAren artean planteaturaz gero ere aldaketarik gertatuko litzateke. Baina hauek logikatik gertutago geldituko lirateke. Azken finean, PNVren krisiaren interpretazio batek dio partidu barruan erabaki ekonomikoetatik baztertuta geratu den sektore bat dabilela atzetik bultzaka. Hipotesi hau aurrera ateratzekotan, jeltikideen batasun berria oinarri berrien gainean sortzen ikusiko genuke hurrengo legealdian. Laster udal eta diputazioetako hauteskundeak datoz, eta haietarako ere zerbait pentsatu behar da.

Fronte Abertzalea, Bakearen aldekoa, Demokratikoa...

Koalizioak esan nahi dezake alderdi ezberdinak gobernuan sartzea edo gobernu monokolora bat beste alderdi sail baten artean babestua egotea. Hipotesi guztiek erakusten dute tirabira eta astinduz bete da datorrela Gasteizko Parlamentuaren hurrengo legealdia.

PNV-EA-EE hipotesia egia bihurtzekotan, eta PSOE, CP eta CDS oposizioan geldituta, administrazioaren birmoldaketa eta eztabaida politiko berri eta mamitsuak ikusiko ditugu. Baina PNV-PSOE bikotea gertatuz gero? Administrazio aldaketaz gain eztabaida politikoak sekulako berotze bat hartu lezake. Eta EAK horietan ze paper hartuko lukeen ikusi beharko litzateke.

Herri Batasunatik bezala PNVtik EA jeltikideen betiko bidetik ez dela ateratzen errepikatzen da, baina oposizioan geratu beharko balu Garaikoetxeak autodeterminazioaz egiten dituen proposamenekin zer egiten duen ikusi beharko litzateke. Autodeterminazioa, Ipar Euskadi, Nafarroa... Garaikoetxeak erabiltzen duen estilo populistan joku asko eman dezaketen gaiak dira.

Horren aurrean, aspaldiko partez, Fronte Abertzalea proposatzen duten hitzak entzun dira HBko buruen ahoe-tatik. Hortik ere mugimenduak espero daitezke, hauteskundeen ondoren koalizioak nola zehazten diren arabera. PNV oposizioan geratuko balitz, zertan geldituko litzateke azken hilabeteotan jeltikideen eta HBkoen artean pasatako egun goxoak?

Legelaldi nahaspilatsu bat datorkigu astelehenetik

EEen ere aldaketak posible dira. EAK botoak HBri eta PNVri kenduko dizkiola esan da behin eta berriro. Baina PNVkoak integristegiak direlako eta HBkoak instituzioetara ez doazen astazakilak direlako Bandres bozkatu duten zenbat ez du bilduko Garaikoetxeak? Hasteko, orain arte EEren zerrendetan zegoen Xabier Kintara EAKo pegatinaz omen dabil bazter guztietan.

Kanpainen ikusi eta entzun direnetatik, berriz, kalkulatu daiteke datorren legealdian etengabe planteatuko den gai sail bat erabakita dagoela: bakea, Nafarroa, autodeterminazioa, negoziaketa politikoa...

Eta hurrengo hauteskundeak noiz? Hori galdetu behar, etengabeko kanpainaz aspertu samarrik dagoen Herri honetan. Zeren eta udal hauteskundeak ditugu gainean, eta horietatik ere hainbat aldaketa suertatu liteke. Zenbat herritan galdu lezake alkategoa PNVk bere zatiketa dela medio? Zer gertatuko da diputazioekin?

Bi gauza dira seguruak: egoera nahaspilatsu baten atea zabaltzen dela igande honetan Komunitate Autonomoko bozkalekuetan eta Gasteizko Parlamentu berriak ez dituela lau urteak iraungo. Negu atari honetako eguraldi petrala horren igerle dirudi.

Iñaki ZUBIONDO

Lurrikararen oihartzunak itzali orduko bonbazketen eztandak entzun daitezke El Salvadorren

Arazoa zen nola eraman genozidioa aurrera iraultzaileen indar soziala handitu gabe.

Urriak 10ean El Salvadorrek eztanda berria nozitu zuen, lurrikarak porrot eginda utzi zituen San Salvadorreko auzune txiroenak. FMLN—k bere aldetik amore eman zuen gudan herritarrek laguntzeko, eta herri horretako berreraikuntzan parte hartzeko. Duarte berriz, guda gelditu ordez gerrilarien eskaintzari uko egin eta eraso gogorragoak zuzendu zituen. Jakina, holako egoera batetan Demokrazia Kristauaren gobernua eta lehendakaria bera erabat desprestigiaturik geratu dirá, baina ez da Euskal Herriraino datu gehiegirik heldu bertako benetako egoeraz. Guda dagoela vox populia da, baina gehaigorik ez. Aste honetan bertan kaleratu da Joaquín Villalobos komandataria gerrilariak *Revolucion argitaletxerako* idatzi duen 'EL SALVADOR el estado actual de la guerra y sus perspectivas' liburua. Testua bero bero datorkigu, eta hemen eskaintzen dizuegu bere eritzien laburpena.

Azkeneko bi hamarkadetan, mugimendu iraultzaile salbadortarrak eten gabeko indar biltzea lortu du, eta honek eramaten gaitu gaur egungo guda herritarrera. Ingurune honetan, azken bost urteak guda herritarraren fase aurreratu osatzen dute, garai horretan mugimendu iraultzailea ofentsiba iraunkor batetan egon delarik.

Laburtzen, mugimendu iraultzaile salbadortarren indar biltzea oso argi adierazten da honako atal hauetan: a) iraultzaren indar eragileen eraketa eta antolaketako goi maila; b) indar iraultzaileen batasun prozesu aurreratua, eta c) indar militar iraultzaileen bilakaeran, guda herritarra fase erabat aurreratu aurkitu arte.

1978, 1979, eta 1980an, herri sektoreen antolakuntzak langileria, laborari, ikaslego eta merkataritxikien, eta estau aparailuaren zati handiena osatzen zuen. Gero itxuraz, errepresioaren eraginez atzerakada heldu zen, baina aldi berean, borroka harmatuaren hedapen orokorra ere etorri zen. Honek eskatzen du zehaztapen batzu egitea, ez bait zen masa mugimenduaren atzerakada gertatu, honek goragoko maila batera igo zuela baizik.

Guda: FMLN—ren bost urtetako ofentsiba etengabea.

Lehen etapan, 1979, 1980, eta 1981 inguruan kokatzen den horretan, mugimendu iraultzailearen bilakaera militarra oso urria izan zen, eta bazeuden zenbait faktore botere hartzera hurbiltzeko bidea eragozten zutenak. Faktore horien artean, honako hauek dituzu: Lehendabizi, mugimendu iraultzaile barnean linea estrategikoaren batasun eza. Honek galerazten zuen botere politiko eta militarren gehieneko erabilpena. Bestalde iparrameriketako gobernuaren eskusartzeak aldarazi zuen indar harremana, eta halaber gudaren planteiamendua aldatu zuen. Iparramerikarrentzat genozidioa hotz hotzean erabakitzen den zerbait da, eta hori barik ezin dute ez 'paketu' ezta 'demokratizatu'. Arazoa zen nola eraman genozidioa aurrera iraultzaileen indar soziala handitu gabe, nazioarteko aislatzea eta Estatu Batuetan barne arazoak nozitu gabe.

Demokrazia Kristauak politika kontrainstauratzaile, antikomunista, atzerakoa saldu eta antinazionalari itxura eta indar harreman lagungarria ematen saiatu da.

1981.ko urtarrilak 10ak herri insurrekzioa suposatzen zuen, bere indar gehiena baserrian zeukalarik; laborari eta langile agrikola ugariaren inkorporazioarekin indar iraultzaileetara, eta baita herritarren sektore batzu ere. Militarki ga-

rrantzi estrategikoa izan zuen herri armada osatzeko bidean. Erasoak, FMLN-ren helburuak adituz gero galerratzen hartu zuten. Baina indar militarren korrelazioaren bilakaeran aurrerapausu garbia osatu zen guda herritarrean.

Gudako lehen hiru urteak eskema komentzionalekoak ziren. Operatibo handiak eta lurraldean parada egonkorak FMLN-ren hedapena gelditu nahi zuten, eta gerrilak lur gehiago ez kontrolatzea. Ehundaka lekupen uzteak, FMLN-ren eraginez, eta tropa higikorren eskemara bilakatzeak ekarri zion armadari sartzeara defentsa estrategikoan.

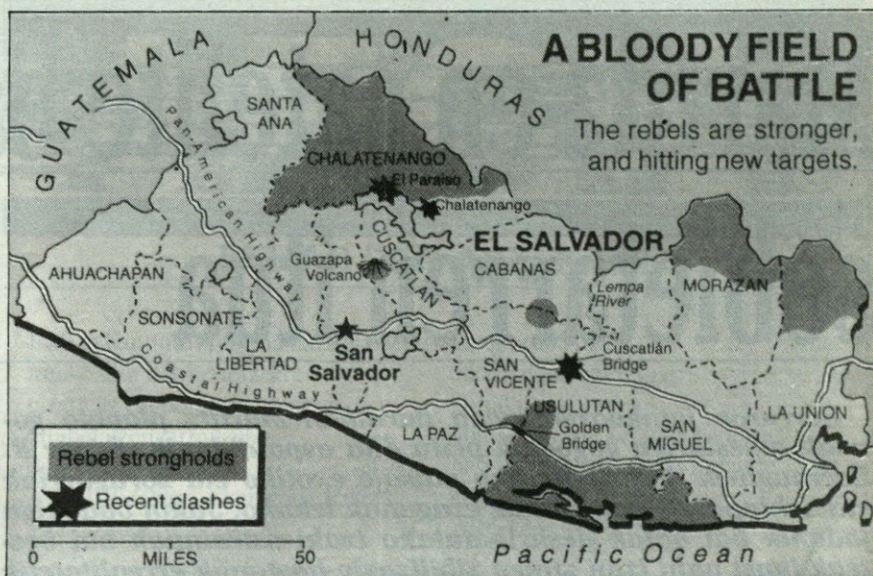
FMLN-ren erasoak ekarri zuen 1981, 1982, 1983, eta 1984ko atal batean ehundaka posizio hartzea, eta 15.000 baja, 2.000 enprisonatu eta 5.000 harma kenduak etsaiari. Eraitza hauekin, iparamerikarren laguntza gertatu ez bazen, eramango zuten armadaren porrotera eta FMLN—ak boterea hartuko zuen.

Lurralde zabalak ezin kontrolatu eta, armadak despopulatzea eragiten du

1983an armadak laga egin zion lurraldearen defentsa iraunkorrari. Antzina generalek esaten zuten 'leku guztietan gaude', orain ordea 'nahi dugun lekura iristen gara' diote. Oraingo kontzepzioan erasoak badira, eta armada guttiengoan badago alde egiten du berehala. Zentzu honetan, armadak iraunkorki defendatzen duen lurralde bakarra da azpiegitura ekonomikoak gordezten duena, eta jakina bere koartelak ere. Gerrila izkutatzea, eraso egin eta ospea egitea lurraldea defendatu gabe zerbait logikoa da. Baina oihana ez dagoen herri batetan armadako bataloi osoak izkutatuta behar izatea lurraldea defendatu gabe, ahultasun agiria da.

Armadaren plangintza kontrairaultzaile berrian badaude funtsezko hiru elementu: Lehenengoa, hirietatik urrun dauden eskualdeetara eramatea guda, FMLN—aren indar militarra isolatu eta desgastatzeko. Bigarrena, borroka politikoa eta borroka erribindikatioa banatzea, azken hau gudan sartzeara ekiditzea. Eta azkenik, FMLN—ren lagunak talde radikalizatu txiki eta eskualde gatazkatsuetako laborarietara mugatzea. Azken hauei fronte egin behar zitzairen hasera batetan, gero banandu, eta FMLN—a laguntzeari ekiten bazioten azkenik garbitu.

Gaur egun zapalkuntza maila zabaletan bizi dute, izutu eta despoblazioa bultzatzeko helburua daukaten bonbazketan lekutua, eskualde gatazkatsuen desalojatze masiboa, mugimendu iraultzaile herritararen buruzagien hilketa eta desageraraztea, preso politikoen torturatze sistematikoa, seguritate inda-

El Salvador txikia izateak ez ditu gerrilaren ekintzak galerazten, aitzitik mesedegarri izaten zaie.

ren ekintza hedatua heriotzaren eskudroien izenpean, eta preso politikoen kopuruaren hazkuntza neurrigabea.

Kanpotiko erasorik interesatzen ez denez, negoziatu beharko da

Guda militarki oreka batetan dagoela esatea izaten da tesi onartuena. Tesi honen arabera armadak ezin du gerrila akatu, eta alderantziz ere gerrilak ezin du armada akatu. Egoera honetan FMLN—a saiatzen da guda lurralde osora eramaten saiatzen da, bere armada herri indarrengandik askoz hurbilago egon dadin. Desorekatze prozesua, zeinaren bidez guda ekonomia porrot egin araztea bilatzen den ezin du armadak gelditu. El Salvador txikia izateak eragozpen handiak zituela pentsatu zen garai batetan, baina orain abentaila handitza hartu behar da FMLN—arentzat. Errepide estrategiko guztiak bere indarraren neurrian daude, eta gauza bera esan daiteke kemena banatzeko sistema edota esportaziorako diren produktoak ekoizten diren lurretaz.

Sabotaia eta armadaren operatiboei erasotzeak dakar honen ahultze morala eta desgastea herri borroka indartuz. Gudan sartzeara El Salvadorreko errekurtsuen %40ak darama herri horretako ekonomia porrotera. Gudarako gero eta diru gehiago erabiltzeak eramaten ditu herri haserre handitzen dituen neurriak hartzera, beraien galera abonatzuz. %40 horretatik %80a ofizialen eta soldaduen soldadak ordaintzera bideratzen da. Iparamerikarren laguntzak betetzen ditu armak, munizioa eta zenbait jateko ere.

Kanpoko erasoak gerta daiteke armada salvadortarra porrotera hurbiltzen denean, baina horrek esan nahi izango

luke iraultzaren aldeko indarrak biderkatuta egongo lirakeela, eta kanpoko armadaren sartzeara kontrako indarrek leku handiago irabaziko luketela. Konponbide politikoak eduki behar du oinarri salvadortarren arteko elkarriketan. Hau da unea salvadortarrak negoziari dezagun bidezko pakea, akats handia izango litzatekeelako pentsatzea negoziaketa bilatzea bestea etsiarazteko.

Entrepresa pribatuak badauka lekua gizartearen bilakatze eta berritatzeko ekonomikoan. Botere militarren arazoa eztabaida daiteke, eta bila daitezke konponbide egokiak, behin eta iturbide nazionaleko bideratzea erabakitzen dugunean, zeinetan lehengo formulazioan egongo diren pakea, demokrazia eta zuzentasuna. Ideia hauen ostean ez dago gizarte bide paketsutik bilakatze kontzepzio idealista, gizarte kuota hori sobera ordaindu dugunarena baizik, eta guda honen dimentsioak nahiako izan litezkeelako gure gizarte bilakatze.

I.G.

Martitz-en satelite bat sobietarren itua

Gerraren jainkoaren izena daraman Martitz planeta gorriak ameslarien gogoetak piztu ditu aspaldidanik; Edgar R. Borrough-ek deskribatutako paisaje exotiko eta zoragarriak eta Schiaparelli-ren kanale ezagunak lekuko. Jakin badakigu jadanik bai batak deskribatutako izaki estrainuak bai besteak ikusi nahi izan zituen zibilizazio-hastanak errealitatetik oso urrun daudela. Halere, Martitzi buruz ezer gutxi dakigunez datozen urteetan Sobiet Batasuneko zein Estatu Batuetako espazio-ikerketarako arduradunek planeta gorriari buruz anitz asmo daukate.

Martitzen sateliteak

Martitzek bi satelite dauzka, Fobos eta Deimos alegia. Bi hauek eguzki-sistemako objektu harrigarrienak dira akaso. Oso tamaina txikikoak direnez 1877. arte ez ziren behatuak izan.

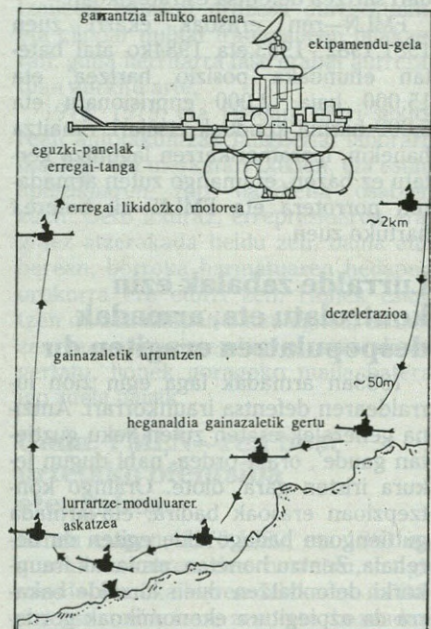
Planetaren gainazalitik urrunen dabilen ilargia Deimos da eta Martitzen zentrutik 23.000 Km-tara dabil. Fobos ordea gainazalitik oso gertu dabil, zentrutik 9.300 Km-tara.

Deimos eta Fobos greziar mitologiaren pertsonaiak dira eta «izua» eta «beldurra» esan nahi dute grekeraz hurrenez hurren. Biok, Ares gerraren jainkoaren lau ezkutarietatik bi ziren.

Hipotesi asko dago bi satelite hauen jatorriari buruz. Astronomilari gehien artean, biak Martitz eratu zenean harrapatutako bi asteroide direla uste da. Halere, beste zenbait hipotesi kurios eta harrigarriak ere bota izan dira.

Horietako batek, biak zibilizazio oso garatu batek airean jarritako bi satelite artifizial direla esaten du. Hipotesi honen oinarria sateliteon tamainuan, (eguzki-sistemako txikienak dira) eta higiduran dituzten anomalia batzutan dago. Gainera, biok barrutik hutsik egongo lirake beren dentsitate txikia esplikatu ahal izateko.

Halere, bi sateliteon kanpo itxura arras desberdina da. Biok elipsoide itxura daukate eta elipsoidearen ardatz nagusia Martitzetik zut dago. Baina, Deimos-en azala leuna eta launa den bitartean Fobosena inpaktu-kraterrez josita dago, baztangak jotako azalaren itxura bera du hain zuten.

Urtearen bukaera baino lehenago Sobiet Batasuneko zientzilariek Fobos-era joango den zundaren froga-saioak amaituko dituzte. Fobos, Martitz inguruan jira-biraka dabilen bi sateliteetako bat da. Sobietarrek Fobos aukeratu dute Deimos-en ordez lehena Martitzen grabitateak harrapatutako asteroide bat dela uste dutelako. Eguzki-sistema nola formatu zenez informazio berria lor daitekeela uste dute ikerlariak.

Dagoeneko, tresna elektronikoaren frogaketa amaituta dago eta urte bukaera baino lehenago beste ekipamendu guztia saiaturik izango dela espero da.

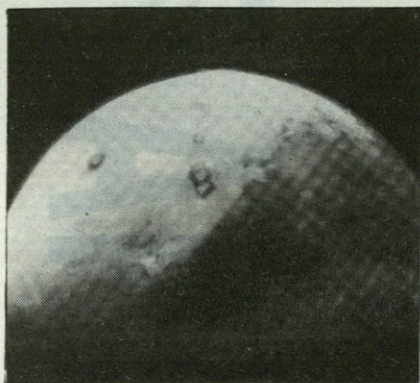
Bi urte barru espazioan

Fobos-erako misioa 1988-eko uztai-lean hasiko da eta bi zunda berdin jaurtiko dira espaziora. Sei hilabetetako bidaia egin ondoren helmugara helduko dira. Misioan zehar horietako zunda bat Fobos-en gainazalitik 30-80 m. bitarteko altuera heganean ibiliko da.

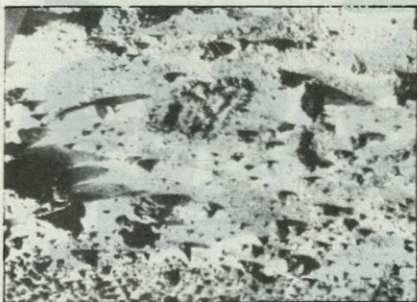
Eramango dituen argazki-kamerek 20 minututan zehar gainazala fotografatuko dute eta garai berean beste zen-

Martitzen sateliteen ezaugarriak

	Deimos	Fobos
Erradio orbitala	23.459 Km	9.378 Km
Periodo orbitala	30h. 18'	7h 39'
Dimentsioak (Km)	15x12x10	27x21x19
Azalera	400 Km ²	1.000 Km ²
Bolumena	1.000 Km ³	5.000 Km ³
Masa	2x10 ¹⁸ g	96x10 ¹⁸ g
Dentsitatea	1,9 g/cm ³	2,0 g/cm ³

Martitz

Martitz-en zolua

bait tresnek azalararen harrien konposizio fisikoa aztertuko dute. Gainera zunda honek, lurrartuko duen unti txi-ki bat askatuko du Fobos-en konposizio kimikoa aztertzeko tresneria egokia gainean eramango duena.

Misio honen helburua ez da bakarrik Fobos-en azterketa izango. Prestatutako saioren artean Martitzen urrutiko azterketa tartean dago. Hauen artean Martitzeko gainazalaren infragorrizko izpien bidezko azterketa dago. Honela lortutako datuen bidez gainazalean urik dagoen (permafrost* moduan) ala ez konfirmatzerik izango da.

Bestalde, Martitzen beste satelitea, Deimos alegia, zunden helmuga izan dadinaren posibilitatea kontsideratzen ari dira sobietar astronomilariak.

Misio hauen emaitzak ezagutzeko hiru urte falta dira oraindik. Lasai! ARGIAko orrialde hauetan informazio zehatza emango dizuegu izaten dugun bezain laster.

**Elhuyar-eko M.J. BARANDIA-
RAN
eta I. IRAZABALBEITIA**

*** Permafrost.**— Izotz eta lurrez osatutako nahastea. Siberia aldeko Tundraren zolua permafrostez osatuta dago.

ARGIA

BEHAR DEN ASTEKARIA

Euskal Kulturari pultsua hartzeko,
asteakoaren berri jasotzeko,
gizarteaz eta politikaz ohartzeko,
alfabetatzen jarraitzeko,
denbora pasatzeko...
ARGIAk 60 orri eskaintzen dizkizu
astero zure etxean.

Erreportaia ugari,
elkarriketa interesgarri,
komikia koloretan...
Haur eta gazte, senar eta emazte,
baserritar, langile ala estudiante,
euskaraz bizitzeko
ARGIA behar duzue.

ARGIAREN HARPIDERE IZAN NAHI DUT:

IZEN DEITURAK

HELBIDEA

Telefonoa

Herna

Probintzia

Banku edo Aurrezki Kutxa

Sukurtsala

Kontu Korrontearen Zb.....

SINADURA

1986ko harpidetza-sariak: Hego Euskal Herria: 4.800 pezeta; Ipui Euskal Herria: 330 000 pezeta; Estatu espainiara 4.800 pezeta; Beste atzerriak: 6600 pezeta; Atzer: 10.000 pezeta

ARGIA. Ametzagaña, 19. Donostia, 20012.

Gura dugun gauza bakarra benetan garena legean ere izatea da:

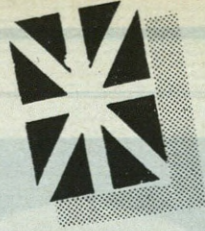
EUSKALDUNAK

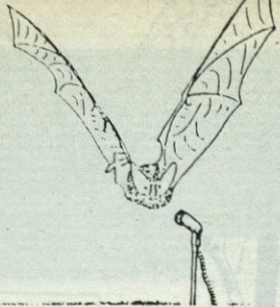
Euskadi beti

aurrera!

HERRI BATASUNA

HEGOALDEKO IRRATI LIBREAK

Garrantziko momentu bat, Hegoaldeko irrati libreentzat. Batetik, zein bere herrian ez ezik, elkarrekin ere sendo fin-katzeko unea iritsi zaie. Bestetik Baskongadetan (Nafarroan oraingoz isilik dira), emititzeko "lizentziak" banatzen hasiko omen dira aurki. Zenbait irratitako langileekin hizketan aritu gara. Hona zertaz.

Irrati libreek badute beren historiartxo Euskadin ere. Europan barrena lehendabiziko saioak mamitzen hasi ziren urteetan, 70.enetako hamarkadaren buruan-edo, gurean ere entzun genituen lehendabiziko hotsak (kale-hotsak, batipat: onda-bidez gutxi, nekez hartzen genituen-eta).

Parisen eta Rhin iparraldean **Radio Verte** bana ageri zen 77an. Urte gutxitan Frantzia, Alemanian, eta, beharbada kantitatez deigarriago, Italian ere, ugaltu ziren irrati libreak. 1979an ikusi genituen Donostia inguruetan **Osina** irratiairen pintadak: gehienok "zer da hori?", galdegiten genuen. Osinari, Donostialdean, **Ostadar** jarraitu zion (83an), eta hor nonbait hasi ziren gaurdaino ailegatu direnetako batzuk: Iruñeako **Eguzki**, aintzindari eta egun ere sendoenetakoak.

Beste zenbait saio biderdian gelditu behar izan dira, hala nola Tolosako **Satorra**, 80ko azaroan lau partaide detentitu bait zituzten eta galarazi; Tolosan aurten **Batzurizarpa**-ren izena iritsi zaigu, baina ez dakigu xuxen zertan ari diren hauek. Kasu honetan, beste mordoska daukagu; 85eko uztail-eraz, zerrenda batean, honako hauek aurkitzen genituen, emititzen duten ala ez ez bait dugu konprobatzerik izan: Mundakan **Pedalina**, Iruñean, besteak beste, **Iris**, **Kokodrilo**, Tafallan **Eltxo** (baina honetaz bai badakigu 84ean goardia zibilek itxi zutela, ondoren bertan sortutako **CRDI** izenekoa nonbait ixteko beldurrez berez disolbitu zelarik), Aginagan **Ma-**

ria Galanta (proiektuan gelditu zena), Zumaian **Sorgina**, Baztanen **Xorrotxin** (85eko ekainean itxi zuena, Nafarroako gobernu zibilaren presioz —emitileku zen Fortenea taberna ixtearekin mehatxatu zuten agintariek)...

Amurrión baten **Ganbara** izeneko bat, 85eko abuztuan Alicia Izaguirre gobernadorearen abisuz itxi zena. Oñatiko **Belarri** da itxi behar izan duen beste bat (izen bera darara orain Eibarkoak, lehen **Pottoka** zenak).

Berbataiatu denik ere badago: Beran **Izoki** zen, orain **Segapoto** delarik; Oiartzunen **Erauntsi**, egun **Urri-tzak** funtzionatzen du bertan. Beste askotaz ez dakigu, benetan, lanean ari diren ala ez: ez bide dira koordinakundearen bileretara azaltzen, eta zantzua hatzematzen nekoso dira: San Pedroko **Errekuku**, Bergarako **Txapa**, Bidebietako **Sardi**, Arabako **Abetxuko**...

Eubaren erabakiak

Aurtengo ekainaren 28-29an Eubako baserri batean Hego Euskadiko 30en bat irrati libreetako lagunek egindako batzarrean ukitu ziren punturik garrantzitsuenak gogoratzen ditugu. Euskal Herriko sarearen indartzearen beharraz mintzatu ziren. Teknika berriak inkorporatzearen beharraz ere bai. Irrati libreek informazio-bide ofizialen aurrean kontrainformazio paper bat bete-beharraz ere bai. Guzti horietan pausu konkretuak proposatu ziren Euban. Koordinatzearen alorrean batipat, irrati batentzat baino gehiagorentzat balio dezaketen tresnak erakutsi ziren. Emisora desberdinetatik programa bateratuak emititzen hastea ere, ez dirudi datorren mendeko gaiza izan behar lukeenik. Lokal batzuk ere habilitatu litezke, batzuk besteekiko lanetarako. Informazio-agentzia bat ere, ez da, ondo ikusiz gero, beste munduko gaiza: koordinazioak, nola nahi ere, orain arte egin den baino elkarrekiko lan dexente gehiago esijituko du.

Gerrak gerra, irrati libreen mugimenduak aurrera egin du 86an

86 honetan, gainbegirada bat emanez gero, irrati libreen mugimendua zerbait indartu dela ikusten da. Zenbait irratan istiluak izan dira, baina, horiek jarraitu ez ezik, berri batzuk sortu dira, eta lehendik funtzionatzen ari ziren beste batzutan aurrerapausu nabarmenak eman dira.

Izan diren gerra txikiak aipatzekotan, Azpeitiko **Kaka flash**-en erreferentzia ezinbestekoa da. Bertakoei galdetzen diegularik, Udale-txetik nahiko egurra jaso dutela esaten digute: «*Alkatearen ordenez ertzainek diskoak ez beste guztio kendu ziguten, platoak, emisora eta bai telefonoa ere, gero "klandestinitatean" emititzen ihardun genuen, emittitzeko aparatoak beste irrati batzuei esker lortu genituen, baita Kaka flashen bertan dagoen jendeari esker ere. Udaran lortu genuen eskuratzea gure materiala, baina emisora ez zen etorri kendu ziguten bezala baizik nahiko potentzia galduta eta broma hau 9.000 pezeta kostatu zaigu*».

Azpeitian hitz gogorrik entzun baldin bazen, Eibaren ere, lore gutxi bota zien alkateak **Pottoka** irratiakoei: «ganberro» batzuk zirela, «radio Jarrai-KAS» besterik ez zela... Alkateak «antidemokratiko»tzat jotzen zuen emisora, eta, horregatik eta bera «atakatu» zutelako, Pottokak antolatutako rock kontzertu bat debekatu zuen: beste istilu-bide bat, jakina.

Izan da besterik, noski. Denen berririk ez zaigu etorri orde. Prentsan atera direnetatik, Gasteiz aldean sobra ezaguna den **Hala Bediren** hotsak ailegatu zaizkigu: udaberri honetan, berriz ere, polizia sartu zitzairen, antena hautsi eta abar. «Normal».

Hego Euskal Herriko irrati libre gehienek bidali dizkiegu

galdera batzuk, beren egoeraz eta asmoez. Gutxi batzuek, dozenatxo batek, erantzun digute. Gure informazioa horretara eta prentsaren errepaso batetara eta telefono dei batzutura mugatzen da. Halaz ere, komunikatzea lortu dugun hauen balorapenak, bestetarako ere balio dezaketela joko digu: «proiektzio» bat, gure inkestatzailerik porrukatuenean esango luketena.

Ditugun datuetatik ateratzen dugu beraz irrati libreen mugimendua indartzen ari dela. Irrati batzuk jaio dira aurtun: Durangoko

Aldaba, Bilboko Ortzadar Laudioko **Pirula**, Hernaniko **Molotov**... Beste batzuren-tzat (Uribe kostako **5 Axola**), proba-urtea izan da. Beste batzuren-tzat berrikuntza handiak egiteko eta sendotzeko urtea izan da; hala nola Lasarteko **Tximua**: «*Irratsaioak gehitu ditugu —esaten digute—, emisio denbora luzatu, euskaraz gehiago egiten dugu, jende eta erakunde berriak sartu dira, informatiboak egunero egiten ditugu...*»

Honezkero irrati gehienek emititzeari ekin diote berriro: udaraz, guk dakigula denek eteten bait dute beren programazioa: nahi-ta-nahiezko jotzen den hau, berrikusi beharko ote dute datozen urteetan?

Teknikaz nor bere aldetik emeki emeki mejoratzen ari dira

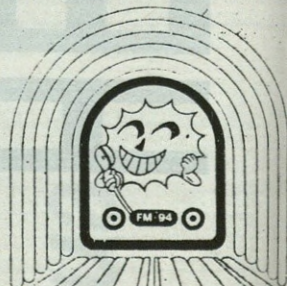
Arazo teknikoek, dezisi-boak izaten ez badira ere (Kaka flashekoek garbi esaten digute: «*gure arazoak ez doaz alde horretatik*»), irrati libreen bidea asko muga dezakete. Elorriko **Txantxibirik**oek, adibidez, ez dute berreko lokutoriorik (lokutorioa eta kontrola nahastuta dituzte), baina batez, ez dute telefonorik oraindaino, eta hori gabe, gaizki egin daiteke lan irrati batean.

Horretan bat ere ondo ez omen daudenak Aldabakoak dira: telefonorik ez eta «izugarri txarto gaude, zeren etxea oso zaharra denez gero, solairuak zulaturik daude, komunik ez, berogailurik ere ez, itoginak nonnahi eta abar luze bab». Askotan esan izan denez, teorian, gaiza gutxi behar da irrati bat martxan jartzeko: gastuak, ordea, metatu egiten dira, kondizio «humano»etan lan eginez gero behintzat.

Gernikako **Ukabikoek** emisora on samarra dute, gainerantzeko aparatuak al-

diz txarrak eta zaharkituak. Eta... berritzeko dirurik ez! Eta Ortzadar-ekoek esaten digutenez, «*koordinazioa delata, "emisión en cadena" delakoa eta abar, geroz eta gastu handiagoak izango ditugu*». Beste hobakuntzak banan banan aipatzekotan, Oreretako **Zintzilikakoek** stereon emititzeko tresna bat lortu dute, Tximuakoei unidade mobil bat, 5 Axolakoek ganbara bat alokatu berri

NOS HAN CERRA

EGUZKI IRRATIA

mierda, mierda, mierda

dute —denbora gutxi eram an arren, 400.000 pezeta gastatu omen dituzte dagoneko.

(Leioako KV-30 izeneko irratikoek, gure galderei erantzuten, amabilitatez esaten digute, lokal berriak inauguratu dituztela: bi kontrol-gela, bi lokutorio... Aldiz gogoratzen digute ez zaiela gogoko "irradi libre" direlakoan barnean kontsidera ditzagun, «bertako irradi bat

gara eta gure herriaren zerbitzuan gaude, bestelako inplikazio ideologikorik gabe»).

Azkenez esan, Iruñeako Eguzkikoek aparatu berriak eskuratu dituztela, 100 Wtako emisora bat eta beste: ez da gutxi, noski. Hala bedikoak ere hor nonbait ibiliko dira; Gasteiz guztian aditzen zaie, eta zenbait aldetara jo-ta, bai Gasteiztik 20 kilometrotara ere.

genuke saio-sorterazle».

Hala bedikoek «matxak-tzen» segituko dutela esaten digute soilik. Zintzilik eta Eguzkikoek, ezin esango digutela, diote, asanblada bidez funtzionatzen bait dute eta berak erabakitzen du, gero zer egingo. «Orokorki —diosku Eguzkiko batek— berdin jarraituko dugu, beti sortzen diren ezjakinekin. Funtzionamendua asanblea-ria da eta edozein gauza erabaki daiteke...»

Azpeitikoak, beren alde-tik, «ertzainaren bisitarik ez izatea» desiratzen dute: ho-nek ere asko baldintzatu de-zake-ta, heldu den urteko martxa.

Berehalako arriskuen aurrean

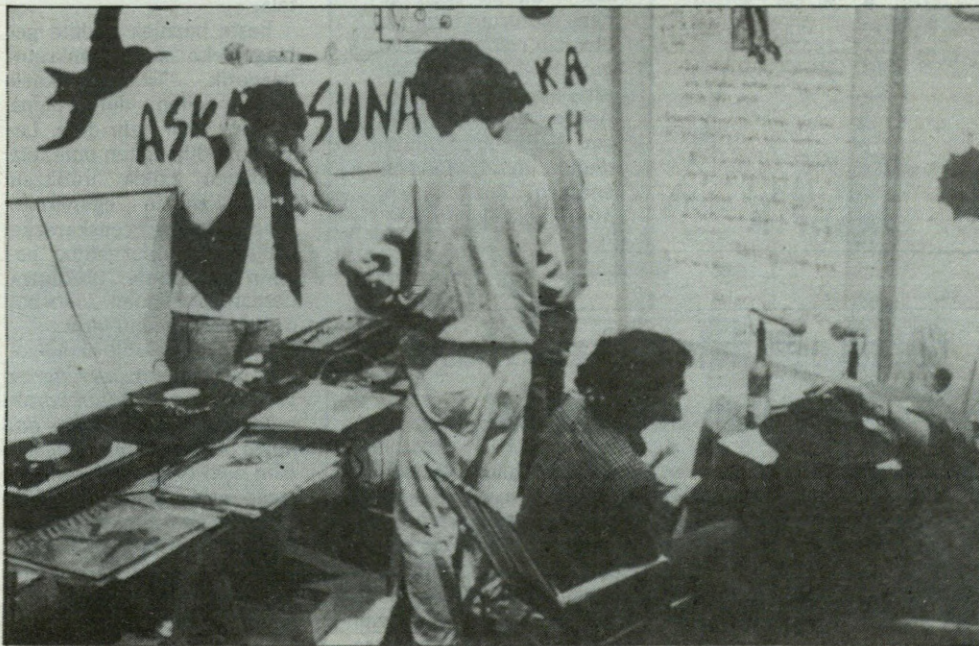
Hile honen 15ean, Hego Euskal Herriko irradi libreen koordinadoran batzen diren 20ren bat irratitako ordezkariak bildu ziren Donostian. Eubatik pendiente gelditu ziren beste gai pare batetaz (informatibo bateratuak, agentzia, aldizkaria) hitz egin baldin bazen ere, tarterik luzeena Baskongadetan aurki argitaratzeko diren frekuentzi-legeen aurrean zein jarrera hartzeari buruzko eztabaidak bete zuen.

Eskakizun sinbolikoak egin? Burokrazia paralizatzekotan, paper mordo ederra bidali? Deusik ez egin? Beste zerbait egin? Azken hauxe dirudi probaleena, unean uneko ekintzak iragarriko dizkigutelarik. Are gauza konkretuagoak: irratia txapatzen hasiko direnean, zein erantzun eman? Batera egingo omen den lehendabiziko ekintza abenduaren erdialdean agi daiteke, «adierazpen askatasunaren aldeko» ihardunaldi batzurekin. Zenbaitek programak koordinatzen hastearen premia azpimarratu zuten. «Eta, Nafarroan, zer?», galdetu zuen giputxi batek. «Nafarroa ez duk Euskadi-ta!», erantzun zion iruñalaba batek, umoretsu.

Gerorako zer, asanbladak erabakitzen du, aldizkako bileretan

Dituzten asmoei buruz, betikoez gain («estruktura egokia ipintzea, irratsaioak interesgarriagoak izan daitezen...»), ez digute gehiegirik esaten. Aldabakoak luzatzen dira apur bat gehiago, besteak beste esaten digutela-rik: «Hutsune asko dugu Durangaldean; adibidez, kirola-ren munduan gure ametsik liluragarriena futbol parti-dua erretransmititzea litzate-ke (...) Albistegiak dira, zer esanik ez, edozein irradi li-breren bihotza eta ardatza;

oraintsu hasi dugu ordu oso-ko albistegi asteroko bat aireratzen eta hile batzu bar-rru egunerokoa izatea gusta-tuko litzaiguke (...) Saiatuko gara datorren urtean «sailez-ko programaketa» egiten. Zer den hau? Ba, orain ba-koitzak dituen orduak (kidea bere saioaren jaun eta jabea da) utzi eta kideak taldeka batzea, sail berezietz osatze-ko saio-egilea litzatekeen barne-egitura. Horrela, adi-bidez, albistegi saila, kirol saila, magazin saila etabar

"Mobida" guztien erdian, baina audientziari buruz daturik gabe

Irrati libreen oso sartuta dagoen jendea obsesio batek eragiten du: auzoko mobidez informatu eta aldi berean auzoko jendea irratan inplikatu dadin.

Bataz beste, oso txikietan gutxiago, oso handietan gehiago, irrati libre bakoitzean ehunen bat lagun inplikatzeko direla eman daiteke. Talde desberdinetakoak izaten dira, edo besterik gabe programa bat egin nahi duten lagunak. Askotan gertatzen da, herrian edo auzoan mugimendurik fuertena edo behintzat aktiboena suertatzen dela irrati librea, eta berak eragiten duela ekintza, manifestazioen bat...

«Audientziari buruz —esaten digute Eguzkikoek— ez dugu oso baremo fidagarriarik; ustez gurea Iruñean gehien entzuten den irrati librea da». Beren irrati herriko gazte mordo batek entzuten duela, dioskute beste batzuek: nonbait inork ez du momentuz gehiago arakatu puntu honetaz.

Kalera ateratzen dira maiz. Zintziliketako aurten eragin dituzten saltsak kontatzen dizkigute: Adierazpen askatasunaz lehenbiziko astea (hitzaldiak, bideoak, erakusketak, afari herrikoia...); Magdalenetan txozna jarri

genuen, gure ekonomia saneatzeko; musika-bideoen lehenbiziko topaketa-maratoia; etab. Nabarmenezkoa da Lasarteko Tximuak orain dela gutxi "40 ordu baietz" maratoin jokatu zuen papera.

Hala bedi da irratitik kanpo gehien saiatu diren emisoretako bat. Batipat aurten go "jai alternatibo" en inguruan aditu genuen: jai erlijioso, mugiezin, karka, poliziako en aurrean Hala bedi jendea gogor azaldu zen Gasteizko kaleetan. «Orain —esaten digute—, kaleko Hala bediren alturan ipini nahi genuke Hala bedi bera, emisora».

Bukatzeke durangotarren frase bat: «Dirudienaz goardia zibilen artean badaukagu gure entzulegoaren zati-txo bat». Ez da broma, Donostiako Txantxangorrikoek, adibidez, ongi dakitenez.

Gutxi egin dute euskarari buruz planteamentu serio bat

Hegoaldeko irrati libre gehienetan gutxi entzuten da euskaraz. Azpian, esan beharrik ez, errealitate sozio-linguistikoa dago. Beste problemarik ere aipatzen digute ordea gurekin mintzatu direnek.

Gramola: «Bilbo Handiko emisorak koordinaturik gaude»

ARGIA.— 86eko balantzea eta 87rako perspektibak?

GRAMOLA.— 86an konponketak egiteko hiruzpalau hilabetez programazioa eten dugu. Tarte honetan jende askok alde egin du. Berrogeitik hoge gaude, baina denak konpromezua hartuta. Kalitate hobetu dugu. 87a beltz ikusten dugu. Gabonetan «Ley de Ondas» delakoa aterako da, eta hor istiluak sortuko dira.

A.— Zer lokalez, telefono eta teknikaz?

G.I.— Lokala debalde dugu, Kultur Aretoa. Telefonoa badugu, eta emisora dezente da. Autofinaziatuta dugu, kuotaz, eta txoznako diruaz.

A.— Auzoan duzun eragina?

G.I.— Intxisuko arazoaz, auzo erdia alde dugu, eta beste erdiak insultatzen gaitu.

A.— Zein da euskararen portzentaia?

G.I.— Oro har %12a, baina saioa kontatuta, 60a euskaraz da.

A.— Nola ikusten duzue koordinazioa?

G.I.— Euban egon ginen. Kontrainformazio ajentzia egin nahi dugu guztion artean, eta errepikagailuak jarri, Araban eta Gipuzkoan eta Nafarroan entzun dadin. Bilbo Handiko emisora guztiak ere koordinaturik gaude.

zer esan handikoa da jende arteko giroa: bilerak adibidez —salbu eta, ustez, logiko litzatekeenez, Kaka flashen eta bestetxoren batean— erdaraz egiten dira.

Denek ikusiko lukete pozik euskara gehiago egiten dela emisoran, gehienak ordea, «zenbat eta gehiago sartu, hobeto, iruditzen zaigu» rekin konformatzen dira. «Geroak esango», diote, bestela.

Beste batzuek badute gehiagotzeko xede konkretu-geagorik. Txantxibirikoek %25a egiten dute baina %50era iritsi nahi dute. Lasarten %30a egiten dute, eta erabilpen txikia iruditzen zaie. Eguzkin eguneroko programazioa euskarazko ordubeteko informatibo batekin hasten da, hizkuntza berean aste osoan 25en bat ordu betetzen dutelarik.

Planteamenturik erradikalen 5 Axola-tik: «Irratiaren proiektorearen eraketan hartutako erabaki ideologiko bakarra, euskara hutsez egitea izan zen; bera da parte hartzeko baldintza bakarra. Horrela Nazioarteko Komiteek, Ekologi Tailerrek eta Kultur, Kirol zein beste herri erandek dute jende kapaza eta ondorioz beren tarte irratian».

Gure asmo apalak kabida izan behar luke bere gobernari hitzetan behintzat demokratikotzat jotzen den gizarte batean»

Kataluniako Generalitateak legeari egokitzen ez diren udal emisorak hila-bete baten buruan hertsiko ditu, esan zion atzo Efe-ri Agustí Gallart-ek, Irrati-telebistako zuzendari orokor-rrak.

Agustí Gallartek esan zuenez, «Katalunian dau-den 153 emisorak inspek-zionatzen ari gara, Gene-rallitateak 1980ko urriaren 3an argitaratu zuen dekre-toa betetzen ote dutenez».

Arautegi horren arabe-ra, udaletako emisora ho-riek ezin dute asmo lukra-tiborik izan, beren progra-mak beti «heziketa eta kul-turazkoak» izango dira, eta gainera irrati estazioen po-tenzia erabakitzen da.

Denbora txarrak datoz eta koordinazioa sendotu behar da urgentziaz

Hego Euskadi mailan bai-no, herrialdeka eta eskualde-ka gehiago koordinatzen di-ra irrati libreak. 5 Axola-koek, esate batera, Uribe Kosta guztia besarkatu nahi lukete, orain arte dirudienez Plentzia gelditzen zaielarik «apur bat eskegita». Eskegita ez bide dagoen Zintzilik irra-tiko batek esaten digu: «Gi-

puzkoakoak, eta besteak ere bai uste dut, bi hila-bete-ro-edo biltzen gara. Euskadi mailan topaketetan elkar-tzen gara gero, denoi dagoz-kigun asuntxoak tratatzeko-tan». Hemendik aitzin, bilera hauek, dituzten asmoen ara-bera ematen duenez behin-tzat, maizago egin beharko dituzte.

«Koordinakundea —espli-katzen digu 5 Axolako ba-tek— nahiko ahula da orain-dik, irrati gehienak beren he-rriko/auzoko problematan itota edo murgilduta daude-lako eta nahiko dute hor jo-katzearekin». Inpresio hori-xe ematen du. Eguzkiko adiskide batek esaten digu: «Pertsonalki pentsatzen dut koordinazio gehiago egon beharko litzatekeela». Kon-tutan izan behar dugu, nahiz eta aldian behineko kontak-toak denek dituzten, baten batzuk oso aparte ibili izan direla orain artean: Ukabi-koak, kasu; gernikar hauek esaten digute: «aurreran-tzean, koordinatzen ahale-ginduko gara, dena den Koordinakundean helburuak oso garbi izan behar ditugu, emisora-kate bat bilaka gin-tezkeelako, eta hori guri oso negatibo iruditzen zaigu».

Bilboko Ortzadar-etik kon-tatzen digute: «Euban He-goaldeko 50 irrati libreetako gehienak bildu ginen. Han ipini zen koordinazio ona lortzeko oinarria. Orain

« Nork emititu dezakeen eta nork ez erabakitzeko estatuak hartu duen ahalmen hori ez dugu onartzen »

akordio haiek praktikan ipintzea falta da bakarrik». Bakarrik? Ez du ematen ho-rrren gutxi denik, programa batzuk irrati-katez ematen hastea, saioak elkarri truka-tzea, kale ekintzak koordina-tzea...

Sozialistak Eltxo-ren alde baina...

1984ko irailaren 25eko egunkariak zabaldukakoan notizi honekin topatzen gi-nen: «1.500 pertsona inguru manifestatu ziren pasa den igandean Tafallan El-txo irrati ixteko agindua-ren aurka».

«Manifestazioaren bu-ruan Pablo Jurío PSOEko alkateak, zenbait zinego-tzik eta Eltxo irrati-ko eta Eguzki, Paraiso eta beste irrati libreetako portaideek zeramaten «Tafalla por su emisora» zioen pankarta bat zihoan.

«Ibilbidean zehar «No al cierre de radio Eltxo», «Libertad de expresión», «PSOE, contra radio Eltxo no vas a poder», «Aquí se censura, como en la dictadura» eta beste oihu haize-ratu ziren. Beroiek entzu-nez, PSOE, APDT eta Parti-do Carlistaren zinegotziek aldegin zuten manifestaldi-tik, azkenik HBko Mauricio Olite bakarrik gelditzen ze-larik».

Plenoan sozialistek irratia- ren ilegalitatea planteiatzen dute

Hernani, 86.11.12

Bozeramaile sozialistak: Alkate jaun: Talde sozialistak Udaletxe honek bertako dependentzia batzuk "Hernaniko Irratia" delako enpresa bati zeditu dizkiola jakin duelarik, ekonomiazko batzorde-
tik iragan ez den 115.000 pezetatako sub-
suntzio bat alde batera utzita, talde ho-
nek, galdegiten du:

1. Alkate jauna: zein eskubideaz eta zein legislazioaren arabera zeditzen dira zerbitzu publikozko ontasunak, publiko ez den eta helburu ezagunik ez duen entitate bati: legez kontrakoa dena, 1372/86 "real-decreto"aren eta B.O.E.aren arabera (...).

2. Ontasun publikoei buruzko reglamentea argi eta definitiboa da esanez ze, udal ontasunen hipoteka eta konterbazioa, hala publikoak nola patrimonio-
koak, udal plenoaren kompetentzia dira (...). Kasu batzutan plenoaren gehiengo ab-
solutoa esijitzen delarik.

Eta aktan jaso dadin eskatzen dugu, Hernanin, 1986ko azaroaren 12an. Zinegotzi sozialisten taldea.

Alkateak (H.B.): Edo memoria falta duzu edo ez zara batzorde horretan egon. Kultur batzordeak hartutako akordioa bait da, honako hau: «Habiendose estudiado, tanto el proyecto como el presupuesto de las instalaciones de una radio presentados por el grupo "Hernaniko Irratia" (...), en consecuencia el Ayuntamiento se compromete al arreglo del suelo del local, instalación de fuerza y teléfono, y el grupo organizador a la instalación de cabina; además se propone a la comisión de economía acceda a la subvención de 115.000 pesetas». Eta gero pasatzen zaio 86ko uztailaren 21eko gabinetetik, eta kantitate hori ontzat ematen du. Bi gauza horiek puntualizatu nahi nituen.

H.B.ko zinegotzi batek: Gauza ezaguna bada ere, berriz esango dugu. Irratia-
renkin Kultur Batzordean hartu den jarrera beti hona etorri izan den edozein talde-
renkin hartu dena bera izan da. Orain arte behintzat, uste dut inongo plenotan ez dela eztabaidatu halako talderi halako loka-
la utzi edo zeditu edo nahi duzun bezala deitu.

Bestalde gogoratu, duela denbora puska bat eusko gobernua dei bat egin zue-
la, herrietan irratia sortu nahi bazi-

ren-edo, eta orduan guk Hernanirako irratia bat eskatu genuen: ez da beraz atzo goizeko afera.

Bozeramaile sozialistak: Problema da, zein legislazioaren arabera zeditzen da patrimonio publikoa den eta gainera udaletxean dagoen lokal bat; eta aski da hemengo taldeetako bat zesio horrekin ados ez egotea, hona ekar dezan, guk orain egin dugun bezala. Badaiteke H.B.k ententitza irratia hori interes publikokoa dela, eta gainerako taldeek ez horrelaxe ententitza.

H.B.ko beste zinegotzi batek: Bat: ez da zesorik izan. Bi: esan duten bezala, beste lokal asko utzi egin dira, eta ez da ezer gertatu. Gero: kalean-eta ikusi de-
nez, irratia hau ezin-irekiagoa izan da, na-
hi duenak parte hartu dezake. Eta ez da-
kit legala den-ez den, ETB-2 ere adibidez legala den-ez den ez dakidan bezalaxe. Bestalde hauteskunde kanpainian talde politiko guztiak azaltzen ziren herriko irratia baten alde: eta zuek ere bai (sozia-
listei).

E.E.ko zinegotzia: Neri —konstantzia gelditu dadin— kontsultatu egin zitzaidan, eta nik "ados nago" esan nuen.

Bozeramaile sozialistak: Gure hau-
teskunde programan esaten genuen, bai, irabaziz gero irratia municipal bat eskatu-
ko genuela. Ez dut uste irratia honen kasua denik. Ezin da konparatu FMko emisora bat, emisora publiko bat, bestetan dagoen bezalakoa, eta talde batek interes kon-
kretu batzurekin egin nahi duen irratia bat.

Zesioa den ala autorizazioa ala zer den, udaletxeko zerbitzu juridikoek esango di-
gute. Ez du merezi gehiago diskutitu de-
zagun.

H.B.ko beste zinegotzi batek: Problema zein da: Espainiako telebista nola, ha-
la izan dadin apartidista ala...?

Beste zinegotzi sozialista batek: Ho-
ri eritzi bat da! (Buila).

Alkateak: Bueno, bukatzera goaz...

PNVko zinegotzi batek: Momentu bat. Hernani garbi baten aldeko kanpai-
nia dela eta, esan nahi dut zerbait, plaza berrian agertu diren irratia-
ren pintadez... (Barre handiak: hauteskunde kanpainian hori esatea ere...!)

Asanbladan abenduan emititzen hastea erabakitzen da

Hernani, 86.11.18

Orain arte prestaketa lanetan aritu di-
renen asanbladan disolbitzea erabaki du-
te. Asanblada honetan (50en bat lagun bildu ziren) asunto teknikoak nola doan, informatzen da, lehengo asteko plenoan sozialistek esandakoak gogoratzen dira, irratia-
ren izena erabakitzen da, eta ordu-
tegia zehazteko aurreneko pausak eman-
ten dira.

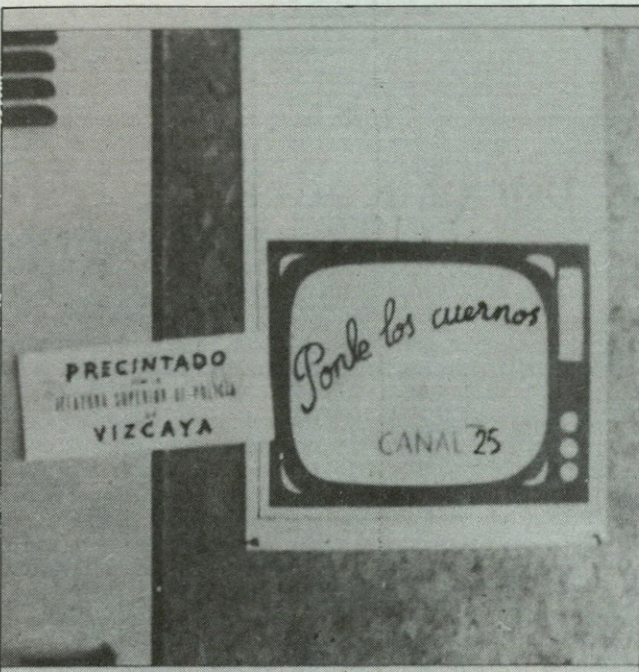
Abenduan emititzeko moduan egongo dira behintzat, esaten dutenez. Probak egiten hor zebiltzen lehengoan, Hernaniko kaleetan, ondak nondik harrapatuko ote.

Izenarekin izan dute gora-beherarik, dozenaren bat presentatu ziren, elimina-
tuz eliminatuz hiru hautatu ziren: Porru-
saldia, Astakilo eta Molotov. Hil-berriko Molotov-i omenaldian-edo, azken horixe nagusitu zen.

23 talde azaldu dira, programa bete na-
hirik: denetatik dago, barietate handia benetan. Sukaldeak, lantegiek, kulturak, punkak, informazio generalak, mitolo-
giak, kirolek, denek badute beren txokoa bertan. Gutxienez egunero bederatzitaitik hamaikak arte emititzen hasiko dira.

Irratiko jendeak eta gauzak nola anto-
latu, izan zen beste puntuetariko bat. Eus-
karaz, programa guztietan egin beharko da, zertxobait sikiera. Besterik ere esan zuten; denak ezin hona bildu.

Airea denona delakoan beren «ilegaltasun» presuntoari buru egingo diote

Lokal problemak badira herri eta auzo gehienetan, zenbaitetan aski grabeak, adibidez Txantxibirikoak eskoletan aritu izan dira, bakarrik arratsaldeko 4.30tatik 8.00ara emititu ahal izan dutelarik, eta oporraldietan eta asteburuetan tutik ere ez; oraintsu erabaki dute asanbladan beste lokalik eskuratzeko ez duten bitartean emititzeari utzea.

Lokal problema horiek diru problema izaten dira, finen. Dirua lortzeko buruz, guztiak esate batera, autofinantziazten dira (festetan, zozketa bidez pelak eskuratzeko...); Elorrikoek bakarrik esaten digute, Kontsumitzaileen Elkartetik 250.000 pezetara lortu zituztela, eta trukean astean behin kontsumoari buruzko programa bat egin behar dute. Horrelakorik ez onartzea, daukate halaz ere printzipiotzat gainontzeko gehienek.

Ezkertiar partiduekin ez dute halako arazorik izaten: batzuek hala ere, beren independentzia azpimarratzen dute: «gure irratia —dioskute Kaka flashekoek— denentzat irekita dago, bai denentzat, gure irratia ez dute partido politikoek kontrolatzen, eta hemen partido politiko guztiak sartzen ditugu». Arazoak besterekin izaten dira noski: PSOE, PNV eta beren inguruko jendearekin —guraso-elkarteren batekin...— batez ere. «Irratia martxan jarri aurretik —txantxibiritar bat mintzo zaigu— batzar bat egin genuen, herrian mugitzen ziren talde guztiekin. Denak ados ziren —baita PSOE ere; EAJkoek esan zuten irratia jartzea Eusko Jaurlaritzaren menpean zegoela. Beste denak ados izan ziren. Baina gero OTANi buruz mahai inguru bat egiteko garaian, eta maiatzaren lehenengoari buruz beste

bat, nahiz eta herriko indar sindikal guztiak gonbidatu, UGTkoak ez ziren azaldu. Batek daki zergatik PSOE eta UGTkoek uko egiten diguten!»

Udaletxeetatik ez da normalean laguntzarik izaten, edo traba handiak izaten dira. «PNVren maitagarri ez garena, inpresioa daukagu», dio Ukabiko batek. «Udalexeari —5 Axolako bat ari da orain— dirulaguntza eskatu diogu behin baino gehiagotan; erantzuna ezezkia izan da. Antza, Udal Emisora atara bat nahi dute, baina oso berde daude».

Udal emisora ere bada toz, bai. «Durangoko udala —esaten dute Aldabakoek— udal-irradi bat muntatzen ari da, hona hemen gure «oposizio leiala». Bakarrik espero dugu haiek ere garbi jokatzea, nahiz eta karta askoz hobeto egiten aritu». Lekuan lekuko irradi komertzialak ere izango dituzte konpetidore eta, berak ere, teoriarik bederen, karta hobeto egiten izango dituzte.

Nolanahi ere, berak indartzeaz aparte, Hegoaldeko irradi libreak begi bistan duten desafiorik handiena FMko lizentzien asuntua da (Baskongadetan urgentea go). Zintzilik mintzo, amaitzeko: «Batzuei lizentziak eman nahi dizkiete, beste batzuk legez kanpo uzteko, beraz irradi askorentzat errepresioa etorriko da; lizentzia ematekotan, pasa egingo genuke, gobernu-lizentzia batek irradi libreen funtzionamenduan bere ondorioak izan ditzakeelako, gainetik airea denona delako —salbu eta goardia zibilena, eta holarako jendilajea».

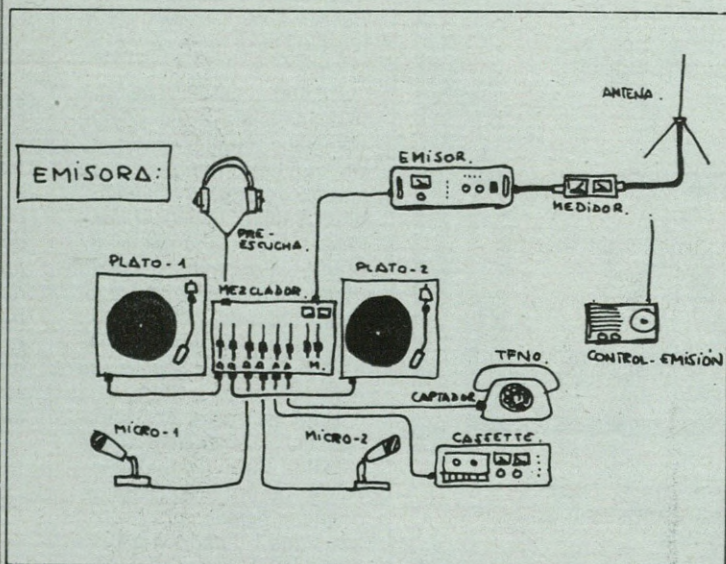
«Irrati libreak ez dute talde batuketa bat gertatu behar, non bakoitza iruditzen zaiona esatera dedikatzen bait da; betiereko eztabaidari esker kontsolidatuko da kontrainformazio alternatibatzat»

Hegoaldeko I.L.L.ek

“E misora libreak produkzio aniztun horren elementu bat gehiago izateko arriskuan gertatzen dira, gizarte kapitalistak uzten dien leku berezietan akomodatu. Hau da, alde aurretik beren presupuesto ideologikoekin ados dagoen populazio sektorearentzat bakarrik emititzeko arriskuan gertatzen dira”

Felix Guattari

- ☐ Aldaba. Durango. 6810308.
- ☐ Arlote. Ordizia. 8863632.
- ☐ Arraio. Zarautz. 851869.
- ☐ Arrakala. Lekeitio. 6842681.
- ☐ Azur. Karrantza. 6806073.
- ☐ Basurto. Bilbo. 4335272.
- ☐ Bost Axola. Getxo. 4695317.
- ☐ Eguzki. Iruñea. 220758.
- ☐ Erreka. Errekaleku. 4312292.
- ☐ Erresistentzia. Amara.
- ☐ Gramola. San Ignacio.
- ☐ Hala bedi. Gasteiz. 273583.
- ☐ Hoska. Legazpi. 731009.
- ☐ Iluna. Santxutx. 4126530.
- ☐ Irintzi. Astigarraga. 550355.
- ☐ JMC. Portugaite.
- ☐ Kaka flash. Azpetia.
- ☐ Kalafia. Bilbo. 4153772.
- ☐ Karibe. Sestao. 4951146.
- ☐ Koxkonta. Lesaka. 637070.
- ☐ Lizarra. Lizarra. 550501.
- ☐ Molotov. Hernani.
- ☐ Ortazar. Uribarri. 4464888.
- ☐ Otxasko. Otxarkoaga.
- ☐ Paraiso. Iruñea. 268391.
- ☐ Pirula. Laudio. 6722638.
- ☐ Pottoka. Eibar. 716600.
- ☐ Txantxangorri. 469004.
- ☐ Txantxibiri. Elorrio. 6582047.
- ☐ Tximula. Lasarte. 371592.
- ☐ Txomin Barullo. Bilbo.
- ☐ Ukabi. Gernika.
- ☐ Urritza. Oiartzun.
- ☐ Zaborra. Altasu. 561027.
- ☐ Zazpiki. Elgoibar. 740295.
- ☐ Zintzilik. Orereta. 527407.
- ☐ Ziria. Barakaldo. 4381239.
- ☐ Zuloa. Basauri. 4490132.

tek igual 50.000 pezeta bali dezake. Gainerantzean, 10.000ko antena bat, oso prezio desberdinetan lortu daitekeen nahasteko mahai, 15.000ko disko-jiragailu bat, mikrofono merke bat eta beste nimenokeria batzuk gehitzen badizkiogu, denetara ehun milatik behera jo daiteke zalan-tzarik gabe.

Guzti horretarako, marabilak ikusteko Arabiaraino joan behar izaten ez den herri tiki honetan, hoberena zera duzue: hortertuan nonbaiteko irrati-
ren bateko baten bati deitu, eta zeuen herriko edo auzoko tekniko lagun bat eta biak entenditu daitez-
zen. Gasteizko Hala bedi-
koek, Bilboko Ilunakoek,
Lasarteko Tximuakoek,
esate batera, zeozar esan-
go dizuete: deitu, lotsarik
gabe.

Hortik aurrerako roiloak izango dira zailenak: herrian nola inziditu, taldeak nola koordinatu. Baina —halajaina— dinamika sanoa sortzen da benetan.

F. M.ko irrati emisora batek segidako katxarro hauek behar izaten ditu: **1.** FMko transmisore bat (5Wtako potentziatik gorakoa). **2.** 12 voltiotako elektrata iturri bat. **3.** Transmizitzeko antena bat, bere kablearekin. **4.** 2, 3 edo 4 kanalekiko nahasgailu bat. **5.** Bi disko plater. **6.** Mikrofono bat edo bi. **7.** Kasete bat, grabatzeko noski. Eta **8.** Entzungailu batzuk —belarritakoak. Uda honetan lagun batzuek argitaratu zuten horako eskema horretan, ezin ederkiago erakusten zai-
zue.

Emisora da denetan ga-
restiena, hala-moduko ba-

Horrela dirudi, Bas-
kongadetan jenderik la-
saiena kabreatzen duen
beste lege horietako bat
atera duzue bait duzue.

Ez duzue behin ere ikasiko: udara joan da, irрати libreak martxan gaude berriro eta txistik ere agoantatzeko ez gaude. Horrek esan nahi du:

-Gura duzuen lege guztiak inprimatzea baduzuela.

-Lendakaririk arra-
zoitsuena, txikitoena,
reintsertatuena edo
apaizena aukeratzea
baduzuela, denok guri
kontra egiteko asmotan
bait zaudete. Ala?

-Milaka prezinto at-
era beharko dituzuela,
denak apurtuko ditugu-
lako.

-Adierazpen librea ez dela negoziatzen ez mendigatzen, ez erosten ez legalizatzen: horretarako da **libre**.

-1435 tiragoma, 2153
koktel-estra, 10.003 ba-
rrikada eta 125 harri to-
nelada dugula, gure es-
kubidea defendatzeko.

-Emititzen segituko
dugula.

Utz gaitzazue geure
bakean, zuena ongi sa-
mar ezagutzen bait du-
gu eta beragatik gaude,
gauden moduan.

Ah! Koordinatuta
gaude eta begia begi
truk egiteko gertu, eta
irratia... zera truk.

**Hego Euskadiko
Irrati Libreen
Koordinakundea.
Donostia, 86.XI.15**

ARGIA

"TTARTTALO" ren laguntzaz

XXX

K O M I K I A

39. zenbakia

WALTER GARMENDIA JR.

Lofategi
&
Jarela 86.

EKO

EKO ALTZA

Larratxo Ibilbidea, 96 zbk. ALTZA

S. Juan Bautista Koperatiba

Villas auzoa. Tel. 55 01 99 HERNANI

SUPER AMARA

Isabel II.a, 16 zbk. Tel. 46 11 77
DONOSTIA

EKO ASTEASU

Keelavite Poligonua, z/g. Tel. 69 25 26
ASTEASU

EKO AIETE

Grupo Etxadi. Tel. 21 14 88 AIETE
(Donostia)

EKO LASARTE

Loidi auzoa, z/g. Tel. 36 12 79
LASARTE

Vivodist

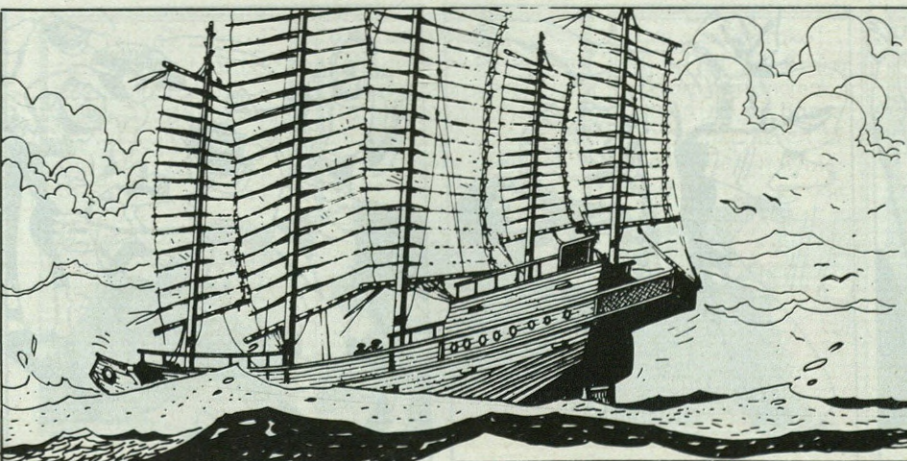
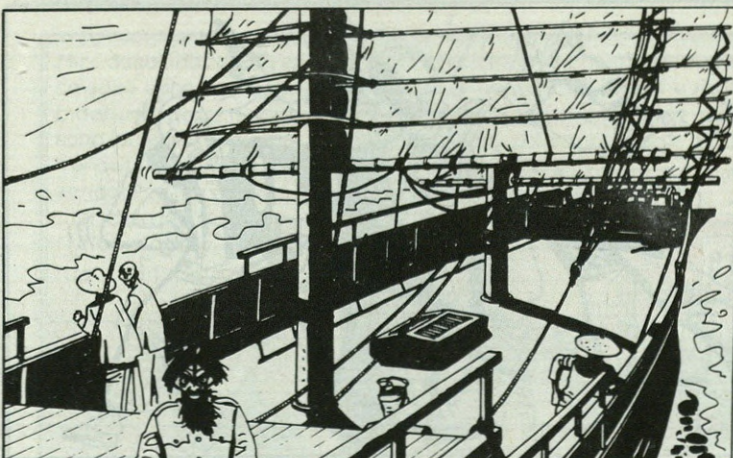
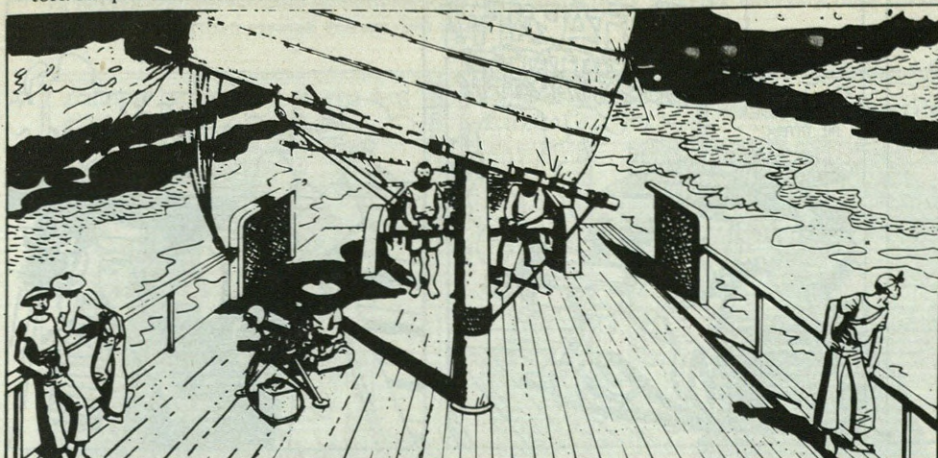
EZ UTZI IRAKURRI GABE

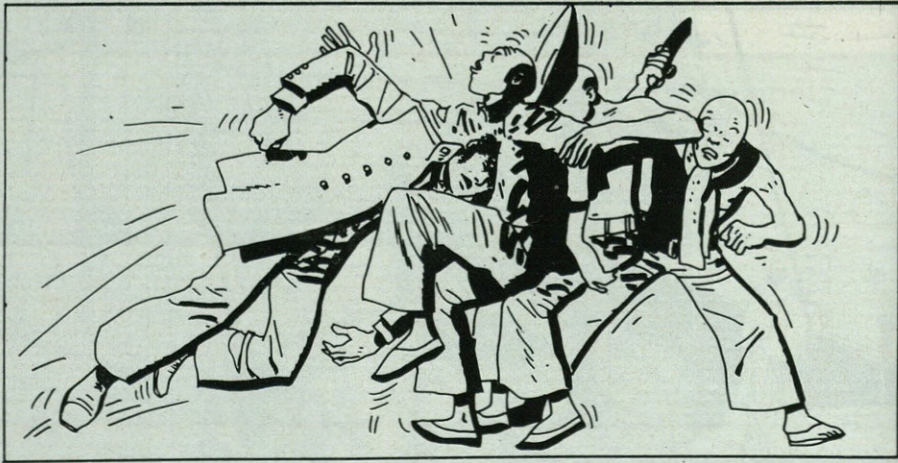
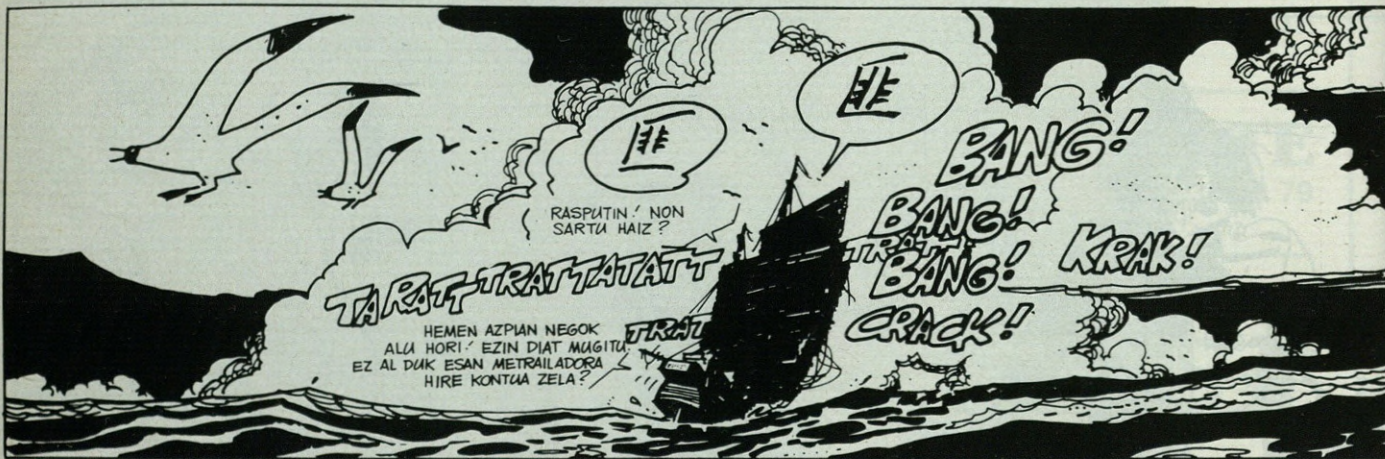

NEMO TXIKI Aren ametsak ezagutzen al dituzu?
Larogei urte dituen komik honek, beste larogei urtetan irrifar
eta goza araziko dizu

TTARTTALO Argitaletxea

Aurrekoaren laburpena: «Linterna gorriek» Siberiako urrezko trenaren berri eman ondoren, haiekin lan egitea proposatzen diote Cortori. Rasputin tartean dela, honek ere bereak botatzen ditu. Azkenik, hor doaz Corto eta Rasputin jungu batetan Shanghai aldera.

ILARGIRA BIDEAN(3. kapitulua)

Aurrekoaren laburpena: Syldavian barrena doaz Tintin eta Haddock kapitaina, polizia eta kontrol ugari pasatuz. Haddockek auke-ra ederra izan du bertako ur mineral ezin ohea dastatzeko. Azkenik eldu dira base sekretura, bertan Turnesol jakintsua aurkitzen dutelarik. Bitartean etsaiak ere ari dira jo eta ke.

Nola ?... Zer ?... Zer esaten ari zara ?...

Ni?... Ilargira?... Zurekin?... Baina, mila demonioren izenean! Zu gonbaratik pixka bat koloka zaude, ala? Ilargira!... Eta horrela, beste gabe, ni ere zure ixtorioetan nahasi neuk ezer jakin gabe!... Ilargira!!!... Zure tximist guztien untzi madarikatu horretan ez dut santa sekula oin bat ere sartuko!... Ez horixe!...

Eskerrikasko, kapitaina !, ah! milesker! Banekien nirekin ados izango zinela...

Egunon, jaunak...

Baxter jauna, ah! Baxter jauna, zatoz, nire lagun Haddock kapitaina aurkez diezazudan. Gogo beroz adierazi dit, bere izenean eta gure lagun Tintin izenean, nirekin batera ilargira joateko asmoa...

Baina... Barkatu!... Nik...

Poz handia hartzen dut, kapitaina, eta nire aldetik zorionik beroenak!... Turnesol jaunak sarritan esan dit zu ezpal oneko gizona zinela: egia esaten zidala bistan daq!

Baxter jauna fabrikako Zuzendari nagusia da...

Mesedez...

Ez, ez, zergatik isildurik ez dago; zu bezalako gizonak gutxi topatzen dira, oso gutxi... Berriz ere zorionak! Ah, inbidia ematen didazu... zeuk izango duzu inork baino lehen gure safelietan zapaltzeko ohore paregabea...

Zorionik beroenak zuri ere, nire adiskide maitea!... Zuk eramango dituzu guztien izenean lanbide arriskutsu honetan gazteriaren eskuzabaltasuna eta garra... Ederra benetan...

Bai... eee... ez... alegia...

Baina berandu da, jaunak, eta egin duzuen bidaia luzeaz oso nekaturik zaude, noski... Orain zuen gelak erakutsiko dizkizuegu eta, bihar, Turnesol jaunak lagundurik bisitatuko duzue fabrika... Hauxe izango da kanpoko jendeari sartzen uzten zaion lehenengo aldia... Zeren, pen-tsa dezakezuen bezala, espioi eta sabotatzaileen kontrako neurri guztiak ere beti gutxiegi izaten dira...

Gaua iritu da Zentro Atomikoan isil-isilik dago. Pasilo luze hutsietan zehar zaindariak bakarrik dabil... tra...

Entzun, Zentra!... Hemen, 14. Erronda... Berririk ez dago...

Dena dela, hau gehizgikoa da... Honela zainitzen ibiltzea zehar alferrikakoa da... Nor sartu hona barruraino?...

Jainkoaren izenean!...

Riiiiiiiiing

Turnesol jauna!...
Azkar, jauna!...
Alarma seinala!...

Hola?...Dagoneko
hain berandu?...

Zer gertatzen da?...
Alarma!... Denak kanporal.

Kontxo!... ederk!
hasi gara!...

Ah! Turnesol
jauna ere
hor dator...

Ah! Adiskide, hau da berri-
riz... Ikaragarria da!...
Zer esaten duzu?...

Baina, jauna, orain kapitainaren pipa erabiltzen al duzu belarrirako turufatzat? ... Kapitainaren pipa !... KAPITAINAREN PIPA !...

Arranopola! baina kapitai-
naren pipa da ta!... Irudi-
tu ere, hain ondo entzuten
ez ote nuen iruditzen zi-
tzaidan, bai, niri...

Hemendik dator dena !...
Azkar, ikatz - elurra !...

Arraio guztien gizajo babaloreok ! ...

Oraintxe ere ederra egin didazu, azaburu horrek!... Astapiku samalda tentelok! Hain zuzen itzaltzen neu hasi naizen une berean...

Baina zer itzali?

Belarri-tutu madarikatu hau! Nire pipa zelakoan tabakoz bete eta piztu dudan orduko, garrik gabe egundoko kea botatzen hasi da, deabru quziak berarekin zituela!...

Ah! Ulertzen dut: ebonitazkoa da!...

Eta hurrengo goizean...

Turnesol jaunak hau zuri emateko esan dit... Gaur goizean oso lanpeturik dabil, eta zuei fabrika bisitatzen bere ordeaz neuk laguntzeko eskatu dit... Gainerik buzo hauek jantzi itzazue, mesedez, eta horrela lasai ibiliko zarete batetik bestera, Zepoko gizonei aldiro-aldiro zuen paperak erakutsi beharrik gabe...

Berririo ere Zepo hori?... Baina, zer demontre da piztia mota berri hori?...

Zepo?... Zepo... Zekrett Politzs... Zona atomikoa zaintzeko ardura duen polizia berezi bat da, eta bestalde, saboteatzaile eta espioen kontrako burrukaz ere arduratzen da...

Eta lanbide horretan, nahiko zeregin badu gainera... Arreta handiz neurri estuak hartu ditugun arren, ilargirako untziaren prestakuntza berri badute atzerrian, eta espioitza zerbitzuak horretan muturra sartu nahirik asko saiatzzen ari dira... Hala ere, zorionez, hemen barruan sartzen ez diren bitartean ezingo dute ezer lortu. Eta saritzea lortuko balute ere, zuzendaritzaraino iritsi beharko lukete... Eta horretan lasai egon gaitzeko... Baina, zuen buzoak jantzen uzten zaituztef...

Baina, bitartean...

Nire adiskide baroia, honake hau bidal ezazu kablean: "A.K.R.12-k N.W.3.R.-ri... Biltegi Handiko buruzagiekin kontaktuan sartzen gara..."

Hemen, laborategi zentrala dagoen etxean gaude; metalezko barra meharretan hartzen dugu uranioa, hemen plutonio bihurtzen dugu... Turnesol jaunaren espazialuntzia propulsatzeko plutonioa erabiliko da...

Plutonioa fabrikatzeak bi fase nagusi izaten ditu: lehenik, laster ikusiko duzuen pila atomikoaren barruan uranio-barrak "egosi" egiten dira, eta ondoren, barra horietan "egoketaren" bidez produzitu den plutonioaren erauzketa kimikoa... Jarraitzen ari ditzazu?...

Jakina bai!... Nora aldegingo dut, ba?...

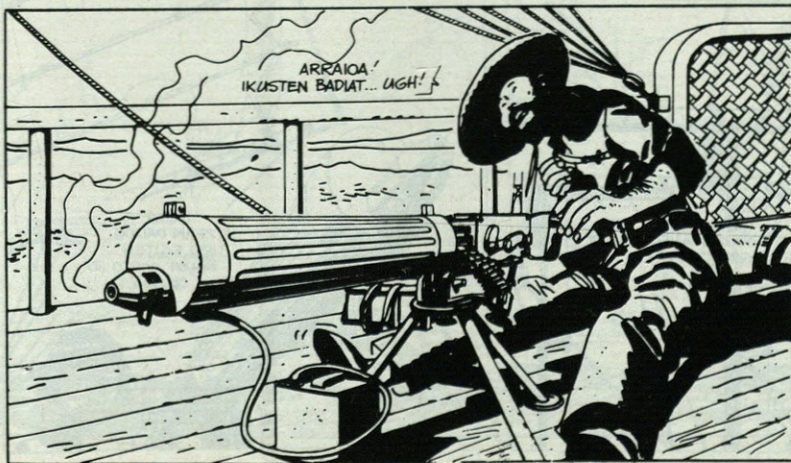
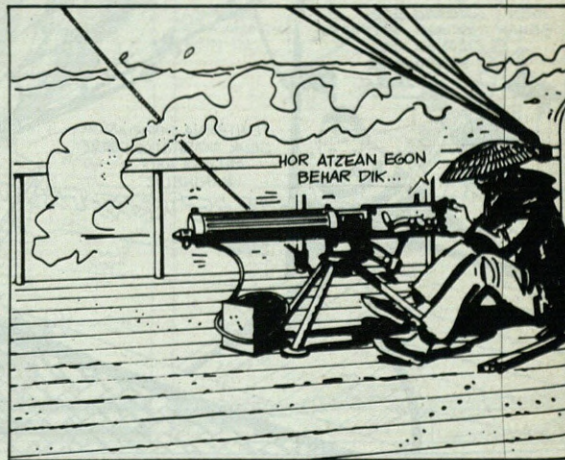
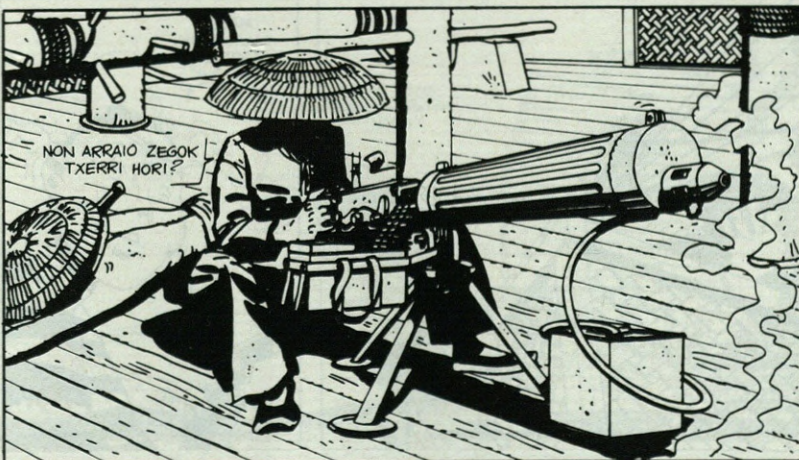
Pila atomiko handia aurkitzen den tokirako sarrera hau da... Baina lehendabizi, zuen paperak kontrolatuko dizkizute...

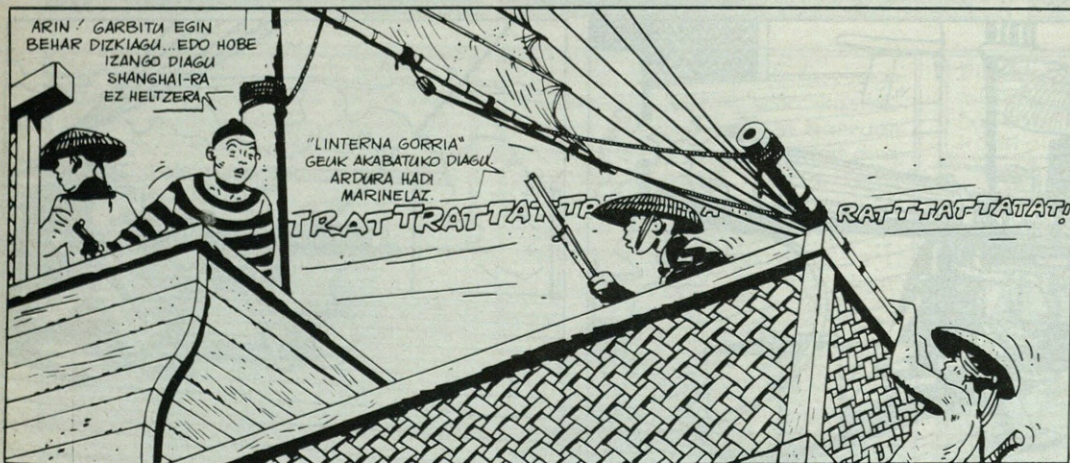
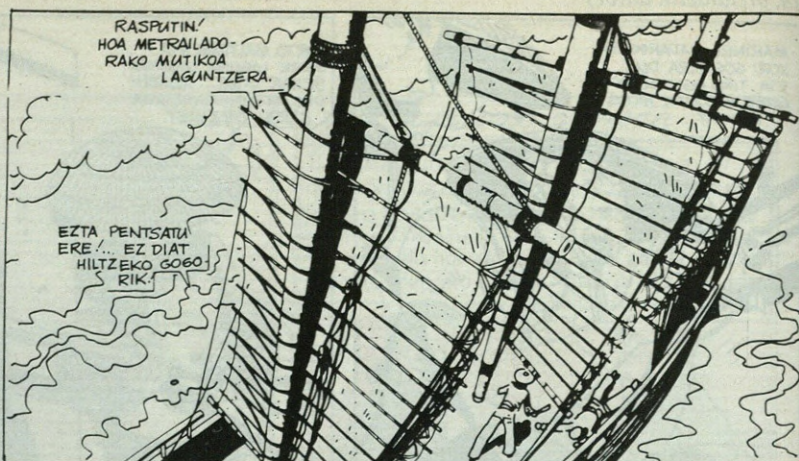
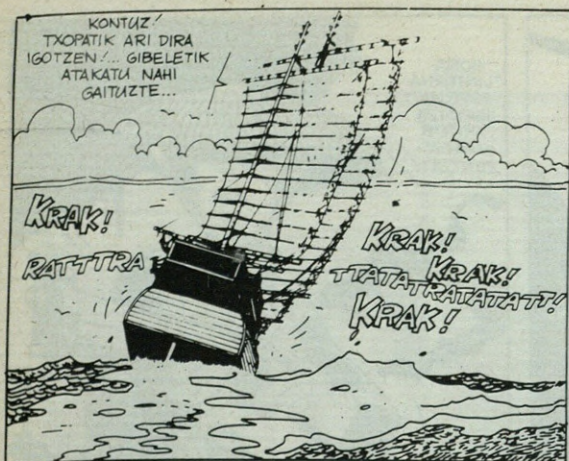
Horixe zen guztia... Orain, erradioaktibitatearen kontra babestuko gaituzten buzo bereziak jantzi ditugu gaineratik... Eta hain zuzen, Turnesol jaunak bere ohizko adeitasunaz, zuen zakurra ere gogoan izan du, eta harentzat ere bere neurriko jantzi bat eginerazi du...

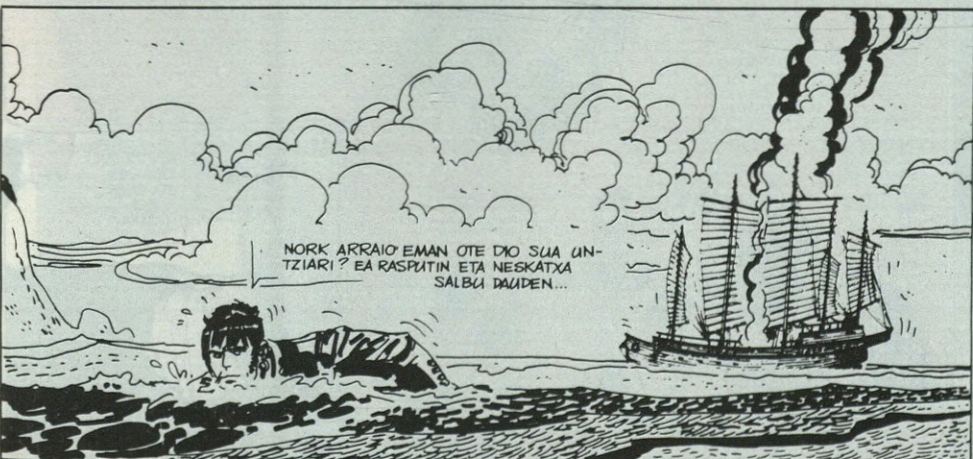
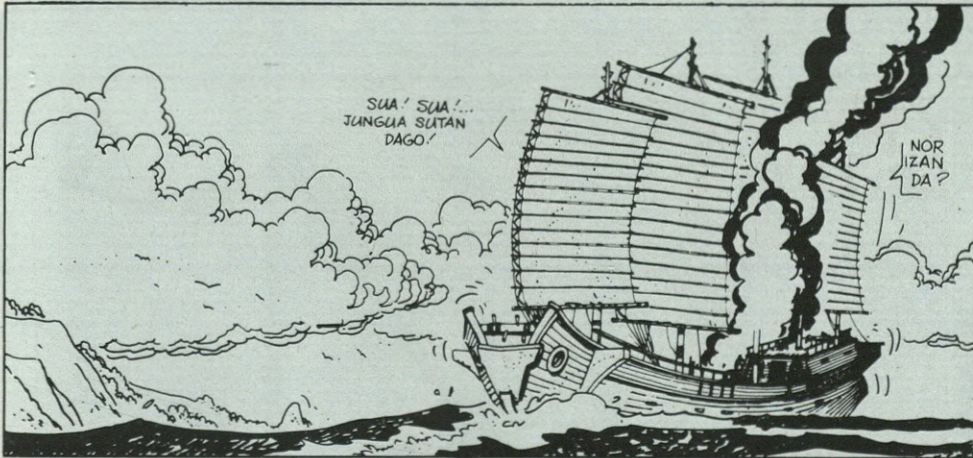
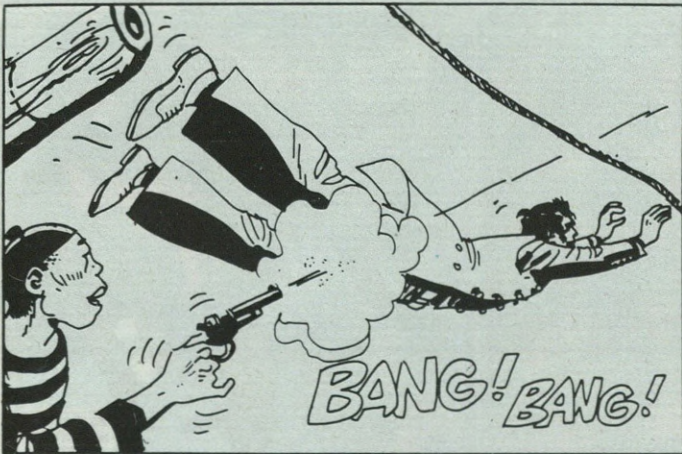
Beno... Orain sar gaitzeko...

Turnesol jaunak oso jator portatu da egia da, baina, non bait, Sanbernardo-zakur baten neurriak hartu ditu!...

Hara hor...

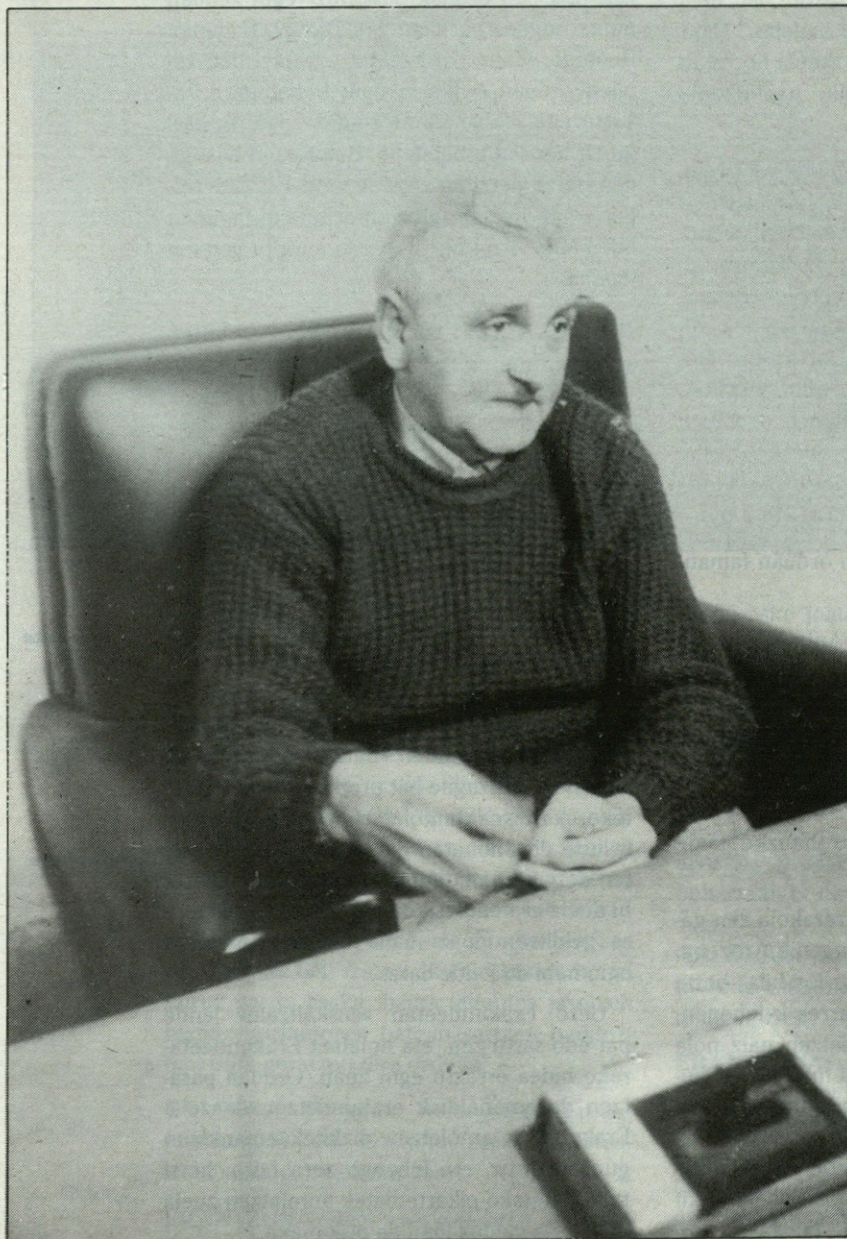

Martin Idiakez: «Erakundeek behetik datozen taldeekin egin behar dute lan»

Debako «Goaz» antzerki taldean aritu da honen sorreratik, laguntzaile, jestiogile, antzezle... eta beharrezko gauza guztietan parte hartuaz. Horrekin batera, eta bere sorreratik hamargarren urteurrena betetzera doalarik, Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrean aritu da buru belarriz. Hasiera batean Landart, Lete eta Arozenarekin ibili bazen horren sorreran, azken urteotan bera ihardun da EATBren zuzendaritza eramaten. Nork uka aldaketa ugari eman dela antzerkigintzan azken hamar urteotan? Bilakaera politikoak, espektatiba ezberdin sortzeaz gain, eragin handia izan du antzerkigile, antolatzaile eta antzerki-ikusleen artean. Errepaso bat eman diogu guztiorri hain gertutik bizi duen Martin Idiakezeekin.

“Hizkuntza eta antzerkia binomioan garrantzia handiagoa eman zioten batzuk antzerkiari.

GALDERA: Euskal Antzerki Taldeen Biltzarrea desagertzera doala edo zerbait badabilela entzun diagu...

ERANTZUNA: Ez, ez. Nik utzi behar diat EATBko lehendakaritza, baina «Biltzarrea»k segi egingo dik. «Goaz» taldekoei ere esana diet. Ni ez naiz hurrengo obran sartuko. Nekatuta natxiok...

GALDERA: Hire edadeko gizon bat nola sartu zen antzerkiaren kontu hauetan? Gaur egun badirudi gazteak behar dutela horretan aritzen direnak, Antzerti-tik pasatakoak, ikastaro batzuk egindakoak...

ERANTZUNA: Ez duk guztiz horrela. «Goaz»ekoak ez ziren horrela hasi. Hemen Deban bazegoen Gaztetxe deitzen dioten gazte elkarte bat. Hor euskal kulturaren alde... hizkuntza... antzerkia... horren alde zerbait egitea bururatu zen. Baina zeinek zuzendu? Garai hartan Lukax Dorronsoro etorri zen herrira eta berari esan zitzaion. Baietz esan zuen. Niri ere honelaxe aipatu zidaten. Ikusten nuen jende bila ari zirela, eta esan nien, «*behar baduzue ni joango nauk!*». Orduan sortu zen «Goaz», 1974.ean.

GALDERA: Ze talde zeuden orduan famatu xamarrek?

ERANTZUNA: Euskal Antzerkigintzan «Intxixu» eta «Egi-bila» ziren orduan jauntxoak. Oiartzungoak eta Urnietakoak. Gero Donostian ere hasi huen beste talde interesgarri bat, «Xaribari». Horiek ziren. Gero profesional nahi batean edo «Kilikilariak».

GALDERA: Nola definituko hituzke talde horiek?

ERANTZUNA: «Intxixu» aurrerakoia zen garai hartarako. Bazuen bat, Eugenio Arozena, antzerkia asko maite zuena. «Egi-bila» beste tankera batekoa zen. «Biltzarrea»k lehenengo bilera egindakoan akordatzeko naiz nola Eugeniok esan zuen antzerki mota asko zuela eta ez zitzaiola berari gustatzen «Egi-bila»k egiten zuena.

«Xaribari»k zeukan gauza berriak egiteko era hori, kapitalekoak ziren... Nik ez dakit zergatik baina uste diat beste taldeak, herri-

takoak, disziplinuagoak izaten direla, beste modu batean egiten dutela lana.

GALDERA: 1976. urtean sortu zen «Biltzarrea» ezta?

ERANTZUNA: 76ean hasi egin ginen gero 77an sortzeko. Urtebete egin genuen herrietan bueltaka. Iparraldean eginda zeukaten elkarteak 67rako. Daniel Landart ibiltzen zen han. «24 orduak euskaraz» egin zenean mahai inguru bat izan zen Daniel, Eugenio, Beobide, Maria Urnietakoa... Daniel beti zebilen orduan, «elkartu egin behar gara, elkartu egin behar gara» eginez... Hortik hasi ginen herrietan bueltaka. Begiratzen hasi ginen ea ze herritan zegoen antzerki talderen bat edota antzerkigintzan aritutako lagun bat. Hamazazpi herritan edo aurkitu genuen jendea.

GALDERA: Hori izango litzateke EATBren sorrera. Gaur egun ordea, hain panorama diferentea egonik, nola ikusten duk hik bitarte horretan izandako bilakaera?

ERANTZUNA: Nik uste diat garai hartan juntatu ginen jendea kultur aldetik edo hizkuntz aldetik militantzia zeukan jendea gine-la, ezker abertzalekoa gehiena. Gero pasa dituk urte batzuk eta gero hasten da jendea konturatzen, baietz, hizkuntzaren zera ere hor dagoela, baina antzerkia antzerki bezala ere eman beharra zegoela eta horretarako kristoren preparazioa falta zitzaigula. Orduan pentsatu genuen «Biltzarrea»k izan behar zuela bultzagile bat preparazio hori emateko, ikastaroak antolatze... Baina aldaketa uste diat honetan dagoela, jende bat hasten dela gero eta gehiago antzerkia egin nahi duela esaten. Hizkuntzarena eta alde batera gelditzen doaz maila batean; antzerkia egin nahi du jende batek.

Gero Erakundeetan «euskaltzale» jende bat edo sartu zen, eta nolabait Erakundeetarako bidea erraztu egin zuan. Orduan pasatzen da emanaldiak erakundetzen doazela. Erakundeek antolatzen dizkitek emankizun guztiak diruz, eta lehengo zera hura, herri txiki batetako elkarte batek antolatzen zuela antzerkia galduz joan da piskanaka.

Lukax
Dorronsoro

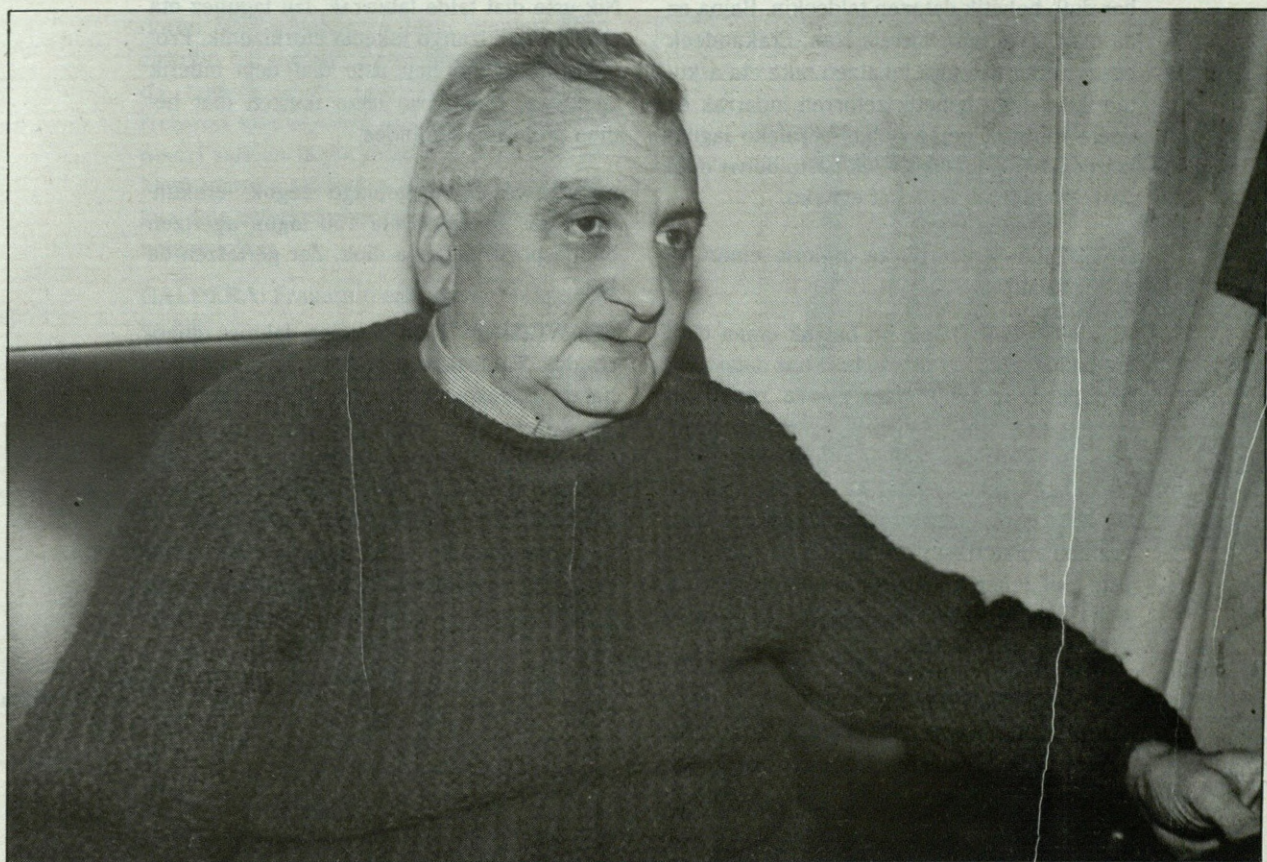
Intxixu

Egi-bila

Biltzarrea

aldaketa

“Oso latza ikusten diat hemen profesionalen bidea.

GALDERA: Emanaldi gutxiago egiten da gaur edo gehiago?

ERANTZUNA: Ez nuke esango gutxiago egiten denik. Orduan beste, nik uste. Baina mentalidadea nik uste aldatzen doala. Talde batean, esaterako, jestioa daramana errazenera joango duk, edo ez duk gehiegi saiatuko herri batetan lehen antolatzaile zebilen jendearekin kontaktua egin eta bien artean antolatzeko zerbait. Erakundeen bidea hartzen dik hasieratik eta beste giro bat sortzen da. Taldeak beti izaten dira Erakunde horiei buruz gaizki esaka, baina laguntza jasotzen badute, zirkuitoren batean sartzen badituzte... isilik geratzen dira orduan.

GALDERA: Bi puntu ikutu dituk. Euskarantz-antzerkia bata, erakundetzearena bestea. Hel diezaigun lehenengoari.

ERANTZUNA: Begira, asko esaten da lehen

jende asko joaten zela antzerkira. Gaur berriz hasten haiz eta 150 lagun bilduz gero, ondo hago. Hor bazegok beste faktore bat, kalitatea behar duk; prestakuntza behar duk. Baina hori dena nola lortu, ze irakasle dago hemen, nork egin behar duen hori... Horrek ere erakundeetara eramaten hau. Baina ohitura horrek, Erakundeetarako joera horrek arriskua zeukak, lanak bultzatuz eta ohitu beharrean beste era batean ohitzen haiz...

Ikuslegoa

GALDERA: Gaurko ikuspegitik begiratura, mesede edo kalte gehiago ekarri dik erakundetze horrek?

ERANTZUNA: Hau tokatu zaiguk probatzea. Bestela ez zekiagu zer jazoko zen. Baina nik uste biziagoa dela bestea, herritako jendeak antolatzea, herritako taldeekin ondo lotuta edukitzea... Nik uste bi bideak konbinatu behar direla. Erakundeek lan egin be-

erakundeak

“Antzertik emaitza hobeagoak emango zituen ondo antolatuz gero.”

har dute behetik datozen taldeekin. Baina ez da orain arte hori horrela izan. Erakundeek beste forma batetara jotzen dute eta askotan ikusi dugu behetik zetorren indarrak ez duela fruiturik eman behar bezalako laguntzarik jaso ez duelako. Biek hartu behar dute parte plangintza serio bat egiteko.

GALDERA: Antzertik ze ondorio eman dituzte? Egokiak?

ERANTZUNA: Gauza on batzuk eman ditu. Jende bat prestatu da eta hori hor dago. Baina planteatu behar dena da ea zer eman behar zuen. Nik uste ondo antolatu balitz emaitza askoz ere hobeagoak emango zituela. Baina, Labaienena garaia izan zen, hemen behetik gora egiteko bultzada zegoenean, erabaki zuten trasto tzar hori montatzea. Nik uste dut lehenik hemen zeuden eskolatxo, tailer eta horrelakoak bultzatu behar zirela eta gero egin horrelako bat.

GALDERA: Antzerti-tik antzerkilariak ari dira ateratzen. Batean edo bestean lan bila da biltzan antzerkilariak. Taldeak ordea, non gelditu dira?

ERANTZUNA: Hor gauza bat zegok, gaurko eskakizunarekin zenbaterainoko talde kopurua ibil daiteke hemen emanaldiak egiten? Hori gaur ez da erraza neurtzea. Euskal Kulturaren alde egiten baduk erakunde bat, talde kontzeptua landu behar duk. Bestela, talde-lana lagatzen baduk, antzerkilariak gaur hemen egingo dik eta bihar Bartzelonan. Askatasun indibiduala ere hor zegok, baina talde-idea hori eman beharra dagoela uste diat eskola batetan. Antzerkia indartzeko uste diat garrantzitsuago dela talde kontzeptu hori.

GALDERA: Profesionaltasunarena zegok gai bezala...

ERANTZUNA: Gaur jendeak nahi dik antzerkia egin, eta jende bat horretan zebilek. Horretan dabilen jendea, zer esango nikek, lantegi batetan lanean gabiltzanok baino okerrago bizi duk. Edukiko dik bere denbora libreka eta... baina duro bat eduki gabe bizi dituk. Orduan, profesionalizatzea...? Ze bide?

Nik uste diat talde laburrak, lau lagunez eta osatutakoak izango lukeela etorkizunik. Profesionalizatzeko hau uste diat dela biderik egokiena. Baina oso latza ikusten diat hemen profesionalen bidea.

GALDERA: Diru gehiago zegok, erakundeak hor zeudek... eta 150 lagun agertzen badira pozik hagoela diok. Zer gertatzen da hor?

ERANTZUNA: Kalitatearena faktore gogorra duk. Taldeak arazo asko zeuzkak kalitate batera iristeko. Dedikazioa behar dik. Non ikasi? Deban bizi den batek kontatuko didak nora joan behar duen antzerkia ikustera pittin bat ikasteko. Publikoa gehitzeko... propaganda, telebista, irratiak... landu behar dira. Azpiegitura bat sortu behar da. Baina nik uste diat erakundeetan ez dagoela interes hori. Antzerkia konfliktiboa duk jende askorentzat. Diru bat ematen ditek eta ez dute gehiago jakin nahi. Plangintza bat prestatu behar dela esan eta ez ditek ezer jakin nahi. Horrela oso zaila duk jendea antzerkira erakartzea. Dena dela esango nikek gaur egun ez dela duela hiru edo lau urte baino jende gutxiago joaten antzerkira...

GALDERA: Eta orain dela hamar urte baino?

ERANTZUNA: Seguru samar bai.

GALDERA: Non zeukak horrek koxka?

ERANTZUNA: Orduan militantismoa, euskara, herritako antolatzaileak... beste bultzada bat huen jende gehiago joateko.

GALDERA: Hori berpiztu al daiteke?

ERANTZUNA: Nik baietz uste diat. Antzerkirako zaletasuna beti egon duk. Ez duk egon halako hutsune bat talderik gabe... beti egon duk zerbait.

GALDERA: Nola ikusten duk une hauetan «Biltzarrea»?

ERANTZUNA: Orain dela hilabete batzuk nahiko ahul ikusten diat. Hor gertatu huen 85ean guretzat lau milioi pezeta zeuzkatela asignatuta. Gora eta behera bueltaka ibili on-

Antzerti

kalitatea

talde-kontzeptua

militantis-moa

profesional-tasuna

krisisa

“Erakundeek eta taldeek hartu behar dute parte plangintza serio baten prestakuntzan.

doren 85eko bukaeran lortu genuen 86an zirkuito bat egiteko konpromezua. Gero bada, taldeak jabetu egin behar dira «Biltzarrea»ren kontzeptuaz eta uste diat hori ere neurri txikian landu dugula, eta ez dela gehiegi mamitu taldeetan. Uste diat beharrezkoa dela azterketa bat egin eta beste intento batzuk jotzea.

GALDERA: Frakasatu egin duela esango huke hik?

ERANTZUNA: Frakasatu ez. «Biltzarrea» sortu zenean talde pare bat baino ez zegoen eta haien arteko loturarik ez. Gaur behintzat loturak ba zeudek.

GALDERA: Zer egin beharko luke EATBk gaur egun?

ERANTZUNA: Gutxienez behintzat egitura bat eduki behar dik, baina ezin da egon ez dakit nork ordainduko duela eta horrela. «Biltzarrea»k berak antolatu behar dik egitura bat. Eta egitura horrekin ahal den neurrian hasi lanean. Erakundeek lagundu izan digute, baina ezin da egon horien esperoan. Nik uste diat «Biltzarrea» interesgarria dela. Bestela badakik zer gertatzen den. Bakoitza bere aldetik eta san seakabo! Orduan bai jokatuko duela diruak e.a. Baina nor joango da bestela Nafarroara euskal antzerkia egitera... Baina sinistu egin behar da «Biltzarrea»n.

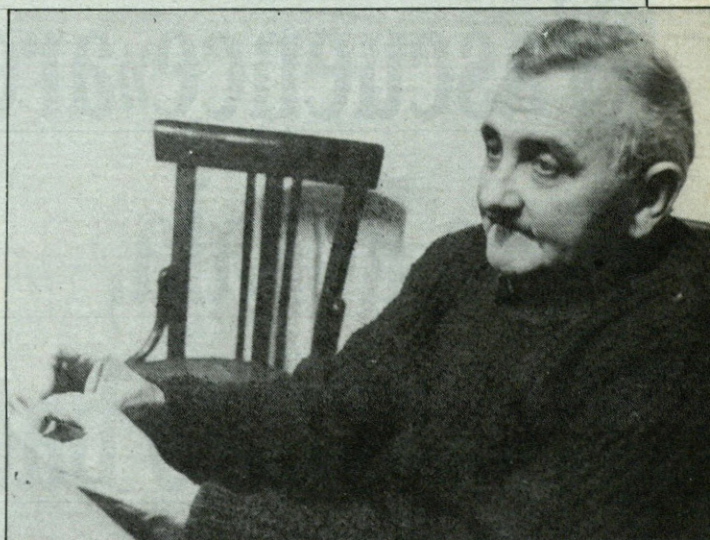
GALDERA: Gauzak dauden bezala ikusten duk posibilitaterik datorren urterako pittin bat mejoratzen hasteko edo...

ERANTZUNA: Ez zekiat zer emango duten hauteskunde hauek, baina nik zaila ikusten diat erakundeetako giroa hobetzea. Zaila ikusten diat.

GALDERA: Hire kasura etorriaz, zergatik egiten duk hik antzerkia?

ERANTZUNA: Nik uste diat bide interesgarria dela antzerkia. Bai hizkuntzaren aldetik, bai pertsonaren formaziorako eta bai eta ere adierazpen bide bezala. Hiru faktore horiek ikusten zizkioat.

GALDERA: Aspaldi honetan ez al dabil antzerkigintza oso urruti Euskal Herriak bizi di-

tuen eguneroko larrialditatik?

ERANTZUNA: Gehiengoak igual bai, gauza atseginagoak hartu, jendeari gustagarriago egiteko... baina nik uste diat badagoela bestelako jenderik ere.

GALDERA: Deban, hire edadean, tipo bat antzerkia egiten... lotsa edo zer sentitzen da?

ERANTZUNA: Lotsa, ez. Gertatzen dena da ni antzerki taldean ez nintzela sartu sentidu horretan. Laguntzeko... baietz esan nuen. Jestioa eraman... Baina hemen estuasunak jarri zirenean, bat falta zela eta atera nintzen. Baina lotsarik ez.

Pello ZUBIRIA
Iñaki URÍA

azpiegitura

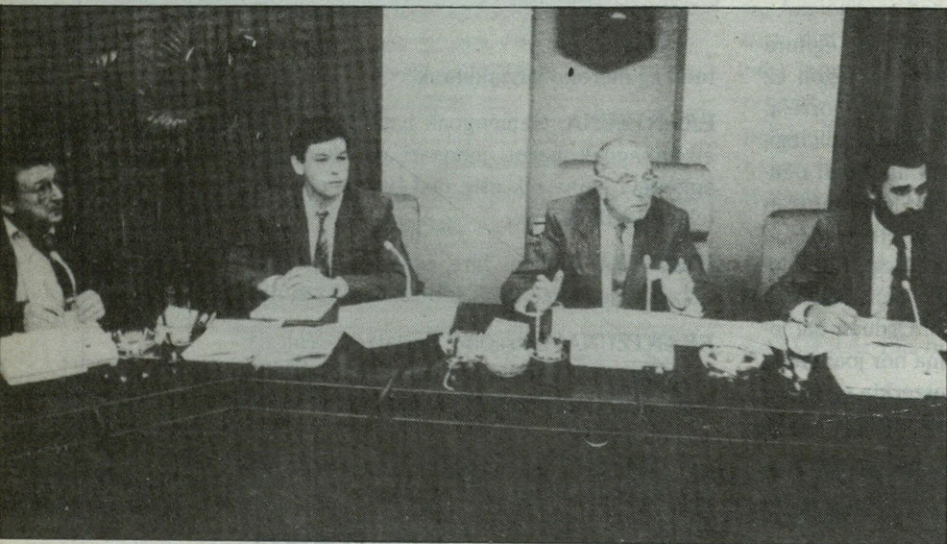
hauteskun-
deak

antzerkia

29an, Iruñean,
euskararen aldeko manifestaldia

«Vascuence»aren

Lege Forala, probokazio bat!

Felones-ek, PSOEren bozeramaleak, ez du esandakoaren txintik ere galdu.

Parlamentu foralean, «Régimen Foral» delako Batzordea osatzen zutenen izenak jakin eta, argi zegoen tartean euskararen etsai famatuenetako zenbait agertzen zela. Horregaitik ez gaitu hainbeste harritu, behar bada, euskarak eraman duen martxa triumfala batzorde horretan, baina esan beharra dago parlamentarien joerak probokazioaren neurri guztiak hautsi dituela. Del Burgo berak, sentitzen zuen poza aitortuz, agian legeari aldeko botoa agindu zion. Hortik atera kontuak. Bitartean, euskaltzaleen kanpaina giroa berotzen saiatzen ari da, kalean zenbait ekintza burutu duelarik, hil honen 29an egingo den manifestapena, egoerak eskatzen duen eran-tzun zabala eta borrokalaria izan dadin.

Jadanik Euskararen Lege Forala pasatua da «Régimen Foral» delako Batzorde parlamentarioaren eskuetatik, eta beste batzuren eskuetatik pasatuz gero gertatzen ohi den bezala, ez du bere amak ere ezagutzen.

Lehenbizikoa bitxia izan zen benetan. «Ley del Euskara» izenburua ez zutela gustoko zenbait parlamentariak, Del Burgo buru zutela, eta eztabaida surrealista baten ondoren, non eta «Ley del Vascuence»ren aurkikuntza eskeintzen dioten munduari. Jakina da gaur egun «señoría» titulua duen batek baino gehiagok tonbolan aurkitu duela dirudiela, baina orain arte ez genuen uste horrek herri bat honela iraintzeko ausardia ematen zuenik.

Pegenaute, zubia

Emendakin horren proposatzailea Talde Moderatuko Pegenaute parlamentaria izan zen, eta PSOEren onepenari esker onartua izan zen. Honela hasten zen eztabaida osoaren zehar nagusitu den joera: Pegenautek «in voce» emendakinak aurkezten zituen, eskuina eta PSOEren artean «zubi» izan nahi zutenak, eta azken honek bereak egiten zituen, aldeko botoa emanez. Hustekabea, beraz, eztabaidari buruzko aurreuposizioak erabat aldatzen ziren. Eskuina, jokabide hori ikustean, berehala jabetu zen komeni zitzaion joko bat zela, eta bere reglak jarraitzen saiatu zen aurrerantzean. Eusko Alkartasunako bozeramailea, Cabases jauna, aldiz, behin eta berriro joko kanpo ibili beharrean aurkitzen zen, lagun haundia zuela uste zuen arbitroak —PSOEk— txartel horia erakusten ziolarik aldi bakoitzean. Buñuelen filmetako giroa zirudien: Cabasés jatorrizko testuaren defendatzaile desitxaropentsua bihurturik, enmendakin gehienei ezezko botoa emanez, PSOEek bere aitasuna ukatzen zuen bitartean.

Zertarako egin zuten proiektu berri bat?

Proiektua jadanik hain murrizta eta mugatua bazen, egin dizkioten aldaketekin esan daiteke Aurreproiektutik oso hurbil geratzen dela. Eta oso hurbil esaten dudanean, ez dut esan nahi funtsean horrela dela, zeren hori lehendik bagenekien eta. Esan nahi dut literalki ere ia gausa berdina direla.

Beraz, ez da harritzekoa Del Burgo hau esan bado: «Según como termine el desarrollo del debate en el capítulo de la enseñanza, nuestro Grupo podría dar su apoyo favorable a la Ley. Necesitará una reflexión profunda. Es una marcha atrás del Gobierno y me felicito por ello».

Honek ez du esan nahi eskuinaren

Batzordekoak Lege-gaiaren eztabaidan ari ziren bitartean, euskaltzale nafartarrek behin eta berriro erakutsi zuten bere protesta.

botoa ziurtasun osoarekin bereganatua daunik PSOEek, baina litekeena da. Dena den, badirudi Del Burgo eta bere kidekoek asko bortxatu beharko zutela bere bihotz antieuskalduna honelako lege bati botoa emateko. Baliteke baita ere datozen hauteskundeetako ikusmirak azken orduan hor nahastea. Usteak uste, eta hori Plenoaren egunerarte argituko ez denez, PSOEek beharrezkoak ditu, Parlamentuaren aritmetikan, beste taldeen botoak, eta horien artean, Eusko Alkartasunaren hiru parlamentariak. Baina, hauek ausartuko ote dira bere baietza ematera hain ustela geratu den lege horri? Zeren, eta gutxienez, gertatutakoak beren planteiamenduak erabat gezurtatu ditu. Ez zuten esaten ba ez ginela izan behar maximalistak, eta lege honek eskeintzen zigan alo-reen jokatu behar genuela? Torizue ba legea, ea zer egiten duzun horrekin.

Posibilismoaren ahulezia

Posibilismoaren ahulezia agertzen zaigu hemen nabari. Behin eta berriro

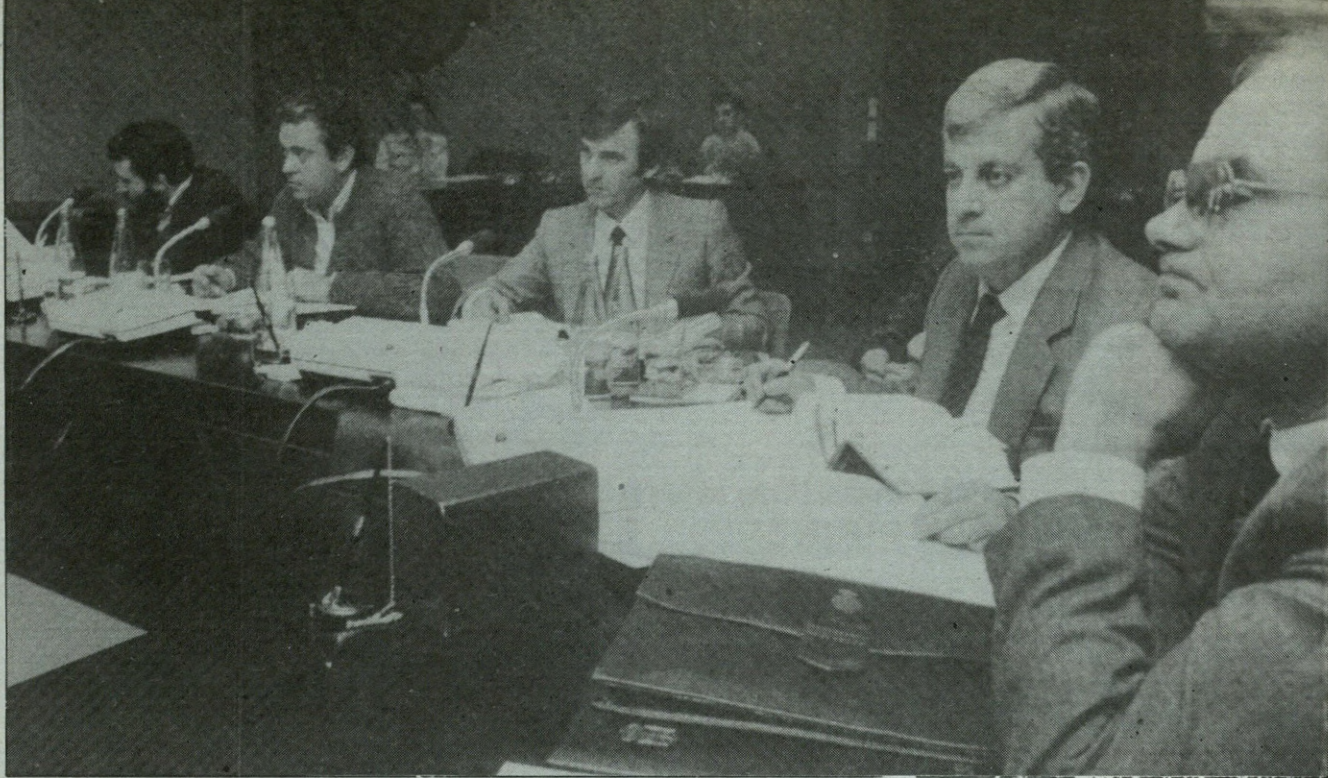
errepikatu dute bide horretan jarri direnek, hobe dela projektuak eskeintzen zuen legea eduki, inongo legerik ez eduki baino. Hori ziotenek ahazten zuten askotan gertatzen dela herriaren eskakizunak lege bihurtzen direnean, badagoela hor eskubide errekonozimendu bat, baina baita ere, sarritan, eskubide horien mugaketa eta desbideratzea. Honela uste dut gertatu zela Konstituzioaren kasuan eta «Estatuto de los Trabajadores» delakoarekin, adibide batzuk jartzearren. Zer esanik ez CAVen Estatutoarekin eta Nafarroako «Amejoramiento»arekin.

Egoera hau ematen denean, legea, babesle izatetik, oztopo izatera pasatzen da, eta hori da hain zuzen «Ley Foral del Vascuence»rekin gertatuko dena aurrera ateratzen bada. Projektuarekin hori garbi bazegoen, are gehiago esan daiteke Batzordetik pasa ta geratu den testuari buruz. Posibilismoa predikatzen dutenek esandako hau kontutan eduki beharko zuten, euskararen onerako.

EABaren kanpaina giroa berotzen

Esan daiteke euskaltzaleen legearen aurkako borroka EABaren inguruan mamitu dela, eta honek aurrera eramane duen kanpainak bi ardatz nagusi dituela: batetik, zenbait girotze ekintza kalean, hil honen 29an egingo den manifestapenak behar duen erantzun zabala eta borrokalaria izan dezan asmoz. Eta bestetik, Parlamentu foralaren eta parlamentarien aurkako protesta ekintzak, legearen eztabaidaren gora-beherei erantzun zuzenak emanez.

Kanpainak bere hasiera, eta arrakastatsua gainera, Urriaren 29an izan zuten, 2.000 lagun inguru bildu zirelarik «Joare aldi» batez Parlamentutik eta Nafar Gobernutik euskararen etsai guztiak uxatu asmoz. Geroztik egin da zenbait mobida: Zangotzan eta Tafallan, hilaren 8an egin zituzten kontzentrazio zaratatsuak, jendearren partetik erantzun ona jasoz; Malda-Errekan egin diren ekintzak, dirua biltzeko egin zuten kuestazio baten inguruan; Irurtzun, La-

Ezkerretik eskuinera Cabases, Andia, Pegenaute, Del Burgo eta Ayesa parlamentariak beraien arteko debateetako batean.

Konsensuaren bideak urratzen

«Vascuence»ren atzetik beste zenbait enmendakin etorri ziren, guztiak testua murriztera, mugatzera, eta gaztelaniaren eskubideak zehaztatzen bideratuak, hain zuzen.

Lehen artikuluan, 3gn. puntu hau erantsi zuten: *«Las variedades dialectales del vascuence en Navarra serán objeto de especial respeto y protección»*. Esaten badizuet Del Burgo izan zela idea honen defendatzaile sutsuena, enmendakinaren egilea Pegenaute izan bazen ere, ohartuko zarete berehala nondik nora doan historia hori. Alajaina, bizkaitarrismoaren imitatzailak atera zaizkigu Euskadiko beste puntan. Ikusgarria zen benetan nola Del Burgo Nafarroako euskara babesten zuen kanpotar euskara batua-
ren aurka.

Beste aldaketa garrantzitsu batzuk hauek izan dira:

— 5gn. artikuluan, zonaldeari dago-kiona, bigarren puntua honela utzi dute: *«La determinación realizada en el apartado anterior (zonaldeak) podrá ser objeto de revisión, con arreglo al procedimiento establecido en los artículos 9 y 20.2 de la Ley Orgánica de Reintegración y Amelioramiento del Régimen Foral de Navarra»*. Beltzean doanak ondorio hau dauka: Zonifikazioa euskararen alde

aldatu nahi izan ezker, Parlamentu foralean gehiengo absolutorearen onepena jaso beharko duen lege baten bitartez egin beharko dela. Oztupo hau ez zen agertzen projektuan.

— 8gn. artikuluan lehen puntua alboan utzi dute. Artikulu honetan Nafarroa osoko toponimia elebiduna izan beharko zuela dispoatzatzen zen. Ezin esango nuke zer nahi zuen nork, edo ta zer ez zuen nahi, hain zentzugabe-koa izan zen debatea! Horregaitik, lotsaturik edo, PSOEk gaia argitzeko Osoko Bilkura hobia zela erabaki zuen.

— 11gn. artikuluan, «zona vascófona»n egingo diren eskribu publikoei buruz, hau utzi dute argi eta garbi: *«En todo caso deberán expedir en castellano las copias que deban tener efecto fuera de la zona vascófona»*. Aurreprojektuan bazetorren hau, projektuan berriz ez, PSOEk kendurik, eta batzordean berriro sartu dute. Bere ondorioa nabaria da kontutan hartzen badugu Administrazioaren ertain eta goiko mailak «zona vascófona»tik kanpo daudela.

— 12gn. artikuluan lehen puntua honela geratu da: *«En los Registros Públicos (zona vascófona)n, los asientos se extenderán en la lengua oficial en*

que esté redactado el documento, y en todo caso también en castellano». Kutsiban doana da erantsi dutena, eta ba-
karrik komentatzen da.

— 25gn. artikuluan, «zona vascófona»n emango den irakaskuntzari dago-kiona, hirugarren puntu bat erantsi dute, berau ere Aurreprojektuan jarri-rik, Projektuan agertzen ez zena: *«Los alumnos que hayan iniciado sus estudios de EGB fuera de las zonas vascófonas o aquellos que justifiquen debidamente su residencia no habitual en la misma, podrán ser eximidos de la enseñanza del vascuence»*. Honi ere ondorioa atera beharrik ez, ez da ha-
la?

— Ez ditut hemen aipatuko «gaseo-
sa»ren efetoak dituzten, eta onartuak izan diren hainbat emendakin. «Impul-
sar» jartzen zuen lekuan, «proteger» ja-
rri, eta honelakoak. Bat besterik ez
dut gogoratuko, bere izate pijoteroa-
gatik. Hirugarren artikuluan hiruga-
rren puntuak honela zioen: *«La institución oficial en materia de normalización lingüística será la Real Academia de la Lengua Vasca...»*. Orain berriz, honela geratu da: *«La institución consultiva oficial a los efectos del establecimiento de las normas lingüísticas será la Real Academia de la Lengua Vasca...»*.

«Euskara guztiona eta guztiontzat» izan da kanpaina guztian zehar erabili den slogana.

rraun, Imoz eta Basaburua aldeko euskaltzaleek, igande 16an egin zituzten hitzaldi bat Berueten eta kontzentrazio bat Irurtzunen, trafikoa ere etenez denbora batez.

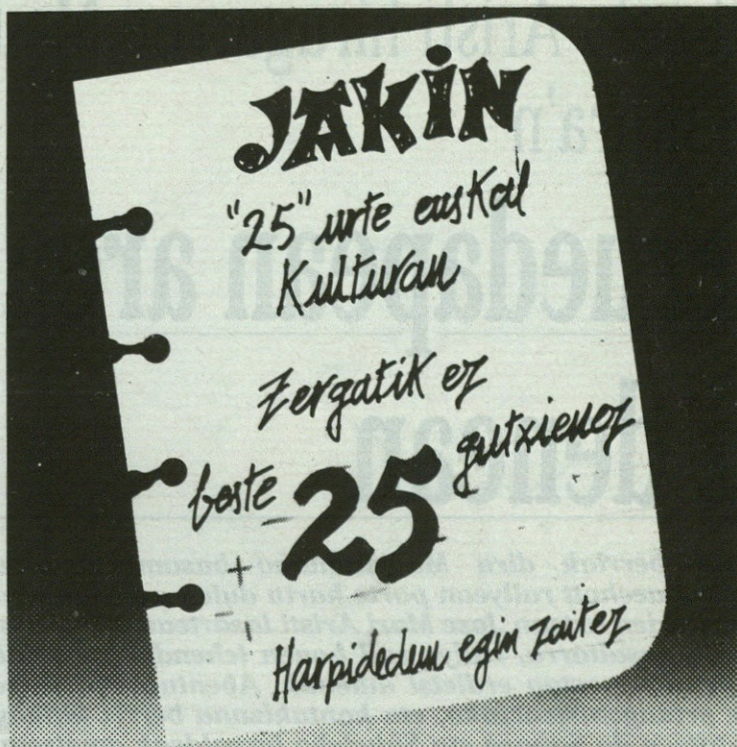
Edota irudimen ahalmena adieraziz, Altsasun egin zuten armiarma sarea, berau egitekotan direlarik Etxarri-Aratzen. Baita ere Erronkarin egin berri duten kotxe karabana, datorren igandean 23 errepikatuko dutelarik Salazarren. Eta nola ez aipatu, Leitzan, eta EHEk antolatutako, egingo den asteburu bikaina: kalejira zaratatsua, mahai-ingurua legeari buruz, eta igandean bertso jaialdi mundiala, Euskal Herriko zortzi finalistek hartzen dutelarik parte.

29an, denok Iruñera

Iruñerrian berriz, aipatu beharko genituzke Antsoainen eta Rotxapean egindako kalejira zaratatsuak, edota Uhartetik irtenda txirrinduaz egin zen martxa. Parlamentuaren aurrean egindako mobidak, enmendakin orokorrak eztabaidatu zituztenean, eta gero, batzordean legearen eztabaida amaitzen zuten egunean. Txillardegia, I. Larrañaga eta Pitarch soziolinguistak ekarriak izan ziren, prentsaren aurrean eta mahai-inguru batean legeari buruzko bere-neritzia ager zezaten. Eta nola ez ekarri hona egun honetan berean CIE delakoaren ikasle eta irakasleek egin zuten festa giroko ekintza Gaztelu plazan. Honela zioten kartel batetan: «Dolarrak euskaldunak izango balira Del Burgok eta Urralburuk euskaraz hitz egingo lukete». Egia haundia benetan.

Honelaxe daude ba gauzak. Behar bada, azkenean PSOEek jasoko ditu behar dituen botoak legeak aurrera ateratzeko, edo behar bada ez. Hilaren 29an egingo den manifestapena garrantzi haundiarekin agertzen zaigu testuinguru horretan. Beraz, eta legeak suposatzen duen probokazioaren aurrean, euskaltzale guztiak deituak gaude kale-ara Azaroaren 29an.

J.M. GOGORZA

Aldizkari honi lagunduz, harpidedun eginez, zeure kulturari laguntzen diozu: euskal kulturari.

Bere historia osoan JAKIN beti ahalegindu da, eta gaur are gehiago ahalegintzen da, tresna bizia izaten euskal kulturari bultz egiteko eta azterketak bizkortzeko. Arintasuna eta sendotasuna bilatuz, eguneko-kotasuna eta seriotasuna elkartuz, edozein arazotan sakontasuna lortu nahi du JAKINEk.

Hori dena aski arrazoi da, gure ustez, zure laguntza itxaroteko, eta harpidetza txartela bete dezazula eskatzeko.

Gure hitza ematen dizugu: harpidedunen ugartzeak ekar lezan irabazi oro aldizkaria hobetzeko izango da oso-osorik.

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut.

Izena

Herria

Kalea

Tel.

Gurutze (+) baten bidez adierazten dudana eran egingo dut urteko ordainketa (1.200 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros

Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEk nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sírvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Heltidea

Indo eta Aristi hirugarren Mauritaniako 'Rallye aventura'n

Erruedapean area baino ez denean

Iritsi berriak dira Mauritaniako basamortuetatik Madrid-Nouacchott rallyean parte hartu duten auto eta motorzaleak. Horien artean Jose Mari Aristi lasartearra eta Juan Mari Indo pasaitarra, rallye zail honen lehendabiziko edizioan hirugarren postua erdietsi dutenak. Abentura latza izan da bere protagonistentzako, eta kontakizuna berriz kilikagarria suertatzen da Sahara eta Saheleko lurraldeak ametsetan baino ikusi ezin ditugunontzako.

Madriken, bost laguneko talde batek 'Mundo Aventura' aldizkaria egiten zuten; gai horietan zentratutako hiru aldizkari zeuden merkatuan: aipatu dugun hori, 'Los Aventureros' eta 'Aventura en el Mundo'. 'Mundo Aventura'koek duela bi urte espedizio bat antolatu zuten, motoz Mauritaniara. Eta bueltatutakoan abentura-rallye bat interesgarria izango zela ikusi zuten. Gestioak egin eta 'Rallye-Aventura' hau

prantatu zuten, Mauritaniar oraingoan ere.

Euskaldun abenturero ugari

Aldizkarian bertan ematen zuten antolatzaileek asmoaren berri eta hala apuntatu ziren zenbait euskaldun ere. Gipuzkoako bi bikote; Jose Mari Aristi eta Juan Mari Indo, 'Suzuki Santana 410 SJ' batekin; eta Javier Meaurio eta bere emaztea 'Land Rover 109 turbo'

batekin. Horiez gain, Gasteizko gazte bat motorrez joan zen eta beste Durangotar bat Santanderko batekin.

Hilabete batzuk prestaketan eman ondoren, Madrilén bildu ziren partaide guztiak, 32 auto eta 11 motor. Kopurua, ikusten den legez, Paris-Dakar proba ezagunak mogitzen dituen jende piletatik urruti geratzen da, baina mundu guztiak aitortzen duenez, haren aldean lehiaketa gogorra da Madrilik abiatu eta Saharatik paseaz Nouakchott-en burutzen den hau.

Madrilik, dena den, sinbolikoki abiatzen zen. Hiriburu horretan egin zuten partaideek beren aurkezpena komunikabideen aintzinean, eta pare bat kilometrotako zirkuito batean karreratxo bat egin ere bai. Madrilik Cádiz, hemendik Canarias-etako Las Palmasa. Han beste unti handi bat hartu, justu bi hilabete lehenago Polisarioko mutlek eraso eta gogorki aberiatua zutena, eta txoferrak abioiz zihoazen bitartean, barku horretan heldu ziren auto eta motorrak Mauritaniako Nouadhibu-ra.

Rallya martxan

Mendebal Sahararekin muga egiten du hiri horrek, eta baita burdin eta fosfato meatze izugarri batzuk diren eskualde batekin. Meategi horietako produzioa itsasoraino eramateko dago eraikia trenbide bat, munduko trenik luzeenak egunean bi bider pasatzen duena: 200 bagoiez goiti omen ditu. Trenbidea bost aldiz zeharkatu behar dela eta lehenbiziko etapa neutralizatua izan zen. Bigarrenetik aurrera hasten zen lehiaketa.

Bigarren etapa horretan egin zuten topo kotxezaleek ondoko egunetan beti eta alde guztietan berekin edukiko zuten elementuarekin: area. Rallye honek partaideek hainbat bitxikeria konstatu digute elementu horretaz; adibidez, aurreko autoak utzi duen marka-

ren kanpotik ibili behar duzula: gauez basamortuan ere ezetasun piska bat izaten denez, hondarraren azaleko geruza gogorrago bat sortzen dela, eta aurreko autoak zapaldu duen arrastoa, aldiz, bigunago geratzen dela.

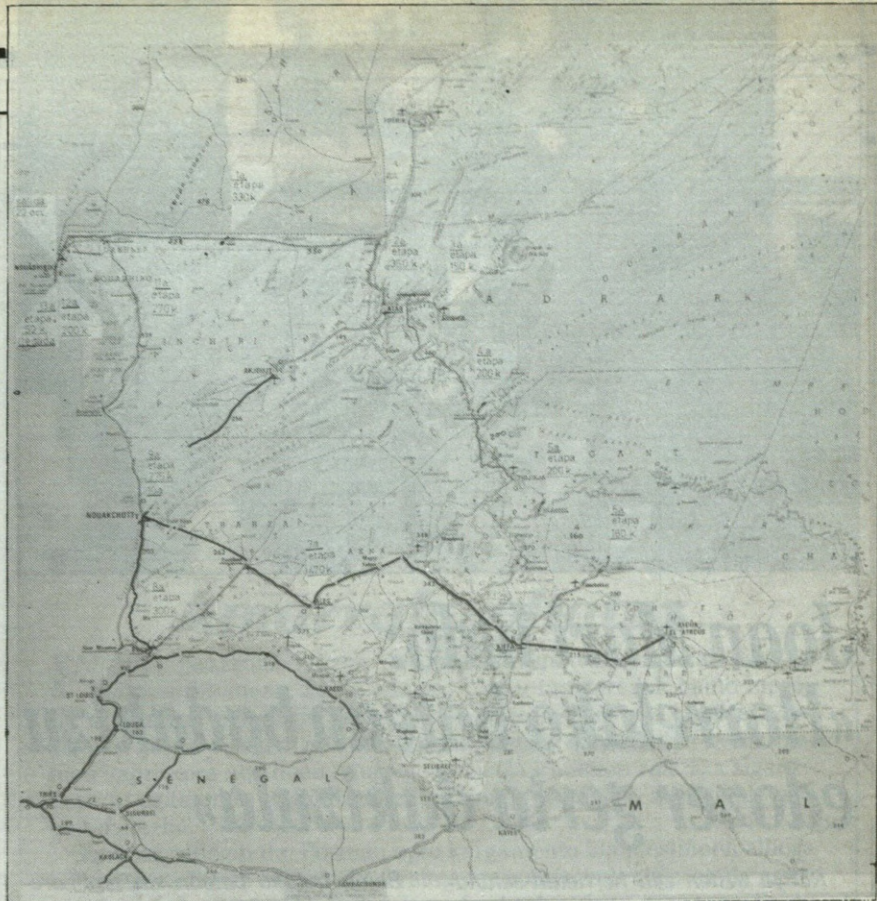
Hirugarren etaparako lau motor baino ez ziren geratzen, eta 32 autoetatik 14 karreratik kanpo gelditu ziren. Horietako batzuei karreran abiatu bezain laster tramankulua izorratu zitzairen, baina beste zenbait beldurrak bazterrerazi zituen. Ia militarrek beste inork autorik ez duen herri batean, pistak izugarri gogorrak dira. Arroka denean hala ere nondik pasa erabaki daiteke, baina areetan askoz zailagoa da hori: duen arteko etapen autoentzako balizatzeko lanak 76 urtetako bertako aitona baten laguntzarekin egin behar izan ziren.

Arearen gogortasuna

Dozena t'erdi auto geratuta, lehiaketa zaporea hartuz doa. Kronometroa justuago zaintzen da, minutu eta segunduak zuhurrago kontrolatzen dira, eta erreklamazioak ere hasten dira.

Eta gorpilen azpian, basamortua beti. Batzuetan hondartza izugarritzakoak eta dunak. Bestetan, mendi harritsuak; haize-eguzkitan kixkalitako mendiak, gainean harri-koskorrezko lautadak egiten dituztenak. Militarrek ebakitako pistak dira horietako bide bakarrak, eta bideirik ez denean brujula eta maparen laguntzaz ordu batzuek lehenagotik antolatzaileek ipinitako esolak bilatzen aha-legendu behar.

Baldintza horietan galtzea gauza normala dirudi. Rallye honetan ez omen

zen inor galdu, baina estuasun galantak pasa bai zenbaitek, eta beldurrez erretiratutakorik izan zen. Prolemaren bat baldin bazegoen ere, abioneta batek bi pasada egiten zituen, etapa hasieran bata eta bukaera aldean bestea. Irratiz komunikatzen ziren berarekin, baina desertuak ez bait du barkatzen, egun gutxiren buruan antolatzaileen irratiz guztiak zeuden hondatuak. Irratizale batek eraman zuen traste onari eskerak funtzionatu zuten komunikazioek.

Hirugarren Aristi eta Indo

Beste oztopo asko ere aurkitu daitezke holako rallyetan. Area ez denean, harriak dira. Proba honetan hirugarren bukatu zuten Indo eta Aristik auto azpia aluminiozko xafila batez gogortuta eraman zuten, eta horrek posibilitatu zien harri askoren gainetik pasa ahal izatea, denbora asko irabaziz.

Bestetan etsaia lokatza eta ura dira. Mauritaniako mendietatik Senegalera pasa zen rallye hau, eta egun haietan egindako euriak zirela medio oso hazia zetorren mugako ibaiak hainbat buru-hauste sortu zien guztiei.

Arrisku guzti horiek gainditzeko oso inportantea da autoa ongi gogortua eramatea. Azpiaz aparte, txaxisa ere sendo gogortu zioten bere Suzuki-ari Aristi eta Indok, kanpoko barra batzuekin. Amortiguadoreak ere haizezkoak zituzten, zeren eta, beraiek dioskutenez, beroarekin olioaren mehetu egiten da eta elementu hori duten trasteen ahalmena asko galtzen da.

Autoak ongi prestatu gabe zituzten askok lehendabiziko etapetan egin behar izan zuten atzera. Hala ere, eta rallyearen aurreko posturen bat lortzeko itxaropenik ez eduki arren atzetik joatea merezi zuen. Eta hala ere, beti problemak. Hondartzara iritsitakoan gurpilak 800 bat gramotaraino hustu, neumatikoa zabalago egin eta are gainean ibili ahal izateko; gero berriro harri tartera iritsitakoan errotak berriz puztu, eskuz edo hankaz, ordu erdi bat igotal horretan...

Joan Mari Indo: «Horrelako batean badakizu edozer gerta dakizula»

Rallya iristen zen herrietan sekulako espektakulua zen gure auto eta motorren iritsiera. Irratietatik-eta antolatzaileek hilabete lehenagotik abisatua zeukaten hango jendea, karrera bat zetorrela eta kontuz ibiltzeko, bideak libre uzteko auto baten burruna entzundakoa, traste arriskugarriak zirela.

Joan den urtean, izan ere, badakizue piloto famatu bat garbitu zela Paris-Dakar rallye ezagunean, baina prentsak argitzen ez duena da beste lau pertsona ere akabatu zituela lasterketa hark: bata auto bat bidetik atera eta horrek zanpatuta, beste bat palmondo baten itzalean siestan zegoela aztoratuta korrika aterata... Gure rallyaren antolatzaileek ez zuten hasieratik prolemarik nahi, eta etapa bakotzean herri batean sartzen ginenean karrera neutralizatu egiten zen: herri-
tik 20 K/o baino azkarrago ezin ginen pasa.

Antolaketa desastre bat izan zen, baina ez da ahaztu behar Paris-Dakar-en lehendabiziko saioak ere izugarriko desastreak izan zirela. Guk hondatuta geratzen ziren autoei laguntzeko kamioi 'eskoba' bat generaman: lehendabiziko egunean izorratu zen Rommel-en garaiko tramankulu hura, desertuko herrietan kamioi zaharrak salduz bizi zen mafioso batek zeramana. Mediku asturiano batzuk anbulantzia berezi bat eraman zuten, 'UVI' eta guzti... hirugarren etapan bidean geratu zen. Ura eramateko zisterna militar bat genuen... zazpigarrenean geratu zen, aurrera jo ezinik.

Baina holako batean sartzen zarenean badakizu istripu bat eduki dezaitezula, igoal autoa kixkaliko duzula, medikurik gabe aurkitu zaitezkeela. Eta antolatzaileek ere gu pasatzen ginen leku denetatik pasa behar zuten. Bost lagun artean 90 manejatzea, eta lehendabiziko aldian, ezin zaie gehiago eskatu.

Hau ez bait zen Paris-Dakar. Hura dena profesionalizatua dago. Bide guztiak markatuta, auto marka batek txofer profesionalak kontratatzen ditu, hauek roulotte-ak dituzte, egunero bainutxo bat, masajeak, hurrengo goizean autoa listo. Guk ez, guk egunero geure 400 kilometroak egiten genituen eta iluntzean gurgilak konpondu, dena zaindu, olioak aldatu, tartean abisatzen dizute afaria pronto dagoela, afaldu eta berriro segi, igoal goizaldera arte... eta goizean 'Egunon, egunon, goizaldeko sei t'erdia dira, kanpamendua altxatzeko ordua da'.

Ez da aseguruik konpetizio bateko arriskuak estaliko dizkizunik. Antolatzaileek kontratatua zeukaten aseguruak milioi erdi pezeta ematen zituen heriotz edo inbalido geratzeko kasuetan. Gero norberak bere bizia aseguratu dezake, hori bai. Autoa ez dizu inork horrela hartzen. Bestalde, itzultzerakoan han utzi genuen gure Suzukia, barkuaren zain. Hil honen bukaera aldean iritsiko omen zaigu, Cadiza.

Senegal ibaieko pare bat etapa bertan behera utzita, ibai bazterretan zeudelako, berriro ere Nouacchott alde-
ra, itsas bazterretik. Horieta etapa batean lortu zuten bere klasifikazio egokia bi gipuzkoarrok. Itsas bazterreko dunetatik ibili behar eta etapa baten hasieran marea goian zegoenez barru aldetik jo behar izan zuten.

Baina erdi bidean edo, urak behera eginga zuela ohartu ziren eta uraren bazterretik jo zuten. Besteak ez ziren ausartzen, area bigunegia egongo ote zen beldurrez, eta hala atera zizkieten 15 eta 30 minutu bigarren eta hirugarrenari.

Nouadhibou azkenik

Nouadhibou-n bukatu zen abentura. 250.000 pezeta kostatu zitzaizen bi lagunoi 13 etapatako rallye honetan parte

hartzeara. Ordainetan, eta hirugarren saria irabazirik, 100.000 pezeta jaso zituzten. 3.000 kilometro inguru korritu dituzte, hoietak 400 litro gasolina errez.

Haizearen filtroa 4 bider aldatu behar izan zuten, olio 3 aldiz... Ura sobe- ra berotzen zenerako bentilagailu bat zeramaten, eta zenbaitek baita olioaren- tzenako radiadoreak ere. Eta etengabe erne ibili behar.

Munduko parajerik ederrenetakoak ezagutzeaz gain, hamaika penaltate ja- san behar izan dute. Kafe eta gailetak gosaldut, eguerdiz sandwich batzuk, eta afari beroa. Edateko ura, putzutik ate- ratzen zenean pastila bat bota eta le- jia gustoduna. 'Ura bukatutakoan kontu- ratzen haiz' esplikatu digute, 'bi lagun- en artean' hamabost litro edaten genituela egunean zehar'.

Madagaskarren hurrengoa

Joan Mari Indok hurrengo proiektua eskuartean darabil. Tabako marka ya- nki ezagun batek, urtero espedizioak an- tolatzen ditu, berak ordainduta, mundu- ko zenbait erresumatako 'abenturo- rik onenak' hartu eta parajerik harriga- rrienen zehar. Dena, publizitate kan- painaren barruan.

Hurrengoa Madagaskarren izanen da, eta Estatu Espainoleko eskualde ez- berdinetan aukeratu dituzte ordezkari- ak. Guztien artean hiru hautatuko di- ra, Birmingham-go Leyland fabrikara joateko, eta beren autoekin trebeenak diren biak joanen dira Madagaskarra. Abentura horretan beretzako leku bat badenaren itxaropena du Joan Mari In- dok.

JON eta AGUS

Hong Kong-eko kronikak

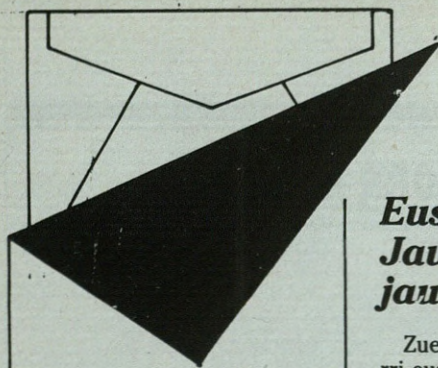
Amarrak soltatuz

FIGURA bakartiak biltzen dira portura junkoak amarrak solatuz abiatzen direnean. Beste edozein barku moeta- renak baino inpresio sakonagoa egiten du junko baten joateak. Niri beti zigarreta bat pizteko gogoa sortzen zait. Irla galdu batetan, mensaiadun botila ola- tuen kapritxora utzi duen naufragoa naizela iruditzen zait. Eta zigarre- ta piztu egiten dut; Hong-Kong-en, oraingoz bahintzat, zigarretak eros bait daitezke.

Junkoak aldegin du. Portuan opio kargamentu klandestinoen albora biltzen gara figura bakartiak. Oraingoan polizia koloniala ez da ager- tu. «Oraingoan ere ez», komentatzen du batek etsipen estrainoz. Ez du inork nahi polizia kolonialaren brigada ager dadin, noski. Baina guz- tiok dakigu, egunen batean, gutxien espero dugunean, ziuraski, ager- tu egingo direla, guztiok inguratuz.

Gero eta gutxiago gara portuko arkupetara hurbiltzera ausartzen garenok. Ahal dugunok. Itsasoa gaur bare dago. Itsasominak bultzatu nau honaino. Arkupetan babesturik, euriari so, junkoaren oihal bus- tiak itsasaizet puzten direla dakusat. Hauts hezearen usaina belar moztuberriarena bezala, mundu guztian berdina da. Gero eta bakana- goak dira ere Hong-Kong-eko porturaino iritsi daitezkeen junkoak. «Ze berri inguru haietan?» garraixi egin diot marinel bati. «Zaharrak berri...» erantzun diot tradizioari jarraiki. «Hemen ere betiko moduan...» erantzun diot nik bere ohizko itaunari. Kaiko taberna lasai batetan li- kore kopa banaren inguruan elkarrizketa luze joango litzake. Baina presa dugu guztiok.

Postaria ez da sekula etxe aurrean gelditzen; elkarrizketa telefoni- koak bide-zigorretan desbideratzen dituzte; kostako patruilerak gero eta erneago dabilta junkoen joanetorriak zaindiz. Hong-Kong-en ere bizitza badoa. Egunerako amarra berri bat soltatzen dugu. Portua urrun- duz doa. Portua uzten duen junko bakoitza azkena izan daitekeela pentsatuz abandonatzen ditugu arkupeak. Amarrak soltatuz doaz, ezinbestean...

Zuhaitzak eta hauteskundeak

Hauteskundeak datozela eta, talde politikoak hasi dira beren kartel eta publizitatea kalean zehar ezartzen. Beti bezala edozein kaleko izkin kartelaz josirik agertuko zaigu. Paretak, hormak, etxeak etab... pasa baino onar ezina dena Zuhaitzetan ipintzea da. Dagoeneko grapaz, il-tzez, zintaz eta kolaz ipinitak ikusiak ditugu. Ez dakit nola bukatuko den hau baino eskatzen dugun bakarra hau da Zuhaitzak pakean utzi ditzatela.

**Donostiako Ekologis-
ten
Batzarra**

Eusko Jaurlaritzako jauntxoak!

Zuen publizitatea «irakurri euskaraz, orriz orri, egunez egun», baliogabea da, euskaldunoi eskaintzen diguzuen iseka bat, gure hizkuntzan hitz egiten ez duen bitartean. Udal eta Diruetxeetako jauntxoei, beste horrenbeste esaten diuzet, administrazioek gureganatzen dituzuen pape-rak, gazteleraz idatziak bait daude gehienak.

Egunerokoa, euskaraz hitz egin nahiean, kalipu guztiak galtzen ditugu zuen administrazio erdaldunean. Joan den ostegunean bertan, bi bankutan izan nintzen. Aurrenekoan bulegariak gazteleraz hitz egitera behartu ninduen, «maiz gertatzen zaiguna...». Baina bigarren bankuan, gogor eutsi nion euskaraz hitz egiteko nire asmoari eta bulegariaren eskakizunari ez nion amore eman; nire herrian, nire hizkuntzan mintzatzeko eskubidea nuela esan nion eta gure zerbitzura leihatilan jarraitu nahi bazuen, lehenbailehen eus-kara ikasteko garaia zuela. Gazteleraz ez niola egingo konturatu zenean, lankide bati dei egin zion, nik euskaraz eskatzen niona gazte-lerara itzuli ziezaion.

«Gure bizitza hobetzea» aipatzen zuen slogan bezala partidu batek hauteskunde prestaketako denbora hon-tan. Non hobetua badago eta promesak ekintza bihurtzea nahi dugu. Baina sines-gaitz ditugu zuen agintzak, aspalditik euskaraz idazten, hitz egiten eta irakurtzen saiatzen garenok; ez bait dugu zuen aldetik hobekun-tza handirik ikusten... EEera sartzearekin egin ziguzuen promesak ere noizko dira? Gaur ere RENFEko bidaiariak hor egon gara geldituta, merkantzia bati bidea uzteko. Bertako bi-daiariak noiz lortuko ote dugu gure trenbidean ibil-tzeko lehentasuna? Gure bi-zitza hobetzeko asmoa har-

tu baduzue, garraio publi-koak hobetzen saia zaitezte eta bidaiariei hilabeteko edo urteko bonoak eskaini, garraio publikoetan behar hainbat joan-etorri egiteko bidea izan dezaten, beste Europako herri batzuen an-tzera.

Euskal Herrian Euskaraz eta lasaitasunean gure egin-beharrei erantzuteko keme-na izan dezagun, zuen ekar-pena eskatzen dugu. EKIN!

**MAIALEN ETA
LAGUNAK**

Euskararen Legea onetsia Nafarroan.— Nafarroako Euskararen Legearen proiektuari eskubiaren nahi bezainbat enmienda erantsita, PSOEren eskuzabaltasuna medio, bere azken erredakzioa burutu eta abenduaren lehenengo egunetan bozkatzeko pres-tò laga zuten Nafarroako Parlamentu autonomoan. Orintsu izena eta guzti aldatu den Lege proiektua —*Ley Foral del Vascuence*, ofi-zialki bataiatua— onetsia izan dadin hogeitasei botu beharko dira, sozialisten eskuetan hogeitasei daudelarik eta ia besteak oro 'enmienda-zaleenetan'. Beraz, tramite ofiziala egitea baino ez da falta dagoeneko, zeina euskaraz hitzik ere egin ez duten parlamentarien artean egingo den. Euskararen indartzeko eta hedatzeko omen zen Lege aldrebes honen aurka zure boza haizeratzeko EABak Iruñeako ma-nifestaldira deitzen zaitu azaroaren 29an.

Donostiako UEUn mintzaldiak burutuz ari Joan den astean zehar Donos-tian ospatu diren UEUko udaz-keneko bigarren ihardunaldietako lehe-nengo asteko mintzaldien ondotik, beste hainbat burutzen ari dira aste honetan ba-rrena ere. Aste buruan «Lurralde antola-keta» gaiaren inguruko mahai-inguruan Parlamentuan eztabaida-tzeko dagoen lurralde antolaketari buruzko lege ikuspundu des-berdinak aztertu ziren. Eta aste honetan giza-zientzien inguruan dihardute: «Gatazka, gizarte produkto baikorra»z aritu da Jokin Apalategi, prentsa eta irratiaz mintzatzen Antton Azkargorta eta J. Vicente Idoiaga izan direlarik. Ostegunean «Modernitate» pun-tutzat ipinita Beltza eta Joxe Azurmendik ekin diote, datorren «Larrun» aldizkariko gai zentrala beteko duen gaiaren joraketan. Ostiral honetan emango zaie amaiera beraz ihardunaldi, «Eus-kararen egoera legala» gaingurutzat hartuta.

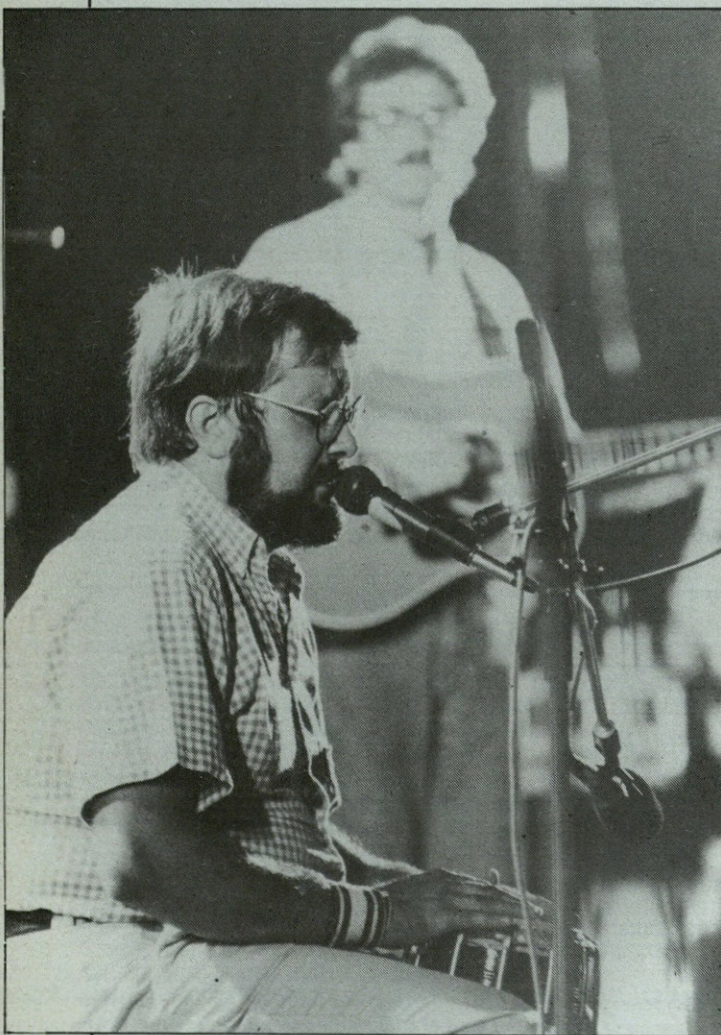
Seaska kalean irtenbide bila Iparraldeko ikastolek finantziamentu publikoa jaso dezaten Parisko Gober-nuari negoziaketa bide bat posible egin dezan eskatu eta ikastolen egungo egoera salatze-ko, Seaska Ipar Euskal Herriko Ikastolen elkarteak manifes-taldi bat burutuko du azaroaren 29an, hain zuzen Iru-ñean Vascuencearen Legearen aurka beste bat izango den egun berberean. Betiko eskakizunen obratzeko eta negoziaketa bata-tara heltzeko eskaera honetan parte har dezagun AEKK ere bere indarrak bateratzeko deitzen ditu euskaltzaleak, berreuskaldun-tzearen esparruan tinkoki lan egiten duen *Seaskari* merezi duen eta hainbatetan ahaztutako babesa eskeini diezaiogun.

Pailazoen disko berria Telebistako Txirri, Mirri eta Txiribiton paila-zoek disko berri bat kaleratu dute IZ diskoe-txearen eskutik: «Ormatxulo»; beren bigarrena, dis-koetxe berberarekin «Tortolika» plazaratu eta gero. Diskoa osatzen duten bederatzi kantuen tartetan hitz eta guzti egiten omen dute, telebistako ikuskizunetan egiten dutenaren kutsurik galdu ez dezan. Bestalde, Esnaola eta Urruzola soinu-jotzaileen diskoa argitaratu berri du Elkar diskoe-txeak, eta Soñuak bere aldetik «Baldin bada» talde irundarraren lehenaren grabaketa ipini zuen kalean «*Lur azpian bukatuko du-zue*» titulupean, Katu, Santi, Dani, Roberto eta Kandik osatutako taldeak beren kontzertuetan jotzen dituzten kantu ezagun guz-tiak dakartzalarik.

Txotxongilo Jaialdia Tolosan Egunotan ospatzen ari da Tolosako IV. Nazioarteko Txotxongilo Jaialdia, astele-henean hasi eta hilaren amaieran amaituko dena. Tolosako CIT antolatzaileak txotxongiloen alorrean dabilzan zortzi talde ekarri ditu, horietar-rik bi baino ez direlarik Euskal Herrikoak, «Goiztiri» bilbotarra eta «Ordago» gasteiztarra. Besteak, Bartzelo-na, Granada, Sevilla eta Valenciakoak dira, Kanada eta Txekoslo-bakiako beste bi talderen ondoan, azkenengo hauen bixita dato-rren astean Eibarren taulartzeko ere profitatuko delarik. Besta-de, ohitura den bezala, jaialdiaren ekingiza paralelu gisa ikasta-roak eta mahai-inguruek ere beren txokoa izango dute Dolgi ita-liar adituaren presentziarekin.

«Oskorri in fraganti» disko berriarekin
hamargarren elepea kaleratzear

Natxo de Felipe: «Hamabost urte bete ditu Oskorrik euskal kantagintzan»

Disko berria dakar Oskorrik bere sorreraren hamabostgarren urtebetetzean. Disko horren izena «In fraganti» izango da, eta abendurako kalean izango da.

Guk ere 'in fraganti' harrapatu nahi izan ditugu berriak, eta Natxo de Felipekin berba egiteko parada izan genuen. Berak kontatu digu, 15. urteurrena horrekin batera beste zenbait proiektu ere badituztela eskuartean: kantaldi-espektakulu batzu otsailerako eta ehun abestiz osaturiko liburua.

ARGIA.— Dagoeneko Oskorriren sorreraren hamabost urte bete direla jakin dugu. Nolabait ospatuko al duzue?

NATXO DE FELIPE.— Bai, egia da, honez gero kunplituak ditugu. Gaur egunean musika talde batek hamabost urte betetzea oso normalea ez dela iruditzen zaigu, eta nolabait ere ospatzea nahi genuen, nahiz eta oraingoz kontua pixka bat atzeratu egingo den, ze holako ospakizun batek beti ematen

du aintzinako edo kutsu zahar bat, arriskutsua gauza berriak egiten ari baldin bazara behintzat. Horrexegatik nahi izan dugu disko berria atera arte atzeratzea.

A.— Noizko aterako da bada diskoa?

N. de F.— Ba, Durangorako bai. Aste honetan bertan agian, elkarrizketa hau kaleratzearekin batera. Gero, otsailean edo, ospakizun bat egiteko asmoa daukagu, hamabost urte hauengatik elkarri belarritik tiratzeko: kantaldi bat egingo dugu. Asmoa zera da, ahal bada, kantaldia zuzeneko disko batean grabatzea eta Telebistarako —edo bestelako telebisiotatarako bestela— imajinak hartzea. Berehala zabalduko den Arriaga teatroan bizpahiru ikuskizun emango genituzke, zenbait antzerki talderen espektakuekin, beste musiko batzuren errefuertzorekin... musika kantaldi soil bat izan ez dadin. Ikusiko dugu, oraingoz kaleratzear dagoen diskoa bait da eskuartean daukagun lehen ardura.

A.— Zenbakarren disko iristen zarete datorren honekin.

N. de F.— Hau hamargarren elepea da, doble bat ere badaukagula kontutan hartuz gero. Honetan berrikuntzarik ba ote dakargun ez gara oso konziente, gauzak egiten ari zaren ahala ez bait duzu antzematen, baina eboluzio musikala agerikoa da.

Diskoaren edukia heterogeneoa da, oraindik ere guk lan monografikoak egiten ditugula uste duen jende bat badagoen arren, aintzina egin genituen bezala. Hura kasualitate bat izan zen, alde

batetik Arestirekin kantu mordo bat egin genituelako, eta bizi izan zen bitartean gure letrista izan zelako, eta bera hil ondoren bere kantuekin omenezko diskoa atara genuen. Hurrengo Etxeparen kantuekin egin genuen, denbora hartan oso interesaturik egon ginela-eta. Bestela heterogeneoak dira kantuok.

A.— Zer ekarriko duen aurreratuko zenuke? Izenburua, abestiak...

N. de F.— Izenak ez du edukaren zerikusi handirik, azken diskoetan «Adio Kattalin», «Hau hermosuria!» eta horien antzera, kasu haue-tan barruko definitzea baino zerbait musikalagoa eskeini nahi izan dugularik. Eta «Oskorri in fraganti» deituko da oraingoan. Portada berak ere zertxobait eragin du izena aukeratzearkoan; nik uste, taldeak egindako lan konkreturen bat izango balitz erizpidea bestelako izango litzatekeela.

Testuei dagokienez, badira Joxe Austin Arrietarenak, Joseba Sarriandiarrenak, Amurizarekin moldaturikoa, Jon Sarasuarenak, herri kanturen bat eta gure atreben-tziaz egindakoak. Musika aldetik ere heterogeneitate hori mantentzen da, taldeko Bixente Martinez, Antton, Fran edo nik konposaturikoekin; gehi herri kantuak, noski.

A.— Azken aldi hauetan Oskorri kantaldi eta diskoetara mugatzetik ihesita bestelako kolaborazio-tan ere murgildu da.

N. de F.— Zera gertatzen da, euskaldungoaren mundua oso ttikia dela eta askotan nolabait ere besteren proiektuetan parte hartu behar izaten dela. Guk gustora gainera. Ez da lehendabiziko aldiz liazten eta ligatzen gaituztela. Azken honetan, «Maskarada»rekin. Ezaguna da bestalde, Arestirekiko gure maitasun izugarria, eta adiskidetasun handia izan zela denbora hartan. Hauek beren proiektua azaldu zigitenean... nola ukatu.

A.— «Maskarada»rekin harreman estua duzue.

N. de F.— Bai, aurrekoan ere «Gastibeltzaren karabina» obrako musika jarri genien. Egia esan, beste zenbait ere etorri zaizkigu gure kolaborazioaren eske, baina

ezinezkoa zaigu jadanik. Iaz pare bat pelikulatara-ko musika egin genuen: «Kalabaza tripontzia» eta oraindik atara ez den Telebistarako serie batetarako. Baina horrek izugarri kentzen digu denbora gure zereginetarako, eta nahiago genuke gure proiektuei dena ematea, daukagun kalendario estua eta guzti. Ez da beraz, besterik posible izango, nahiz eta gustoz hartzen ditugun guztiok.

Eta «Maskarada»rena, ba, «Gastibeltza»rentzako musika egin genuenean, pasatu genien aspaldian guk Arestirekin egindako teatro lana-ren gidoia. Guk Arestirekin batera, eta Burgosko juizioa zela-eta, teatro musikal ttiki bat egin genuen, «Oskorrigaitz» deitzen zena. Iaz esan ziguten bazutela, Arestiren heriotzaren hamargarren urte-hurrena zio, zerbait taula-ratzeko asmoa, eta gidoi hura pasatu genien, gero beste bide batetik abiatu diren arren. Eta horretan parte hartzeko proposamenari ere baiezkoa eman genien.

A.— Arestirekin berriz, ze harreman izan zuen Oskorrik.

N. de F.— Nik ez nuen Aresti ezagutzen, baina bere liburuetatik hartutako poe-siekin pare bat kantu egin nuen eta bere etxera joan ginen kantatzera. Gustatu egin zitzaion. Jende askok uste zuen hainbat polemika piztu zuen gizon hura zeharo za-karra zela eta nik zer dakit! Keba, aldiz oso gizon atsegi-na zen horretarako. Eta go-goratzen dut ez ginela bere laguntza eskatzen bakarrak izan. Gu hasi ginen berare-kin batera kantuak eta mol-datzen, harreman pertsona-leraino heldu ginelarik. Era-gin handia izan zuen orduan Arestik gure musikan, gure musika egiteko modua bide-ratu zuelako nolabait, berari esker jo genuelako euskal kantutegietara, bertsolarien-ganako interesa sortarazi zigulako.

Beste nonbaitetik esan izandu da modu hortako tes-tuak izkiriatzera behartu ge-nuela eta abar. Eta ez da ino-la ere egia. Mukitsu batzu gi-nen gu, esperientziarik gabe-koak, eta aldiz, nik uste, be-rak aurretik bazituela tanke-rako poesiak. Bera ere kon-turatu zen desberdina zirela irakurtzeko izkiriartzen zuen

poesia eta kantatzekoa, pu-blikoaren aurrean bapatean bota eta harrapatu behar de-na. Horregatik zen zuzena-goa gure kantuatarako era-biltzen zuen hizkera, politi-koagoa. Behinola gure kan-tuekin gidoi antzeko bat egi-teko proiektu batzu aurkeztu zizkigun, aurrera atara ez zi-renak, baina azkenean nahi-ko landutako bat bidali zigun eta luzatu egin genuen pixka bat: «Oskorrigaitz». Burgos-ko prozesuaren ondorengoa zen, obra oso zuzena eta go-gorra, leku itxitan eta ezku-tuki dozena erdi bat aldiz egin genuena.

A.— Oskorrik harrera ona izan du azken urteotan. Musika herrikoia eta folkaren berpiztea ote dator...

N. de F.— Ez dakit. Guk ez dugu nahi gure musika folk etiketa estu horretara muga-tu nahi. Etiketa horren az-pian oso gauza inbomilista bat bait dabil, betiko gauzak errepikatzen ari den jendea. Baina gure musikaren harre-ra on hori beste konponente batzu eskeintzen dituelako dela, egoera berezi batean bizi garelako euskaldunok

eta gure izakera etengabeki erreibindikatzeko beharra sentitzen dugulako. Eta gai-nera ahalik eta modurik mo-dernoenean. Espainia mailan nahiko folk puroa egiten du-te, eta guk aldiz ez dugu ino-lako beldurrik izan jazz eta pop-etik hartutako eraginak hartu eta gure estilora egoki-tzeko.

Gure esperinetziak jakina-razi digu gutxi oso gutxi da-kitela kanpoan eta beti ere jakinmina erakusten dute, kreatibo eta estetikoak ez di-ren beste arazo batzuegatik ere. Pribilegiatu samar izanik, Alemaniara ailegatu gara disko batekin eta baliteke Frantzia beste bat atara ahal izatea.

Elkarrizketa amaitu ge-nuenean beste kontu bat aitatu zigun Natxo de Feli-pek: beren ehun abesti bildu-ko dituen liburua kaleratuko dutela datorren urtean, par-titurez nola kantuen letraz osatua, alemanera, ingelese-ra, gaztelera eta frantsesera-ko itzulpenez. Bitxikeria po-lita!

Gorka ARRESE

Azaroaren 20ez hil zitzaigun Muxikako erresinola

Balendin itzalita, Enbeitarren mendebeteko lanaren errainua distiretsu

Milaka lagunek lagundu zuten Balendinen gorpua Muxikako kanposantura.

**Enbeitarren
bertsolari-
enborrean
piztutako
azkenaurreko
adarra itzali
egin zaigu
berriki,
ez-beharrez eta
ustekabeen.**

Badirudi azaroaren 20a patuak oroimenean iltzekatu nahi digun fetxa bilakatuko dela. Balendin Enbeita egun horretan hil berri da, Galda-kaoko ospitalean hiruzpalau

egin eta gero. Zabale-Ormaetxeko sapaian zerbait egiten ari zela, lurrera jausi eta sahieski batzu apurtu egin zituen. Egun pare bat beranduago, birrikak odolez bete eta itzuliezinezko larririak jo zuen Balendin.

Hamaika aldiz errepikatu zaigu egun berean bi urte lehenago hil zela Santi Brouard, baina gogora dezagun egun horretantxe ere oso gizon esanguratsua hil zela, Franco diktatorea alegia. Lortuko dute, bai, azkenean, A-20 egun ahaztezina bilakatzea!

Osasuntsu eta bizkor

Muxikako bertsolari zaharrek larogei urte zituen hil zenerako, baina halere azken aldian oso ondo zebilen osasun aldetik. Duela hilabete bi berarekin izan ginen ARGIAko kazetari bi eta berton frogatu ahal izan genuen. Elkarriketa hartarako kontatu zigun Balendinek berak, urriaren 2ko dataz argitaraturiko aldizkarian: «Osasunaz nahiko ondo nabil orain. Beherakoa eduki nuen orain dela hamar hilabete, zutundu gura eta zutundu ezin, baina gaixoe-txean begiratu eta ez nuela ezer. Ez zidaten ezer topatu, etxera joateko, eta hemen nabil». Halere, bertsolari zenduak aitortu zigunez, oso kontuz ibiltzen zituen janari-kontuak eta gainerakoak. Oso osatua ikusten zuen bere burua Enbeitak, eta egia esateko inortxok ere ez zuen espero oraingoan behintzat hilgo zenik. Istripuz gertatu da eta horrek sortu du bere ingurukoengan hainbesteko arrabia eta pena sentitua.

Ustegabeen jasotako sorpresa zorigaitzoko hau pasatzen joango den neurrian, gero eta ageriago geldituko

da Balendinen fruitu eta emaitzen itzala. Alde batetik, familia bera, aita bezain bertsozale eta euskaltzale fin diren sei seme-alabak. Bestaldetik, Balendinek utzitako bertso-ondarea, bai plazaz-plaza egindakoa, bai liburutari eta aldizkariari bildutakoak. «Nere apurra» izeneko liburua argitaratu zuen ez oso aspaldi, eta duela hilabete bi bigarrenak irten zuen kalea: «Bizitzaren Joanak». Azken liburu honetan bere bizitzako hainbat pasarte biltzen ditu, eta berorren testigantza ikaragarri baligarria gerta dakioke mementu honetan hildako bertsolariaz arduratu den edonori.

Euskara eta Euskadiren askatasuna

Balendinek gertu zeuzkan pertsonak diotenez, eta berak ere bertsotan argi eta garbi erakutsi izan duenez, bi izan ziren Balendinen bizitza gidatu zuten xedeak: euskara eta Euskadiren askatasuna. Beroriek hitzez eta ekintzaz zerbitzatzen erabili zituen bere urte luze eta emankorrak.

Azaroaren 22an, bi hilabete lehenago bere azken liburuaren aurkezpena egin zuen leku berean, eman zitzaion azken agurra Enbeita zaharrari: Muxika-Areatzako elizan. Egun horretan bertsolaritza, euskalgintza eta politikaren munduko pertsonaia ugari azaldu ziren eliza zahar horretara, guztiok hunkiturik eta beren esker ona agertu nahiz. Beti hain gertu eduki zituen bi bertsolari mundialek honela agertu zuten Balendinekiko zorra:

AMURIZAK:

Agur Zabale-Ormaetxeko erleen ugazabari.

*Euskarearen babera
Gure lana izan bera.*

Enbeita lar Balendin

Balendinen eskuz egindako liburu-dedikatoria batetik hartua.

Larogei urte makurtu barik bertsolari ta gudari begi batean zeukan euskara bestean zeukan Euskadi. Urretxindor bat egun sentian hortziari kantuz ari, eiozu leku erdi-erdian gure Balendin zanari.

LOPATEGIK:

Lehen bertsoa nik haurtzaroan entzun neban zure agoz eta geroztik emon daustazu nahiko ejenplu eta poz bazoazela dinoe orain ni ez nago horren ados zure adarren kimu berriak oraindik loran bait dagoz.

Aurtengoz gero txapelduna den Sebastian Lizasoren bertsoak ere ezin izan zuen falta, jakina, aurrekoak bezain zordun eta sentikor:

Bertsolarien maisuen maisu eta guraso bestetik, txori zaharra mututu arren kumeak kantuz atzetik gure artean izango zera lurperatugatik izarrak argi egiten baitu hodei guztien gainetik.

Bertsolariekin batera, Herri osoaren agurra jaso zuen Balendinek, aurretik beste omenaldi asko eta askotan jaso zuen bezalaxe. Azken omenaldia izan zen honetan ere, kolore desberdinetako jendea bildu zen. Joan zaigu Balendin Enbeita, eta ARGIA ere pena berezi batez sentitu dugu berria, geure bertso-orraldeetan kolabo-

ratzaile finenetakoa bait genuen, azken bizpahiru urteotan kaleratutako dozenaka bertsoak lekuko. Geure dolumin sentituenak familiari,

Ezkerrean, bere emazte Klararekin, eta eskuinean familiako sei seme-alabak: Kepa, Abel, Libe, Moises, Josu Andoni eta Jon.

utzitako herentzia biziak ere guztioi kontsolamendurik ekarriko digulakoan.

P.U.

BERTSO BANAZ BALENDINEN OMENEZ

Manuel Lasarte

Il zera familia maite zendun aita. Betiko jaio zanik inortxo ez baita. Mundua utzi dezu Jaunak ala naita agur zerura arte Balendin Enbeita

Joxe Lizaso

Euskadiri galdu zaio izar bat eder argia betirako isildu dan Balendin bertsolaria luto beltzean gelditu gera bertsolari famelia azaroaren hogeitabia egun gogoangarria

J.P. Mendiburu

Udaberriko txori maite bat neguak eremaitea denek dakigu zonbat den gauza lazgarri eta tristea. Penarekilan jakin izan dut Balendin zure joaitea agur eta erdi Bizkaialdeko erresinola maitea.

Joxe Fermin Argiñarena

Azaroan hogeia zer egun astuna, Heriotzak albaba Muxikan jo zuna. Balendin eraman du maisutan laguna bertso zarren habea gizon euskalduna Orain nork beteko du »tzi dun hutsuna?

Xanpun

Iparraldeko agur batentzat harturik urrutizkina zauritua den familarentzat eskaintzeko dolumina baina agur hau zuri Balendin zu bertsoaren dohaina gogoz argia bihotzez garbi eta urrezko mingaina guretzat zinen su-nortasuna lurrutan gizon egina.

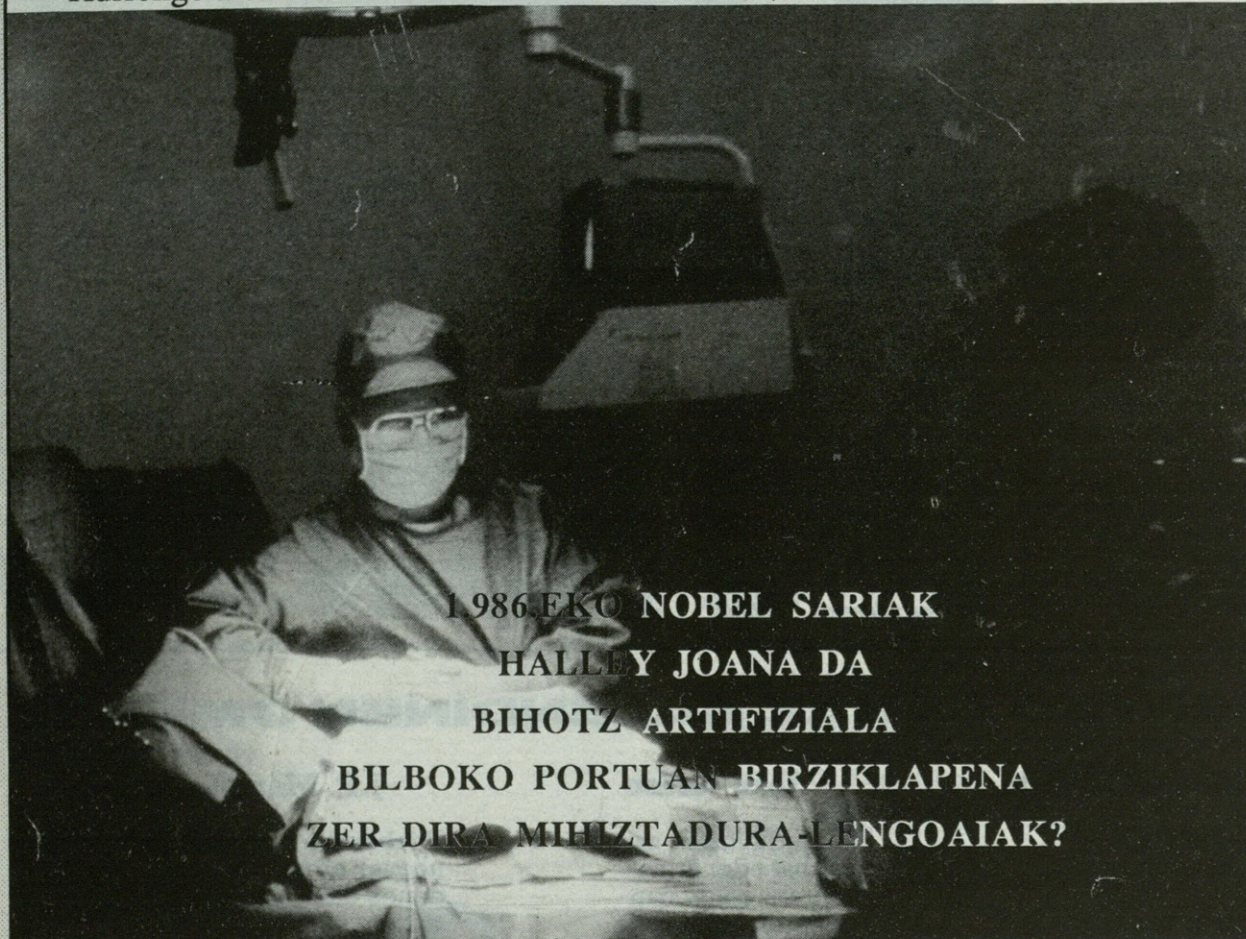
Jon Mugartegi

Egia da bai gure Balendin mundu hortatik joan dala denok saminez bete ginuzen entzun ta berehala bihotz oneko gizon argia ekintzetan zerbitzala esango nuke bertso munduan bere semeak gerala Jaunak saritzat gordeko dizu Zeruko aulki zabala

ELHUYAR

ZIENTZIA ETA TEKNIKA

Hurrengo alean

1986. EKO NOBEL SARIAK
HALLEY JOANA DA
BIHOTZ ARTIFIZIALA
BILBOKO PORTUAN BIRZIKLAPENA
ZER DIRA MIHIZTADURA-LENGOAIK?

Abenduaren batean zure kioskoan

"Elhuyar. Zientzia eta Teknika" aldizkaria jaso nahi dut. Urtean honen sei ale jasoko ditut gainera doan "Elhuyar" aldizkariaren bi ale.

Izena.....
Helbidea..... Lanbidea
Hiria..... Telefonoa
Ordainketa:

Errenboltsoz

Kontu korrontea k/k: zenbakia..... Bankua:.....

- ☐ 1.987.erako 2.200 pta. Euskal Herria eta Frantzia
- ☐ Bi urterako 4.100 pta.
- ☐ Hiru urterako 6.400 pta.
- ☐ 1.987.erako 2.750 pta. beste herrietan.

Harpidetza-txartela: ELHUYAR Kultur Elkarte. P.K. 361. DONOSTIA

Astekehenean hasi zen Bilboko Nazioarteko Zinema Labor eta Dokumental Lehiaketa

Hauteskunde erdian Nazioarteko Zinema Bilbon

Astelehen honetan hasi berri da Bilboko nazioarteko zinema labor eta dokumental lehiaketaren 28. edizioa. 6 egunetan zehar mundu osoko produkzioak iritsiko dira Bizkaiko hiriburura.

Orotara 384 filme izan dira aurkeztuak lehiaketara (350 atzerrikoak), gero horietatik 174 hartu dituztelarik lehian. Lehiaketarako atalaz gain badaude beste zenbait gauza interesatzaileak: kartzeko zinealdi honen ingururua: saio bereziak, informatiboak, retrospektibak, liburuen aurkezpenak, hitzaldiak, festak eta abar. Kanpotik begiratuta janzkera ederra beste urte batzutan mami gutti izan duen gorputzerako. Lehiaketa honek 'A' kategoria daukan arren, hor ematen den zineak —agian osos espezializatua delako edo— ez du lortu azken bolaran jente gehiegirik hurbil araztea.

Aurtengoa izango da Batzorde arteztale honen azken urtea, baina hala ere Lehiaketa honek zuzendari gabeko dirau. Manu Pagola joan zenetik (bota zutenetik) ez da arteztale leku hori bete.

lazkoan lau pertsonak osatutako batzorde eratzaileren esperientzia ezagutu ondoren, aurtengoa Jose Julian Bakedano besterik ez da geratzen.

Batzorde arteztale honen helburu bat da beste edizioetako diru zuloa betetzea, eta lehiaketa hauteskunde berritzaile hauen amaieran kokatzen bada ere, Joseba Intxaurrek erakutsi zuen esperantza mitin eta mitin artean jentea hurbilduko zelakoan zinea ikusten.

Lehiakera doazen filmeez gain badaude beste saio batzuek: zinezale eta parrandariak gozatzeko: prentsaurrekoak, mahai inguruak, saio erretrospektiboak, saio bereziak, eta azkenean festa Nacha Popekin eta guzti.

Erretrospektibatan, Zinema filipino berria, Raymond Depardon-en zikloa, Atzo eta gaurko Latinoamerika, Jiri Trnka-ren bilduma, Telebistarako eginiko dokumental italiarrak, eta espainiako zinemako filme laburrak aurkitzen ditugu.

Saio berezi bi: 'Jimmy Hendrix plays at Monterrey' mitoa eta erraldoiaren bizitza eta lanaz eginikoa; eta Berlin sinfonia de una gran ciudad' filmea, Katalunyak Pegasus jazz taldeak zuzenean joko duenari. 68 minutu irauten duen zuri beltzeko filme honek hiri horren berri dakarkigu. Goizetik gauera, bizitzako gorabeheretaz, kaleko plazerretaz, langileen ekintza ixilaz, masaren mugimenduz... eta hau dena musika zuzenean dautalarik.

Aurkezpen eta prentsaurrekoetara jotzen dugularik, baditugu hiru ihardunaldi: 28an J.B. Heininen 'Catalogo de las películas estrenadas en Vizcaya (1929-1937)'; 29an 'Cortometraje independiente espa-

ñol' gaiari buruz hitz egingo du Contracampo aldiizkariko zuzendaria den Francesc Llinás-ek; eta azken orduan eratuak prentsaurrekoak euskal zinemari buruz.

Lehiaketaren egoitza nagusia Gran Via zinean izango da, baina areto horretaz gain dokumentalak, filme laburrak eta animazioak lantxoak Ayala antzokian, Arte Ederretako museoan eta Deustuko unibertsitatean ere ikus daitezke.

Espero dezagun iazko zenbait antolaketa akats gaindi-

ntzea, eta doan ikuslegoa pozik ateratzea, bada garaia azken urteotako zulotik ateratzen hasteko eta.

I.G.

ARGIA LEHIAKETA (3)

Lehiaketarekin aurrera, aste honetan, hirugarren galdera honi erantzun beharko diozue:

— **Zein da Nafarroan gehien entzuten den Irrati Librea?**

Erantzun argi eta garbia zenbaki honetan bertan aurkitu ahalko duzu ondo bilatuz gero.

Lehiaketa honek dirauen bitartean egindako galderei erantzun zuzena asmatzen dutenen artean **Gabriel Arestiren Lanak** eta **ARGIA** aldizkariaren harpidetza **1987rako** zozketatuko dira. Sari horietaz gain **Euskal Kulturaren Urtekaria 1986** ere eskuratu ahal izango dute beste bost lagunek, txost egin ondoren tokatuz gero, noski.

ERANTZUNA.....

Izen-deiturak.....

Helbidea.....

Telf.....

ARGIA lehiaketa: Ametzagaña 19 behea DONOSTIA 20012 / 1127 zbk.

EUSKARAZ IRAKURTZEAK IREKITZEN DITU ETORKIZUNEKO ATEAK

Jantzi zaitez!
Jantzi zeure burua euskaraz.

Euskara tresna egokia duzu bizitzan
aurrera egiteko.
Euskara etorkizuna da.

EUSKO JAURLARITZA

Kultura eta Turismo Saila
Euskarazko Arazoetarako Zuzendaritza

Irakurri EUSKARAZ
Orriz orri. Egunez Egun.

Mikel Mindegia Euskadiko txapeldun (eta 7)

Azaroaren 23ko eguerdian Arrospide, Etxebeste, Larretxea, Mendizabal, Mindegia eta Olasagasti aizkolariak Gasteizko ganadu plazan bildu ziren Euskadiko aizkolari txapela jokuan jartzeko. Bi mila bat lagun hurbildu zen bertan; gutxitxo, nahiz eta Araban antolatzen zen aurrengo aldia izan, haatik antolatzaileen partetik fintasuna erakutsi zelarik aizkolari bakoitzak moztu behar izan zituzten hamabi enborren hautaketan. Irabazlea aurten ere Mindegia naparra: bere zazpigarren txapela eta errekor berria beretzat.

BETOÑO-ZURBANO Gasteizko ganadu plaza berrian jokatu zuten Euskadiko Txapelketaren azkena urriaren 19an Durangoko kanporaketan parte hartu zuten hamar aizkolarien artetik aurrera egin zuten seiek. Hamabi pago enbor moztu zuen bakoitzak: lau kana-erdiko (54 ontza), 60 ontzako beste lau eta oinbiko (74 ontza) beste hainbeste, Kanpetzuko Maderas Gámiz-ek eramanak, eta igualtsuak portzierto denentzat, gogorren batzu salbu. Horretxek lagundu zuen hein handi batean errekor berriaren lortzeko, iazkoa bi minututan laburtu bait zen, ordukoak benetan gogorrak baldin baziren ere.

Parte hartzaileak banan bana

Mikel Mindegia: Ezkurakoa, hogeita hamazazpi urte, abeltzaina, azkenengo sei urteotan txapeldun —igandeaz geroztik zazpi—, eta faborittoa dudarik gabe.

Donato Larretxea: aranaztarra, hogeita-sei urte, aizkolaria, oso fin ez badabil ere iazkoan puntan-puntan aritu zena.

Angel Arrospide: Leaburukoa, hogeita-bederatzi urte, harakina, eta aurtengo finalerako lehena klasifikatua.

Joxe Mari Olasagasti: Igeldokoa, hogeita-sei urte, abeltzaina, seigarren klasifikatua.

Joxe Mari Mendizabal: Adunakoa, hostalaria, behin txapeldun-orde izana eta teknikoki arras trebea.

Joxe Etxebeste: Olasagasti bezala igeldotarra, hogeita hamabi urte, hostalaria, eta Arria II.aren ukalondoko lesioagatik bere lekua betetzera etorria.

Mindegia esperotakoa bete zuen

Olasagastik hartu zuen hasieran aurrea emanda emanean, baina bigarrenarako Mindegia harrapar-i-pasar egin zion, hasitako erritmo berean erregular amaieraraino. Igeldotar gazteak pott egingo zuen geroa, Etxebeste bere auzokidearekin norgehiagoka bukatzeko, bi minutuko aldea aterako zion arren.

Mendizabal zen Mindegiaen esperotako txapelari zirika egiteko pronostikatu zena, agian Arrospidearekin ere kontatzen zelarik Durangon burututako proban erakutsita-koaren ondoren. Leaburukoa atze samarretik hasi baldin bazen ere —azken bigarren—, hirugarren enborrean bigarren jar-

tzeraino iritsi zen Mindegiaen atzetik —bigarren enborrerako estraineko postua bereganatuta—. Eta horretan mantendu zen bostgarrenararte, Mendizabalek probaren erdikaldean pasatu zuen arte. Orduantxe hurreratu zitzaion Mindegia Adunakoa, txapelduna izango zenak baino hogeitabat segundu gehiago besterik ez bait zeraman seigarren egurrean, astiro astiro berriro ere gehituko bazen ere azkeneko minutu bateraino. Honela erdiesten zuen Mendizabalek bere bigarren subkanpeonatoa, Arrospidearen sorpresak —hirugarren— txaloak jaso aurretik.

Mikel Mindegia bere aldetik, maisuki egin zuen aizkora, erregular eta kolpe bakoitzak behar duen ardura ipiniz. Mendizabal hurreratu zitzaionean zailtasunik bazetorkiola somatu eta dena eman zuen: «Hala ere onena izan naizela uste dut. Ez da erreza izango mota honetako lana egiteko lehiakiderik sortzea, teknika handia behar bait da, eta nik urteak daramatzat hone-tan».

Gorka ARRESE

erronka barik

Caja Bilbao ala Caja de Alava: derbian erabakiko

SASKIBALOIKO euskal talde nagusienak, Caja Bilbao eta Caja de Alava, gogor ekin diote orain artean Lehendabiziko Mailako beren grupuan, Real Madrid, Joventut eta Estudiantes talde indartsuen artean daudela kontutan hartzen baldin badugu. Iazko denboraldian Caja de Alava bera A-Iko ligaraino heldu zen Estatuko talderik onenekin txapela jokatzeko, bere historiako kanpainarik itxaropenetsuenetarikoa bat burutuz. Eta Caja Bilbaok bere aldetik Lehendabiziko Maila B-tik egin zuen maila gorenera salto, aurtengo denboraldirako helburua behera ez jeistekoa zuelarik.

AURTENGO denboraldiak ordea uste baino gehiago eman du parearentzat, txapelaren lehiarako parada ia eskutan eduki dutelako biek joan den asteko partiduen aurretik, Madrilgo Estudiantes taldea atzetik bait zeukaten hiru partiduren faltan. Ostera, aste buruko matxak ez ziren aldekoak izan: alde batetik, Caja Bilbaok Estudiantes zailaren bixita espero, eta etxean galdu egin zuelako; eta bestalde, Caja de Alava ere gaunditurik kausitu zelako azkena zihon Forum Filatelikoren kontra.

DATORREN larunbat hone-tan biek erakutsiko dizkiote hortzak elkarri Bilboko La Casillako derbi erabakiko-rran. Irabazleak lortuko du maila mantentzea, txapelaren erdiesteko aukera bereganatuko duelarik, besteak ez jeisteko bere burua defendatu beharko duen bitartean. Oraingo, Estudiantes-ek du panoramari- trabestuen Real Madrid eta Joventutekin topo egin behar-ko bait du, eta azkenean Caja Bilbaorekin berdinean geratuz gero bilbotarren atzetik bukatuko luke gainera. Ea biak mantentzeko moduko emaitzak egokitzen diren datozene-tan!

G.A.

JAKIN

euskal
kultur
bideetan

40. zenbakia
honez gero kalean dago

JAKIN

EUSKAL HERRIA
eta
EUROPA

«La Voz de España» (1936-1945)
J.M. Lekuonaren olerkigintza
Euskal narratibaren arazoak
G. Aresti eta X. Lete

HARPIDETZA TXARTELA

JAKIN aldizkariaren harpidedun egin nahi dut:

Izena

Kalea Herria

Gurutze (+) baten bidez aderazten dudan eran egingo dut urteko ordainketa (2.000 pta.)

☐ txeke bidez ☐ renboltsoz ☐ nire Banku kontuaren bidez (bete beheko zati hau)

Banco o Caja de Ahorros Banku edo Aurrezki Kutxa

N.º de cuenta / Kontuaren zenbakia

Sucursal / Sukurtsala

Titular de la cuenta / Kontuaren jabea

Entitate horretako nire kontuan zorpetu itzazue, mesedez, JAKINEk nire izenean aurkez diezazkizuen erreziboak. Agur.

Sirvanse adeudar en mi cuenta con esa entidad los recibos que a mi nombre les sean presentados por JAKIN. Atentamente.

Firmado / Zinatzailea

Domicilio / Helpidea

JAKIN - Ategorrieta hirib., 23 - DONOSTIA (13)

HARPIDEDUN EGIN ZAITEZ!

Soldaduzkari

Gatazka da bizitza
ez dago dudarik.
Heriotza duk gero
dena berdindurik.
Bizidunok dakigu
Kutxan beharturik
sartu behar direla
gorpuak bakarrik.
Ezberdintasunak bai,
ez soldaduzkarik.

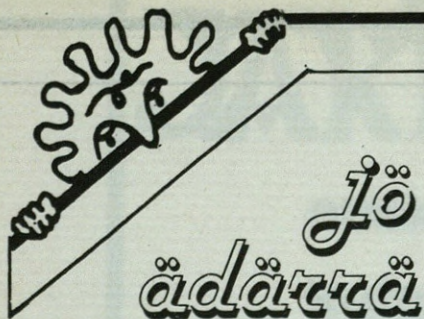
Hau artaldekerien
eskola onena:
sarjentu kaiku baten
pausuen baibena
ta gizonkeria da
irakasten dena.
Ez da hori bakarrik
soldaduen pena,
garitan usteltzea
ez duk politena.

Harmak hartu ala ez
hau ez da kontua
baizik eta batzuen
nahasten tontua.
Harma bat hartzen baduk
(hor dabil patua)
kontutan hartzak norantz
dago destatua.
Etikan Estetika
ez dago sartua.

Ezartzen nahi digute
merkatu jokoa,
zinez, dibertimendu
oso gutxikoa.
Batzuentzat ezia
gehienak ezkoa
borroka noren alde
hor dago kakoa
erabiltzak burua
eta ez kaskoa!.

Aberriaren alde,
diotenez behintzat,
odola isurtzea
dute meritutzat
hirea baldin bada
hobe beraientzat.
Hara joan baino lehen
hau ondo pentsazak:
zurezko jausgailua
daukate hiretzat.

Aberririk ez dago
hau ez da berria,
hemen dagoena da
mendian herria,
hizkuntza, lana, jaiak
eta jenderia.
Mito bat baino ez da
haien aberria
hortik sortzen digute
guri aberria.

BAZKARI MERKEA

Sartzen da Arantza jatetxe batean eta kamareroa zerbitzera hurbiltzen zaionean esaten dio:

— Begira, hemen 300 pezetakin, zure etxean bezain ondo bazkalduko duzu.

— Eta piska bat gexieago ordainduz gero?

ARDOAREN IZENA

Duela aste pare bat, joan ginen Lizarrako lagun batzurekin Antzin aldera afaltzera eta lehenengo platera jan bezain laister galdetzen dio gure lagunetako batek kamareroari:

— Aizu, zer izen dauka ardo honek?

— Zer ba?

— To! Behin bataiatuta gero izenen bat jarriko al zioten!

PIXA - ANALISIA

Ba omen zihoan baserritar bat kotxean Galdakaotik Zenaurre aldera eta bide erdian non ikusten duen bere lagun bat barrika batekin karreteran:

— Baina nora hoa barrika haundi horrekin?

— Gasteiza, medikuarengana.

— Medikarengana? Ardoa eramane behar al diozu edo?

— Ez, ez. Pixa daramakiot.

— Pixa?

— Bai, analisisa egiteko, bi hilabeteetatik behin eramateko esan zidan eta.

MUGAN

Badoa pasotilla horietako bat mugapatzera maleta zahar batekin eta:

— Hi, ireki ezak maleta hori!

— Passa, txo! SSergatik ireki behar diat maleta, esss?

— Zer daramak barruan?

— Oiloentzako janaria, fale?

Mugazainak irekitzen du maleta eta dena irratiz, kasetez eta erlojuz beteta.

— Kontxo! Kontxo! Oiloentzako janaria, ezta?

— Aissak! Nik bota egiten diet eta jaten ess badute saldu egiten dut.

BANANA JATEN

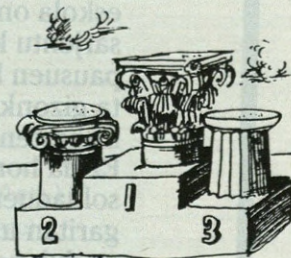
Bi lagun Canariasetara bidaltzen dituzte soldaduska egitera. Iritsi orduko esaten dio batak besteari:

— Hau poza! Ba nian gogoa Canariasetara etortzeko. Hemen, nahi adina banana jango dizkiagu.

Iritsi eta egin beharrekoak egin ondoren paseo bat ematera irteten dira. Irten eta banana-saltzaile bat ikusten dute. Erosten diote dozena bat eta bietako bat, Joxek, banana jaten hasten da:

— Baina Joxe —esaten dio Mikelek—, jan aurretik zuritu ezak banana!

— Zertarako? Barruan zer dagoen badakit eta!

osasunaren arduraz

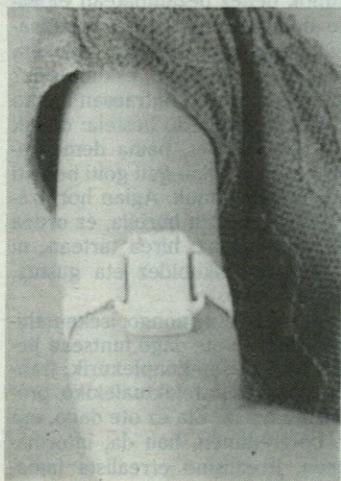
Zurrungen aurkako besokoa

JAPONIARREK, urte luzetako ikerketen ondoren, zurrungak desagerterazteko soluzio nahikoa erosoak aurkitu dutela dirudi. 40 gramo pisatzen dituen aparatua txiki bat da, erloju arrunta baino zertxobait handixeagoa, eta zurrungalariaren besoan jartzen denean kinada edo estimulu bat sortzen du, kilikadura moduko bat, eta honi esker pertsonak, esnatu gabe, zurrunga egiteari utzi egiten dio.

Aparatua oso sinplea da: mikrofono txiki batek bibrazioak hartzen ditu eta pila bati loturik dauden elektrodo batzutara bidaltzen. Pila honek berehalaxe deskarga elektriko txiki bat eragiten du, eta pertsonak, jasotako kina-dagatik jarreraz aldatuko du.

Zurrungen aurkako besoko hau zurrungalaria ez esnatu eta ezta molestatzeko ere diseinatu dago, baina mikrofonoa maindire, manta edo antzekoekin estalia egonengatik ere zurrunga-horiek desagertarazko gai da. Orain hilabete gutxi batzuk hasi da komertzializatzen Espainian, eta botiketan salgai dago jadanik, 8.568 pezeta-ko kostuan. Badakizue, bada! Gaez lo egin ezinik bazabiltzate, begira zuen sakelei eta zoazte botikara. Hementxe gaude zuen erantzunaren zain. Ea japonarren asmakuntza hori propagandak dioen bezain arrakastatsua den.

Xabier AGIRRE

Kike eta Joxe Ramon

TXISTEKA - MISTEKA (2)

Kike eta Joxe Ramon

TXISTEKA -
MISTEKA (1)

«Txisteka-Misteka», txisteak entzunez gozatzeko

DAGOENENKO SALGAI

Badago kalean ARGIA Egunerako hainbeste iragarritako txiste kaseta. Kaseta bikoitza, gainera. ARGIA bera izan da berorien produktore eta IZ koproduktore eta argitaratzaile. Guztiz laburrak gertatzen diren txiste kasete horietan txiste ugari topa daiteke, bi 'grazioso' hauen ahotik: Amasako Joxe Ramon Galarraga eta ARGIAko bertako txiste-saileko arduraduna den Kike Amonarriz.

Ez ezazu aukera gal. Duela hiru urte liburutan egin genuen bezalaxe, oraingoan kasetetan egiten dugu txiste-eskaintza.

Mario Onaindiari gutun irekia

DIARIO 16i zuk zeuk egindako adierazpenen berri *Deia* eta *Egin* egunkarien bidez jaso nuen, etxen irakurtzen diren egunkariez, hain zuzen. Eta amorruz beterik geratu. Bada ezpada ere, saiatu egin nintzen eta egun horretako «Diario 16» hori lortuta, esaniko guztiak ondo eta zehatz irakurri nituen. Ez, ez zituzten besteek zure eritziak bat ere itxuragabetu, eta amorrazioa orduan, are nagusiago bihurtu zitzaizkidan. Hori dela eta gutun hau idazten hasi naiz, honelako egikera batek elkarrikketa zabal baten lekua ezin bete dezakeela jakinaren gainean egonarren, baina haatik zeuk botatakoek PSOEkoiei eman diezakizkieten argudio faltsu eta makurrengatik zerbait esan beharrean nagokizulakoan.

BAINA erauzimenduz eta suminduraz idazten dihardudanez, neure barnetirandura hori apaltzeko zera erabaki dut, lehenengoz zerorrek esandakoetan onartzen ditudanak erreskadan jartzea, gero zazarke-ria galantak iruditzen zaizkidanak aipatzeko. Eta osotero ontzat jotzen dudan zure izpiritu kritikoa gain ez dut hau besterik aurkitu, alde batetik lehendik nekien zerbait, nik zuk bezala demokrazian sinesten dudala, batzuk burjesa delakoan ukatzen dutenarren, eta orobat, harrokeriaren ezkutua ez bada bederen, nork bere ideiak eta pentsatzeko mane- ra defendatu behar dituela, edozelakoa izanik ere kontrakarraren boteretsua eta kontrakoen kopuruaren handia. Azkenez, beste gauza batetan ere banator zurekin bat, PNVA erdibanatzea ez datekeela hain segur lar txar; antza ordea zureak ez bezalako arrazoiengatik. Batetik, erdibanatze horrek abertzalegoaren zabalkundea ekarriko bide duelako, eta beraz PSOEko inperialismoaren eta beste guztien espainiar nazionalismoaren kontra burruka egiteko indar eta kemen gehiago. Eta bigarrenaz, beharbada, PNVA eskumaldeko abertzaleen alderdia bilakatuko datekeelako behin eta betiko, sortu zenetik eduki dituen elementu ideologiko eskuindarrak umatuko direlarik eta defendatuko inongo oztoporik eta lotsarik gabe, bidenabar Euskal Herriko eztabaidagune politikoa garbituz eta argituz. Honenbestez halandaxe kasik bat.

Beste gauza batetan zurekin barik Enrique Mugica Herzog-ekin nator bat nonbait, erran nahi baita, gauza bitan natorrela berarekin bat, bera bezala ni ere, munduko herri guztien autoerabakikuntza-eskubidea defendatzen baitut, zionista naizelako. Eta Mugica-k esaten baldin badu *vasquismoa* jasankortasuna dela, abokatu donostiarrarekin ados nagoela esan behar dut —era ezezkorrez behinik behin— inperialismoa inoiz ez

dela jasanbera agerian dagoelako. Alegia, zeinnahi demokratiko eta liberalizale izateagatik ere, inperialismoa ezin daitekeelako inongo askapenmugimendu justurekin ezelan ere gonbara. Eta Euskal Herrian argi dago zer dagoen: inperialismo bi batetik eta jende aldra bat bestetik —mota guztietakoak— elkarren kontra. Herri honetan tolerantziari ez zaiola lar garrantzirik ematen? Hala da, ondikotz.

ESANDAKO beste guztiarekin ez nator ez bat, ez bi. Guztiz nago kontra. Argi izateko bost lan-hipotesi formulatuko ditut, beharbada eskematikoegi, abiapuntutzat baina balio dezaketenak:

1.— Euskal Herriak Autonomi-estatu- tuaz bere erabakia hartu bide du, beraz «koroarekiko egiuneaz» zein «KAS alternatibaz» berba egitea absurdua da.

Zer esan gura du horrek?

a) Euskal Herria komunitate autonomo probintziek bakarrik osatzen dutela?

b) PSOEkoek dioten bezala autoerabakikuntza-eskubidea jadanik erabili dugula?

—Estatutua onartu zela argi eta garbi egonda ere, era berean dago argi Euskal Herriak ez duela bere burua librekiro autodeterminatu.

—Nafarroako erreferenduna, botere-erlazioak direla bide egin behar dela onartuta ere, agerian dago guztiz antidemokratikoa dena, Nafarroako populazioa ez baita autoerabakikuntza-eskubidearen subjektu. Gure egoeran eskubide horren subjektu bakarra Euskal Herria da, alegia, teoria zientifikoetan bezala berez, inongo botere-neurketarik gabe, edozein antropologiarik Euskal Herri- zat jotzen duena: zazpi probintzieta- ko jendea.

—Proposamendu absurdu bat: bil dit- zagus Eibarren komunitate autonomo- ko espainolista guztiek, edo gurago ba- duzu, Eibar eta Ermuan. Hurrengo, erre- fendun bi antolatzen ditugu, bata Eibar-Ermuan eta bestea Araba, Bizkaia eta Gipuzkoako beste herrietan. Galdera bat bera: *independenzia nahi duzue?*

—Zera ematen dit, behar diren erre- serba guztiekin, zureak adierazpen pe- riodistikoak izan zirelako bakarrik, zure *egitasun-erizpide* bakarra *boterea* dela, tankeak, alegia. Aspaldian genekien gauza da baina, guti direla eta absurdu euskaldunok separatista izateko dauzka- gun arrazoiak Mendebaldeko Europan.

2.— Ez dut ikusten egungo egunean eztabaidaren «erdia odolpurutasunean dagokeenik eta benetako arrazoiak des- berdinak direnik. Herri desberdinetan bizi gara? Hala ez bada, eta odolaren arazoak ez duela munta handirik biok

onartuta, zeintzu dira funtsezko kausak?

3.— Euskal nazionalismoak ba omen du interes zientifikoa behintzat. Esan gura du horrek, aspalditxo honetan era- bat primitibo diren teoriakak direla in- teresgarri? Esate baterako Euskal Her- rian komunitate bi daudela? Edo eta ETA-ren biolentzia ezin daitekeela, ira- kurleen barkazioaz, *semiotiza*? Ene us- tez, edozein teoria zientifikoren gutie- nezko baldintzak ez baitituzte betetzen. Adibidez, ezagun da termodinamikaren bigarren printzipioa (ikus Ilya Prigogine Nobel-sariduna, 1980) sistema fisiko itxietan bakarrik aplika daitekeela, ez irekiak diren sistema biologiko eta so- zialetan, hau da, kaosarako —honda- mendi absoluturako— joera sistema itxietan gertatzen dela bakarrik. Eta norberaren kode ideologikoaz zelan uler daiteke besterena? Forma logiko- ren ikuspegitik semantika joskera hutsa baita seguru asko, eta esanguren ikus- pundutik norberaren ideiak-baino ez.

4.— Negoziazioez entzuten duzun ba- koitzean errialetako mina ateratzen omen zaizu, niri zuri horrelakorik gerta- tzen zaizula entzuten dudanean gerta- tzen zaidan legez.

AGERIAN dago, ene aburuz, ETA- rekin bat ez etortzeko arrazoi bi behintzat badaudena: 1) arrazoi moral bat, heriotze-zigorra ez dut ino- go kasutan onartzen, eta 2) arrazoi poli- tiko bat; badago gaur egun aurrera egi- teko beste hainbeste bide demokratiko jendearen eriztien errespetagarri. Pro- blema, ordea, ez da hori, honako hau baizik: zergatik dira legezkoagoak fran- tses eta espainiar estatuak, Euskal Her- ria onartzen ez dutenak, ETA baino? Botere gehiago dutelako? Lehengo to- kian gaude nonbait, antza darabilzun egitasun-erizpidea boterea da, zeren euskaldunok denez bezainbatean ez Es- painiako demokraziak ez eta Frantzia- koak ez baitute ezer esateko. Edo eta herri ttikiek ez daukagu eskubiderik? Horrela jarraituz gero kontraesan logiko batera heltzen gara, edo bestela: denak espainiar edo frantses, baina demokra- tak garenez gero, agian guti goiti beheiti kulturalki errespetatuak. Agian hori iza- nen da gure etorkizun hurbila, ez ordea askoren borondateaz, nirea tartean, ni naizen bakarra, eskubidez eta gustuz, euskalduna delako.

5.— Azkenez, eta inongo iseka-nahi- kunderik gabe, ez ote dago funtsean he- men gutienekotasun-komplexurik, fran- tses eta espainiar intelektualekiko pro- bintzianismo hutsa? Eta ez ote dago, era berean, boteredunen, hau da, informazio jabeen, irrealismo errealista fama- tuaren arrastorik?

Zure herkide.

Andolin EGUZKITZA

EZ GARA BAKARRAK

HORREK HOBEAK IZATERA BEHARTZEN GAITU

Gipuzkoan badago beste finantz entitaterik.

Beste lekurik, zuk non zure aurrezkiak gorde, kredituak eskatu, kontu korronteak ireki, edo beste zeinnahi gestio ekonomiko konpondu.

Ez gara bakarrak. Eta badakigu.

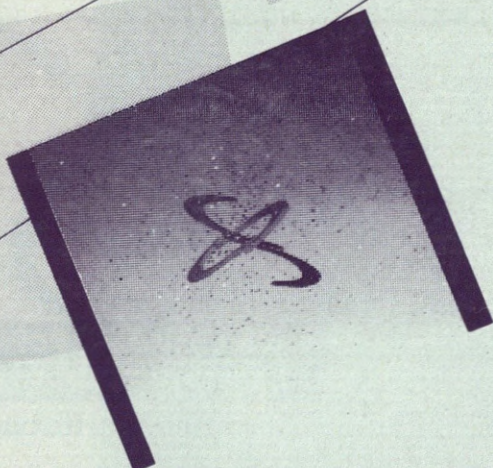
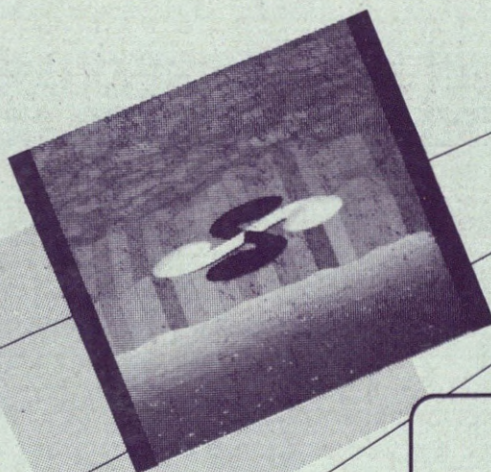
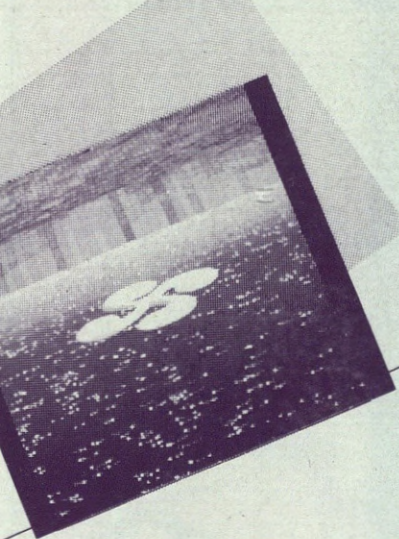
Eta badakigu ze, zuk aukera zenezakeelako, guk besteek baino hobeto lan egin behar dugula.

Eta horretantxe ari gara.

Zerbitzu berriak sortuz. Bulegoak zabalduz. Zure eguneroko bizitzan lagunduko dizuten produktuak gehituz.

Eta, guztiaren gainetik, bezeroa gauzarik inportanteena delako zerbitzu-jarrera mantenduz.

Zu gabe, gu ere ez ginatekeelako izango. Eta bezero bat, guretzat, berriro itzultzen den adiskide bat delako.

Eros ezazu ZEURE ETXE

LAN KIDE AURREZKIAREN HIPOTEKA-KREDITU BATEZ

Etxebizitza baten beharrean bazera, edo-eta darabiltzuna eskuratu nahiez bazabiltz, oraintxe duzu garaia: Eska ezazu Hipoteka-Kreditu bat Lan Kide Aurrezkian. Egiazko balioaren %70taraino finantzatzeko dizugu zure erosketa, interesik txikien eta baldintzarik hoberenetan. **Edo % 100taraino gure Erakundearen osoko Finantzaketa Planera biltzen bazera** eta jakina, legeak eskaintzen dituen abantaila fiskal guztiak eskuratuko dituzu.

Zatoz bisitatzeraz eta esaiguzu zure asmoen berri. Eta konta ezazu gurekin.

Oraintxe da garaia

**CAJA LABORAL POPULAR
LAN KIDE AURREZKIA**

Euskadiko Kutxa